

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

**ČESKÉ A SLOVENSKÉ ILUSTRÁCIE ROZPRÁVOK
HANSA CHRISTIANA ANDERSENA**

magisterská diplomová práce

Bc. ZUZANA BOKOROVÁ

Vedúci diplomovej práce: prof. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D.

Olomouc 2018

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som túto magisterskú diplomovú prácu na tému: „České a slovenské ilustrácie rozprávok Hansa Christiana Andersena“, vypracovala samostatne pod odborným dohľadom vedúceho diplomovej práce a uviedla som všetky použité podklady a literatúru.

V Olomouci dňa: 16. 5. 2018

Podpis:

Podakovanie

Srdečne ďakujem vedúcemu svojej magisterskej diplomovej práce prof. PhDr. Ladislavu Danielovi, Ph.D. za jeho láskavý prístup, cenné rady a pripomienky. Moje podakovanie rovnako patrí aj Jánovi Vrabcovi za osobné stretnutie, ochotný prístup a možnosť štúdia originálov jeho ilustrácií, Jurajovi Martiškovi a Renáte Fučíkovej za ochotu poskytnúť mi bližšie informácie o ich tvorbe. Taktiež aj zamestnancom všetkých galerijným inštitúcií, ktorí mi boli nápomocní pri realizácii tejto práce, za ich profesionálny prístup a ochotu. V neposlednom rade ďakujem za podporu svojej rodine, priateľom a kolegom.

OBSAH

Úvod.....	2
1. Premeny ilustrácie v knihe pre deti v Česku a na Slovensku	10
2. Osobnosť Hansa Christiana Andersena	17
2.1. Život Hansa Christiana Andersena	17
2.2. Tvorba Hansa Christiana Andersena	18
2.3. Rozprávky Hansa Christiana Andersena.....	19
3. Recepcia rozprávok Hansa Christiana Andersena v Česku a na Slovensku	22
3.1. Ilustrované vydania českými a slovenskými umelcami	23
3.1.1. Ilustrátori ovplyvnení secesiou.....	24
3.1.2. Realistický prúd ilustrátorov	30
3.1.2.1. realisti s prvkami humoru	31
3.1.2.2. vecní realisti	37
3.1.3. Lyrický prúd ilustrátorov	42
3.1.4. Grafická škola Vincenta Hložníka	50
3.1.5. Nedejové ilustrácie.....	68
Záver	72
Zoznam skratiek.....	76
Bibliografia	77
Internetové zdroje	82
PRÍLOHA I.	83
PRÍLOHA II.	92
PRÍLOHA III.	100
Zoznam obrazovej prílohy.....	108
Obrazová príloha.....	122

ÚVOD

Malá mořská panna, Statočný cínový vojačik, Škaredé káčatko, Snehová kráľovná, Cisárove nové šaty, Slávik......niet toho, kto by nepoznal tieto nesmrteľné príbehy dánskeho rozprávkara Hansa Christiana Andersena. Osobité kúzlo jeho jedinečných rozprávok plných predstavivosti, fantázie, ale aj humoru a irónie si vďaka prekladom do vyše sto jazykov získalo priazeň malých aj veľkých čitateľov po celom svete. Jeho rozprávky sú v súčasnosti chápané ako neoddeliteľná súčasť svetovej literatúry a dodnes vychádzajú v nových edíciách. Už od svojho vzniku predstavovali tieto kúzelné príbehy bohatý inšpiračný zdroj nie len pre ilustrátorov, ale vzali na seba podobu aj v iných médiách, či už skulptúry, sochy, filmu alebo divadelnej hry. Vďaka svojej prepracovanosti deja, výskytu výrazných typov postáv a mnohotvárnosti prostredia, poskytujú množstvo podnetných námetov a preto patria k stále vyhľadávaným a žiadaným textom.

Rozprávkam Hansa Christiana Andersena bola v našom prostredí venovaná pozornosť z rôznych aspektov, či už z pedagogického, psychologického alebo jazykového. Ilustráciám k týmto svetoznámych rozprávkam však doposiaľ žiadna umeleckohistorická pozornosť venovaná nebola, hoci vo viacerých prípadoch ide o veľmi kvalitné diela popredných umelcov predstavujúce rovnocenného partnera literárnej predlohe.

Základnou úlohou tejto práce je zosumarizovať všetkých českých a slovenských umelcov, ktorí ilustrovali dánske rozprávky vydané v českom a slovenskom jazyku. Primárnym cieľom práce je však prostredníctvom analýzy výtvarných sprievodov jednotlivých ilustrátorov poukázať na ich osobitosť a individuálny prístup k tejto náročnej úlohe, či už z hľadiska formálneho, štýlového či námetového. Následne na základe spoločných znakov a poňatia výtvarnej interpretácie Andersenových textov ich rozdeliť do viacerých prúdov, vďaka čomu možno sledovať súvislosti a odlišnosti v tvorbe českých a slovenských ilustrátorov. Tieto diela je samozrejme potrebné chápať aj v kontexte samotnej tvorby výtvarníkov, ako aj súdobého výtvarného umenia.

METODIKA A ŠTRUKTÚRA PRÁCE

Východiskom pre túto prácu bolo zostavenie súpisu všetkých českých a slovenských vydaní rozprávok Hansa Christiana Andersena. Na základe poznania ilustrátorov jednotlivých publikácií zo súpisu bol zostavený zoznam českých a slovenských ilustrátorov, ktorí svojou tvorbou do tejto problematiky prispeli. Tieto vydania z fondov Národní knihovny České republiky v Prahe (ďalej NK ČR), Slovenskej národnej knižnice v Martine (ďalej SNK), Univerzitnej knižnice v Bratislave (ďalej UK), knižnice Univerzity Palackého v Olomouci, rôznych antikvariátov a publikácií v súkromnom vlastníctve boli osobne pozreté a ich ilustrácie naskenované. Niektoré publikácie sa však nepodarilo dohľadať v žiadnych dostupných inštitúciách. Niekoľko z nich bolo síce v minulosti vo fondoch zmienených knižníc, avšak v súčasnosti sú z nich už odpísané. Najvýznamnejšie publikácie sa však zozbierať podarilo.

Originály návrhov k ilustráciám boli fyzický preskúmané a porovnané s reprodukciami v knihách iba v niekoľkých prípadoch. Vlastníctvo a umiestnenie väčšiny z nich je neznáme. Niekoľko z nich sa nachádza v zbierkach Galérie mesta Bratislavy (ďalej GMB), ktorá však neumožnila ich štúdium. Ochotnejšia bola v tomto smere Národní galérie Praha (ďalej NG Praha), kde sa nachádzajú originály ilustrácií Jiřího Trnky. V ostatných galerijných a múzejných inštitúciách v Česku a na Slovensku sa žiadne originály iných prác podľa mojich zistení nenachádzajú. Niekoľko z nich je v súkromnom vlastníctve autorov, avšak iba Ján Vrabec umožnil ich fyzické štúdium.

V rámci bádania na tejto diplomovej práci bolo kontaktovaných viacero žijúcich ilustrátorov. Vzhľadom na pracovné vyťaženie mnohých z nich, ostal pokus o skontaktovanie vo viacerých prípadoch bez úspechu. Osobné stretnutie tak prebehlo iba s Jánom Vrabcom a e-mailová komunikácia bola uskutočnená s Renátou Fučíkovou a Jurajom Martiškom. Vlastné analýzy vybraných diel tak boli doplnené o informácie od týchto umelcov. Štúdium relevantnej literatúry venovanej ilustrácii detskej knihy, jednotlivým ilustrátorom a modernému umeniu, poskytlo možnosť vytvoriť si celkový obraz o zvolenej problematike. Všetky získane informácie boli následne spracované do jednotného celku s logickými súvislosťami s témou práce a bol z nich vyvodенý

opodstatnený záver.

Diplomová práca je rozdelená do troch hlavných kapitol. Prvá kapitola je venovaná premenám ilustrácie v detskej knihe v Česku a na Slovensku. Táto kapitola nepredstavuje vyčerpávajúci prehľad histórie vývoja tohto fenoménu na našom území. Jej cieľom je vyzdvihnúť preferované štýlové tendencie a nároky na funkciu ilustrácie v jednotlivých obdobiach. Kapitola je preto členená chronologicky na väčšie časové úseky od počiatku ilustrácií v detskej knihe v 19. storočí až po súčasnosť. V nich je stručne vystihnutý postoj spoločnosti a umelcov k súdobej výtvarnej interpretácii literárneho textu a tendencie, ktorými ilustrácia smerovala.

Druhá kapitola je venovaná samotnému Hansovi Christianovi Andersenovi. V prvej časti tejto kapitoly je stručne zhrnutý život dánskeho rozprávkaru, ktorý sa vo veľkej miere odráža v jeho tvorbe. Tej je venovaná druhá podkapitola, ktorá však nepredstavuje zdĺhavé zosumarizovanie Andersenovej obširnej literárnej tvorby a ani nezahŕňa podrobnú analýzu textov. Zameraná je na charakter a osobitý štýl jeho písania. Posledná časť kapitoly sa sústreďuje na samotné Andersenove rozprávky. Celá táto kapitola o osobnosti Hansa Christiana Andersena je v rámci lepšieho pochopenia a interpretácie obrazových sprievodov jednotlivých výtvarníkov podstatnou súčasťou tejto diplomovej práce.

Nosná tretia kapitola pojednáva o vydaniach Andersenových rozprávok v Česku a na Slovensku s podstatnou časťou zameranou na ilustrované vydania. V rámci celej práce sú kľúčové podkapitoly venované vytýčenej problematike českých a slovenských ilustrátorov, ktorí sa zhostili tejto úlohy. Vzhľadom na rôznorodosť a pestrosť štýlov ilustrácií v jednotlivých obdobiach, by chronologické členenie predstavovalo len vyčíslenie jednotlivých autorov bez akýchsi hlbších súvislostí. Paralely medzi ilustráciami možno nájsť skôr v charaktere poňatia výtvarnej interpretácie rozprávok, ako v tom, že by príbuzné ilustrácie vznikli v rovnakej dobe. V histórii rozprávkovej ilustrácie možno rozpoznať viaceré prúdy, z ktorých vždy jeden dominuje, avšak prítomné sú stále všetky. Ilustrátori sú teda v práci rozdelení a zoskupení práve preto na základe príbuzných prístupov k výtvarnému sprievodu dánskych rozprávok. Vďaka tomu možno sledovať obdobné poňatia ilustrácií v rôznych časových úsekoch.

Prvou skupinou sú ilustrátori, v ktorých tvorbe sa prejavujú vplyvy secesného

umenia, ako významného štýlu začiatku 20. storočia. Do tejto kategórie zapadajú prvé ilustrácie Andersenových rozprávok, ktoré vznikli rukou českých výtvarníkov. Druhý prúd tvoria tí, čo sa vo svojich ilustráciách pridriavajú reálneho sveta. V rámci tohto smerovania však možno sledovať dvojaké tendencie. Okrem vecne realistických ilustrácií, časť výtvarníkov vo svojich ilustráciách pracuje s prvkami humoru a grotesknosti v rôznej podobe. Cieľom ďalšej skupiny ilustrátorov je prostredníctvom obrazov vyjadriť samotnú podstatu literárneho textu a vizuálne pretlmočiť jeho duchovnú emocionalitu. Tento prúd možno nazvať ako lyrický, v ktorom sa ilustrátori zámerne odpútavajú od verného pridriavania sa textu s jeho naratívnu plynulosťou. Poslednou kategóriou sú ilustrácie, ktoré možno nazvať nedejovými, a to na základe toho, že ilustrátori sa v nich obmedzujú na osamotené postavy alebo predmety z jednotlivých rozprávok. Samostatná podkapitola je venovaná grafickej škole Vincenta Hložníka, ktorá nielen v rámci vývoja slovenskej ilustrácie, predstavuje jeden z najvýznamnejších fenoménov.

Vzhľadom na veľké množstvo výtvarníkov a rôznorodú kvalitu ich prác, boli pre túto prácu vybrané najkvalitnejšie ilustrácie, na ktorých možno demonštrovať jednotlivé prúdy. Tie sú v skupinách zoradené chronologicky. Analýza vydaní ako celkov, ale aj samostatných ilustrácií poukazuje na špecifiká jednotlivých ilustrátorov. Nejde však o podrobné analýzy všetkých vyobrazení, ale o vytýčenie charakteristických prvkov výtvarníkov demonštrovaných na konkrétnych ilustráciách. Vyzdvihnuté sú predovšetkým invenčne prínosy či zjavne nadväznosti v kontexte ostatných ilustrácií k Andersenovým rozprávkam. Ilustrácie sú brané a interpretované v súvislosti s celou autorovou tvorbou a rovnako aj súdobého umenia. Tieto podkapitoly však nemožno chápať ako medailóny jednotlivých ilustrátorov. Základné informácie k výtvarníkom sú pre lepšiu prehľadnosť v samostatnej prílohe tejto práce.

Prílohou tejto diplomovej práce je aj súpis všetkých českých a slovenských knižných vydaní rozprávok Hansa Christiana Andersena. Katalóg Andersenových vydaní je rozdelený na zoznamy českých a slovenských publikácií. Zameraný je na samostatné vydania Andersenových rozprávok, súborné vydania zahrňujúce rozprávky od viacerých autorov nie sú zaradené vzhľadom k veľkému množstvu takýchto kníh. Publikácie sú radené chronologicky a pri každej je uvedený rok vydania, názov, vydavateľ, prekladateľ, ilustrátor a číslo vydania.

Zostavenie katalógu bolo neľahkou úlohou, keďže bolo nutné prehľadať databázy všetkých dostupných knižníc, kníhkupectiev a antikvariátov. Základnými východiskovými boli databázy NK ČR v Prahe, SNK v Martine, UK v Bratislave.¹ Katalóg bol následne zrovnaný a doplnený podľa viacerých internetových databáz a stránok kníhkupectiev.² Veľkým prínosom bola publikácia *H. Ch. Andersen a Slovensko* od Evy Bubnášovej, ktorej súčasťou je chronologický súpis slovenských knižných prekladov od roku 1888 do 2012.³ Pri každom vydaní uvádza prekladateľa, vydavateľstvo a zoznam rozprávok, ktoré daná publikácia obsahuje. Pri vytváraní zoznamu českých vydaní bola užitočná magisterská diplomová práca Anny Koláčkovej venovaná rozprávkam Hansa Christiana Andersena v českých prekladoch.⁴ V prílohe uvádza bibliografiu vydaní Andersenových rozprávok medzi rokmi 1948–1989. V zozname však niektoré vydania absentovali a uvedené boli aj súborné vydania zahrňujúce rozprávky od viacerých spisovateľov, takže zoznam bolo potrebné upraviť a doplniť pre potreby tejto práce. Obdobným prípadom je aj bakalárska diplomová práca Elišky Prokopovej, ktorá sa venovala českej recepcii Andersenových rozprávok v druhej polovici 19. storočia a uvádza niektoré vydania do roku 1927.⁵ Informácie o ilustrátoroch boli následne dohľadane vlastným výskumom na internetových stránkach a poznaním kníh z autopsie.

Diplomovú prácu uzatvára obrazová príloha, rozdelená na samostatný katalóg reprodukcií vybraných ilustrácií k rozprávkam Hansa Christiana Andersena a druhú časť zahrňujúcu ďalšie doplňujúce vyobrazenia podporujúce argumentáciu v texte. Na príslušne diela odkazujú v texte čísla v hranatých zátvorkách a na doplňujúce obrázky čísla v guľatých zátvorkách.

¹ Databáze Národní knihovny ČR, <https://www.nkp.cz/katalogy-a-db/katalogy-nk-cr>. – Online katalóg SNK, <http://www.snk.sk/sk/katalogy.html>. – Katalóg UKB, <https://www.ulib.sk/sk/katalogy/>.

² Československá bibliografická databáze, <https://www.cbdb.cz/>. – Databáze knih, <https://www.databazeknih.cz/>. – Kníhkupectvo Martinus, <https://www.martinus.sk/>. – Kníhkupectví Martinus, <http://www.martinus.cz/>. – Literama, <https://www.literama.sk/>.

³ Eva Bubnášová, *H. Ch. Andersen a Slovensko*, Bratislava 2015, s. 245–253. Publikácia obsahuje okrem chronologického súpisu knižných prekladov aj súpis časopiseckých prekladov.

⁴ Anna Koláčková, *Pohádky Hansa Christiana Andersena v českých překladech (se zaměřením na období 1948–1989)* (diplomová práca), Ústav translatologie FFUK, Praha 2015.

⁵ Eliška Prokopová, *Česká recepce Andersenových pohádek v druhé polovině 19. století* (diplomová práca), Ústav bohemistiky FFJU, České Budějovice 2013.

STAV BĀDANIA

Životom a dielom Hansa Christiana Andersena sa zaoberalo viacero bādateľov a spisovateľov v rōznych štúdiách a článkoch. Primárnym zdrojom informácii o osobe dánskeho rozprāvkarja je vřak jeho vlastný životopis, ktorý vyšiel aj v ěeskom preklade pod nāzvom *Pohādkja mēho života*.⁶ Andersen v ňom píše o vlastných zāžitkoch, skúsenostiach, ale aj literárných textoch. Predstavuje tak dōležitý prameň k vytvoreniu si nāzoru o jeho osobnosti a tvorbe. Okrem toho, takmer v kařdom vydaní rozprāvok v doslove prekladateľa, sū uvedené rōzne informācie o svetoznāmom spisovateľovi. Za spomenutie stojí doslov Frantiřka Frōhlichja ěi Jaroslava Kaňu, ktorý v nich obřirne pojednāvajū o ťivote a diele Andersena.⁷

Pre pochopenie problematiky vōvoja ilustrācie knīh urěených pre deti v ěesku a na Slovensku, boli dōležité viacerē publikācie zaoberajūce sa tūmto fenomēnom. Vychodiskovou publikāciou v tomto smere bola ťtlejšia kniha od Blanky Stehlíkovej *Ilustrace v ěeskē a slovenskē dētskē knize*.⁸ Autorka v nej chronologicky uvādzja struěne vōvojovē tendencie v ilustrācii detskej knihy v ěesku a na Slovensku od jej vzniku ař po sedemdesiate roky minulēho storoěia, kedy bola kniha publikovanā. Tāto historěka umenia napīsala o pāť rokov neskōr aj samostatnū knihu zameranū na ěeskū detskū ilustrāciu, kde svoje bādanie eřte viac prehľbila.⁹ Slovenskā ilustrācia detskej knihy sa doposiaľ obdobnēho spracovania nedoěkala. Hoci ěeský bādateľ Frantiřek Holeřovský zameral svoju pozornosť aj na tūto problematiku, jeho publikācia predstavuje skōr prehľad slovenských ilustrātorov a ich tvorby, ako vytýěenie vōvojových tendencií.¹⁰ Slovenskej ilustrācii v knihe pre deti je vřak venovaných viacero štūdií v ěasopisoch a zborníkoch Bienāle ilustrācií Bratislava (ďalej BIB). Prīnosným je ělānok Mariāna Veselēho, v ktorom pojednāvja o *Vōvinových tendenciách slovenskēho kniřnēho umenia*

⁶ Hans Christian Andersen, *Pohādkja mēho života*, Praha 1929.

⁷ Frantiřek Frōhlich, Chudý hoch, který se proslāv il ě: Hans Christian Andersen: *Pohādky a povědky I*, Praha 1956, s. 277–288. – Jaroslav Kaň, Rozprāvkar vēěne ťivý, in: Hans Christian Andersen, *Cisārove novē řaty*, Bratislava 1980, s. 170–174.

⁸ Blanka Stehlíkovej, *Ilustrace v ěeskē a slovenskē dētskē knize*, Praha 1979.

⁹ Blanka Stehlíkovej, *Cesty ěeske ilustrace v knize pro dēti a mlādeř*, Praha 1984.

¹⁰ Frantiřek Holeřovský, *Tvār a reě ilustrācie pre deti*, Bratislava 1971.

v rokoch 1918–1988.¹¹ Obdobnej téme sa venovala aj Gita Kordošová vo svojom príspevku na BIB'81.¹² Vo svojich štúdiách obaja stručne naznačujú premeny podoby a funkcie ilustrácie v detskej knihe od jej vzniku až po osemdesiate roky 20. storočia.

Zhodnoteniu ilustrácií k Andersenovým rozprávkam doposiaľ nebola venovaná takmer žiadna zvláštna pozornosť. O niektorých súboroch vyobrazení pojednávajú štúdie v monografiách jednotlivých autoroch. Avšak aj tie sú vo väčšine prípadov zamerané skôr na ich voľnú tvorbu a ilustráciám sú venované iba krátke state. Monograficky je navyše spracovaná iba tvorba najvýznamnejších výtvarníkov.

Rozsiahla tvorba všestranného českého umelca Jiřího Trnky bola spracovaná vo viacerých publikáciách, avšak najkomplexnejším je posledná monografia z roku 2002.¹³ Publikácia je členená podľa jednotlivých umeleckých druhov, ktorým sa Trnka venoval. Samostatná kapitola je venovaná aj jeho bohatej ilustračnej tvorbe, v ktorej je čiastočne analyzovaný jeho výtvarný sprievod k Andersenovým rozprávkam.

Rovnako aj v monografii Dušana Kállaya, na ktorej zostavení sa osobne umelec podieľal, je časť venovaná jeho ilustráciám.¹⁴ Vzhľadom na to, že monografia vyšla ešte pred vydaním rozprávok Andersena s ilustráciami jeho a jeho manželky Kamily Štanclovej, spomína sa v nej iba to, že sa toto veľkolepé dielo pripravuje. O päť rokov neskôr vyšlo aj spracovanie tvorby Kamily Štanclovej.¹⁵ Ilustráciám k Andersenovi je v nej venovaná iba minimálna pozornosť napriek tomu, že publikácia vyšla po vydaní knihy s týmto výtvarným súborom.

Viacero publikácii sa venovalo aj významnej osobnosti nielen českej ilustrácie Cyrilovi Boudovi. Na jeho tvorbu sa vo svojej bádateľskej činnosti zamerala Eva Bužgová. Posledný súborný katalóg diel Cyrila Boudy, na ktorom spolupracovala s jeho synom, vyšiel v roku 2001.¹⁶ Okrem diel a analýzy umelcovej tvorby zahŕňa publikácia podrobné biografické informácie a spomienky Jiřího Boudy na jeho otca.

¹¹ Marián Veselý, Vývinové tendencie slovenského knižného umenia v rokoch 1918–1988, *ARS*, 1991, č. 3, s. 214–235.

¹² Gita Kordošová, Vývojové tendencie slovenskej ilustrácie kníh pre deti a mládež, in: Anna Horváthová, *Galéria: Zborník Slovenskej národnej galérie = Miscellany of The Slovak National Gallery = Sborník Slovenskej národnej galérie. 7, BIB '81*, Bratislava 1981, s. 31–34.

¹³ L. H. Augustin, *Jiří Trnka*, Praha 2002.

¹⁴ Ivan Jančár, *Dušan Kállay - Magický svet*, Bratislava 2004.

¹⁵ Fedor Kriška, *Kamila Štanclová: Dni a sny*, Bratislava 2009.

¹⁶ Eva Bužgová, *Cyril Bouda*, Praha 2001.

Hoci najnovšie spracovanie tvorby Vincenta Hložníka vyšlo v roku 2002, najucelenejší obraz o ňom podáva staršia publikácia Ľudovíta Petráskeho.¹⁷ Chronologický v nej predstavuje tvorbu tohto významného umelca a čiastočne rozoberá aj Hložníkov prínos do problematiky ilustrácie.

Najnovšie monografické spracovanie tvorby umelca ilustrujúceho rozprávky Hansa Chriстіana Andersena vyšlo v roku 2017 a komplexne spracováva dielo Albína Brunovského.¹⁸ Táto publikácia bola vydaná ako katalóg k výstave v Galérii Nedbalka v Bratislave. Publikácia podáva ucelený obraz o Brunovského grafickej a ilustračnej tvorbe, avšak ilustráciám k rozprávka Hansa Chriстіana Andersena pozornosť venovaná nie je.

Nie každému umelcovi, ktorý svojou tvorbou prispeli do problematiky ilustrovaných vydaní Hansa Chriстіana Andersena, bola venovaná monografia. Monografického spracovania tvorby sa dočkala doposiaľ len malá časť týchto výtvarníkov. Zdrojom informácii o zvyšných ilustrátoroch sú napríklad katalógy výstav, podávajúce základne biografické dáta a prehľad ich tvorby. Ide napríklad o katalóg k výstave Juraja Martišku či Otakara Štáfľa.¹⁹ Informácie o mladšej generácii ilustrátorov poskytuje viacdielny *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, v ktorom sú uvedené základné údaje o jednotlivých výtvarníkoch s odkazom na ďalšiu bibliografiu.²⁰ Podrobnejšie informácie poskytuje aj ďalšia publikácia Františka Holešovského *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, ktorá zahŕňa medailóny viacerých českých ilustrátorov zapadajúcich do problematiky tejto diplomovej práce.²¹ Základné informácie k niekoľkým slovenským ilustrátorom poskytuje *Malý slovník slovenských výtvarných umělců*.²²

¹⁷ Ľudovít Petráske, *Vincent Hložník*, Bratislava 1997.

¹⁸ Ľubomír Podušel, *Albín Brunovský: Záhrada snov*, Bratislava 2017.

¹⁹ Zuzana Gažíková, *Juraj Martiška* (kat. vyst.), Galéria Ľudovíta Fullu v Ružomberku, 2015. – Josef Vyhnalík, *Otakar Štáfl*, Havlíčkův Brod 1953. – Josef Vyhnalík, *Otakar Štáfl*, Havlíčkův Brod 1971.

²⁰ Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, Ostrava 2010.

²¹ František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989.

²² Kolektív autorov, *Malý slovník slovenských výtvarných umělců*, Bratislava 1988.

1. PREMENY ILUSTRÁCIE V KNIHE PRE DETI V ČESKU A NA SLOVENSKU

CEZ LÁSKU K UMENIU MÁ ČLOVEK DOSPIEŤ K LÁSKE K ŽIVOTU. (F. HOLEŠOVSKÝ)

ILUSTRÁCIA V KNIHE PRE DETI PRED ROKOM 1918

Počiatky českej detskej knihy možno hľadať už v dobe národného obrodzenia, kedy postupne začali vychádzať rôzne zošitové vydania určené mladým čitateľom. V nich však nebol priestor pre umelecké ilustrácie. Rovnako ani v prípade rozsiahlejších publikácií nebol výtvarnému sprievodu venovaný väčší význam.²³ Často nebolo uvedené ani samotné meno ilustrátora a väčšinou sa jednalo o ilustrácie preberané zo zahraničných časopisov či publikácií. Začiatky českej ilustrácie detskej knihy spadajú až do osemdesiatych rokov 19. storočia, odkedy sa začal tento fenomén postupne rozvíjať.²⁴ Na prelome 19. a 20. storočia vznikol záujem o knihu ako o samostatný estetický celok.²⁵ V tomto období prešla kniha výraznými zmenami vo všetkých svojich zložkách, či už výtvarných, remeselno-umeleckých alebo typografických. Táto zmena bola podnietená technickým rozvojom a rovnako aj výraznejším zásahom umelca, čo viedlo k oživeniu krásnej knihy.²⁶ V českej ilustrácii detskej knihy až do začiatku dvadsiatych rokov 20. storočia prevládali viaceré výtvarné tendencie, predovšetkým dekorativizmus, symbolizmus a secesia. Vo veľkej miere sa však uplatňovala aj realistická dejová ilustrácia.²⁷

Situácia na Slovensku bola v tomto období odlišná. Vznik moderného slovenského výtvarného umenia je spojený až s národným oslobodením v roku 1918.²⁸ Rovnako ani slovenská kniha pre deti v tejto dobe viacmenej neexistovala a mená slovenských

²³ Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 12.

²⁴ Počiatok ilustrácií pre detské knihy v českom prostredí sú spojené s osobou Mikloša Aleša (1852 Mirovice–1913 Praha). Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 5.

²⁵ Chápanie estetickej hodnoty knihy bolo diferencované, niektorí ju videli v typografii, iní v dekoratívnom riešení celku v podobe iniciál, záhlaví či dekoratívnych rámcov. Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 13.

²⁶ Silvia Ilečková, Výtvarné aspekty knižnej tvorby 1900–1948, in: Zora Rusinová (ed.), *Dejiny slovenského výtvarného umenia 20. storočie*, Bratislava 2000, s. 120.

²⁷ Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 17.

²⁸ Ľudmila Peterajová, Slovenské umenie, in: Jan Baleka – Luboš Hlaváček – Dušan Konečný – Blanka Stehlíková – Ľudmila Peterajová, *Súčasná česká a slovenská umenie*, Bratislava 1982, s. 280.

umelcov sa v súvislosti s knižnou tvorbou objavujú iba ojedinele. Text bol sprevádzaný zväčša len linkovým a kusovým ornamentom.²⁹

MEDZIVOJNOVÁ ILUSTRÁCIA V KNIHE PRE DETI

Po vzniku prvej Československej republiky v roku 1918 došlo k rozmachu edičnej činnosti, a teda aj detskej literatúry. Pre Slovensko, ktoré bolo do tejto doby národnostne viac utláčané ako Česko, znamenalo toto obdobie vznik samotnej detskej knihy a s tým aj jej umeleckého stvárnenia. Na počiatku sa v slovenskej detskej ilustrácii objavovali silné vplyvy realistického umenia, ktoré sa prejavovalo popisnosťou, až naturalizmom. Vplyvy moderného výtvarného umenia sa na Slovensko dostávali iba pozvoľne. Zásľuhu mali na tom predovšetkým českí umelci, s ktorých ilustráciami boli vydávané knihy aj na Slovensku. Výtvarnými postupmi sa odklášali od popisnej reality, objavovali sa v nich personifikácie, výtvarné skratky a rôzne štylizácie. Rovnako aj viacero nádejných slovenských umelcov odchádzalo študovať na pražskú AVU.³⁰ Toto prepojenie viedlo k počiatkom vzájomnej spolupráce a ovplyvňovania v oblasti kultúrneho rozvoja oboch krajín.³¹

K rozvoju ilustrácií v Československu okrem iného prispelo aj zdokonalenie reprodukčnej činnosti. Obrazový sprievod textu sa už nemusel obmedzovať na čiernobielu kresbu alebo grafiku a postupne v ňom začala prevládať farba.³² Dovtedajšia hlavná funkcia ilustrácií, ktorou bolo sprostredkovanie vecného poznania, zrozumiteľnosť

²⁹ Žánrová ilustrácia sa na Slovensku objavovala skôr v učebniciach, osvetových brožúrach a kalendárových čítaniach. Viz Veselý (pozn. 11), s. 214.

³⁰ V prvých rokoch novovznikutej republiky sa začalo rodiť viacero umeleckých smerov, odmietajúcich v rôznej podobe staršie umenie. Toto obdobie bolo silno prepojené s generáciou slovenských umelcov študujúcich na pražskej akadémii, kde sa stretli s tendenciami moderného výtvarného umenia. Ernest Kocsis, Vplyv výtvarného umenia na vývin modernej ilustračnej tvorby detskej knihy na Slovensku, in: Anna Horváthová, *Galéria : Zborník Slovenskej národnej galérie = Miscellany of The Slovak National Gallery = Sborník Slovenskej národnej galérie. 9, BIB '83*, Bratislava 1981, s.101.

³¹ Dôležitou osobnosťou z českého prostredia, ktorá na dlhší čas ovplyvnila slovenskú ilustráciu v detskej knihe bol Josef Vodrážka. Na Slovensko priniesol dejovú ilustráciu, tak ako bola chápaná v Česku. Slovenské vydavateľstva s ním opätovne nadviazali spoluprácu aj po druhej svetovej vojne. Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 16.

³² Ibidem, s. 10.

a pravdivosť, postupne ustúpila do úzadia.³³ Ilustrácie začínali byť rovnocennou súčasťou knihy popri literárnom texte, ktorý výtvarne parafrázovali. Dvadsiate a tridsiate roky minulého storočia predstavovali počiatok diferenciacie žánrov, ktoré poskytovali umelcom viac možností. Významní umelci svojimi individuálnymi výkonmi, v ktorých uplatňovali vlastný výtvarný názor, dvíhali celkovú úroveň knižnej kultúry v Česku aj na Slovensku.³⁴

ILUSTRÁCIA V KNIHE PRE DETI OBDOBIA DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY

Hoci bolo obdobie druhej svetovej vojny pre obe krajiny náročné, publikačná činnosť sa naďalej rozvíjala. Rozvoj krásnej knihy pre deti v tomto období mal nahradiť nedostatky výučby v protektorátnych školách, vďaka čomu vyšlo aj veľké množstvo rozprávkových publikácií. Zlepšujúca sa finančná situácia vydavateľstiev a ich osobná vôľa umožnili klásť väčší dôraz aj na samotný vzhľad vydávaných publikácií.³⁵ Kniha tak prestala byť iba obchodným artiklom, ktorý z nej spravili vydavateľskí podnikatelia v období Prvej republiky.³⁶ V ilustráciách sa začalo objavovať pochopenie pre detskú vnímavosť a predstavivosť, avšak s dôrazom na umeleckú kvalitu a náročnosť. Ilustračná tvorba nadobudla rozmanitú podobu v snahe stať sa rovnocennou súčasťou a vyjadrením obsahu knihy. Ilustrácie už nepredstavovali iba dodatočný dekoratívny doplnok, ale do popredia sa dostávalo komponovanie výtvarného charakteru knihy ako celku. Začali sa objavovať viaceré významné mená umelcov, ktorí svojou neskoršou tvorbou významne prispeli k zvýšeniu kvality detskej ilustrácie v Česku a na Slovensku. Toto obdobie predstavovalo prípravu pre povojnový rozvoj literatúry a s tým súvisiacej ilustrácie.³⁷

³³ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 9.

³⁴ Viz Ilečková (pozn. 26), s. 121.

³⁵ Viz Augustin, (pozn. 13), s. 79.

³⁶ Jaroslav Boček, *Jiří Trnka, historie díla a jeho tvůrce*, Praha 1963. s. 32.

³⁷ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 14.

ILUSTRÁCIA V KNIHE PRE DETI PO ROKU 1948

Po roku 1948 začala byť detská kniha chápaná ako nástroj výchovy mladej generácie, čo viedlo k zoštátneniu vydavateľstiev a vytvoreniu špecializovaných pracovísk zameraných na detskú knihu.³⁸ S detskými vydavateľstvami začalo spolupracovať väčšie množstvo ilustrátorov, ktorých snahou bolo vyhovieť osobitým požiadavkám detského čitateľa. Medzi ilustrátormi sa začala objavovať aj rada významných výtvarníkov, ktorí prispeli k začleneniu detskej ilustrácie do kontextu vývoja súdobého umenia.³⁹ Určujúcu úlohu v rámci vývoja mala v povojnovej ilustrácii aj naďalej generácia z obdobia medzivojnového a začiatku štyridsiatych rokov. Na medzivojnovú generáciu nadviazali niektorí ilustrátori ešte aj na konci päťdesiatych rokov, vďaka čomu si síce ilustrácia udržala vysokú úroveň, ale začínala mať tendenciu k stagnácii. Väčšina ilustrátorov pokračovala v dejovej ilustrácii, v ktorej pracovali s príbehom, dotvárali situácie a poskytovali tak čitateľovi akýsi sprievod textom.⁴⁰ Viacerí slovenskí ilustrátori sa vracali k pôvodným grafickým technikám, ako napríklad k drevorezu, ktorý vnášal do ilustrácií rustikálnu dramatickosť. Časť tejto generácie zas inklinovala k impresívno-poetickej ilustrácii zdôrazňujúcej farbu.⁴¹

Nová generácia konca päťdesiatych rokov 20. storočia začala požadovať viac priestoru pre detskú fantáziu a menšiu viazanosť ilustrácií na text. Na rozdiel od ostatných výtvarných disciplín sa v ilustrácii, predovšetkým detských kníh, nepresadzovali prísne princípy socialistického realizmu.⁴² V tomto období si ilustrátori začali vyberať texty podľa zamerania ich vlastnej tvorby, čím došlo k výraznejšej diferenciacii ilustračných prejavov. Požadovaná bola výtvarnosť, nie ilustratívnosť. Viedlo to k povýšeniu niektorých ilustrácií na úroveň voľnej tvorby, prostredníctvom ktorých umelec vyjadroval svoj vzťah k svetu.⁴³ Začala sa uplatňovať abstrakcia, realistický detail dostával symbolický význam,

³⁸ V Česku vznikla *Mladá Fronta*, v roku 1949 *Státní nakladatelství dětské knihy* (neskôr premenované na *Albatros*), v tom istom roku vznikla na Slovensku *Smena*, z ktorej sa v roku 1953 odčlenilo *Slovenské nakladateľstvo detskej knihy* (neskôr premenované na *Mladé letá*). Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 18.

³⁹ *Ibidem*, s. 20.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 26.

⁴¹ Eva Šefčáková, *Slovenská ilustrácia po roku 1945*, Bratislava 1973, s. 10.

⁴² Ivan Jančár, *Slovenská ilustrácia - špecifický dobový fenomén*, in: Zora Rusinová (ed.), *Dejiny slovenského výtvarného umenia 20. storočia*, Bratislava 2000, s. 126.

⁴³ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 32.

zdôrazňované boli expresívne prvky a celok bol ladený lyricky alebo humorne.⁴⁴ Pri budovaní základov modernej slovenskej knižnej ilustrácie boli oporou ilustrátori, ktorí sa snažili o výtvarnú interpretáciu ľudovej slovesnosti. Uplatňovali sa klasické formy knižného grafického umenia, avšak z pozícií súdobých výtvarných názorov. Postupne pribúdali ďalšie tvorivé koncepcie, ktoré posunuli vývin ilustrovanej krásnej knihy dopredu.⁴⁵

ILUSTRÁCIA V KNIHE PRE DETI OD 60. ROKOV 20. STOROČIA AŽ PO SÚČASNOŠŤ

Česká a slovenská ilustrácia šesťdesiatych rokov 20. storočia patrí k oblastiam výtvarného umenia, ktorý vyvoláva veľký ohlas nielen v našom prostredí, ale aj v zahraničí. O ich kvalite svedčí okrem iného veľké množstvo titulov vychádzajúcich v cudzích jazykoch s pôvodnými českými a slovenskými ilustráciami.⁴⁶ V šesťdesiatych rokoch minulého storočia bola ilustrácia detskej knihy ovplyvnená viacerými smermi. Vzájomne sa v nich dopĺňalo a na širokej autorskej základni uplatňovalo viacero generačných vrstiev. Diferenciácia prejavov je v tomto období vítaná vďaka bohatej spoločenskej objednávke, predovšetkým v oblasti knihy pre deti a mládež. V jej rámci dominuje ilustrácia zástancov koloristického cítenia a zároveň viacero slovenských ilustrátorov začalo dávať čoraz viac prednosť grafickej technike drevorezu.⁴⁷

V kategórii ilustrovania rozprávkových kníh sa realizovalo množstvo autorov, často na vysokej výtvarnej úrovni. V českej ilustrácii prevládala fantázia ovplyvnená lyrizmom, objavovali sa tendencie priblížiť sa detskému výtvarnému prejavu s príznačnou úsmevnosťou a humorom.⁴⁸ Popri tom hľadali ilustrátori nové inšpiračné zdroje aj v mimoeurópskych kultúrach.⁴⁹ V slovenskej ilustrácii je v tomto období problematické sledovať jej vývojové tendencie, avšak v prevažnej miere sa dajú odvodiť od voľnej tvorby

⁴⁴ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 34.

⁴⁵ Viz Veselý (pozn. 11), s. 221.

⁴⁶ Blanka Stehlíková, Nad úspechy a rozpory (K súčasné ilustraci dětských knih), *Zlatý máj*, 1966, č. 4, s. 181.

⁴⁷ Viz Veselý (pozn. 11), s. 225.

⁴⁸ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 40.

⁴⁹ Ibidem, s. 36.

jednotlivých autorov. Voľná tvorba korešpondovala s ilustráciou najmä v rámci imaginatívnej línie slovenskej grafiky a ilustrácie detských kníh.⁵⁰ Na Slovensku prevzali tvorivú iniciatívu umelci z Hložníkovej ilustrátorskej a grafickej školy a s nimi názorovo spriaznení ilustrátori. V priebehu šesťdesiatych rokov vytvorila táto výtvarne významná vrstva autorov dominantný prúd, ktorý vniesol do vývoja krásnej knihy výrazné a nové impulzy. Tento prúd predstavuje nástup umelecky vyhranenej tendencie jej vývinu.⁵¹ Popritom sa do popredia dostáva aj syntéza ľudovej obraznosti s moderným výtvarným prejavom.⁵²

Diferenciácia ilustrácií z hľadiska výtvarných polôh pokračovala aj v nasledujúcich desaťročiach a práve detská kniha poskytovala najväčší priestor pre uplatňovanie invenčne silnej vrstvy ilustrátorov. Základnou požiadavkou na ilustrácie sa čoraz intenzívnejšie stávalo uvedenie detí do umenia národa. Popisno-realistický prístup bol v tejto dobe už neprípustný, keďže rozprávkový text má v čitateľovi vyvolávať predovšetkým senie a fantáziu. Dochádzalo k uvoľneniu prepojenia textu a ilustrácie, ktorá sa nemusela už presne zhodovať s textom.⁵³ Od tohto obdobia je ilustračný prejav v detskej knihe charakteristický pestrosťou výtvarných polôh, autorskou vynaliezavosťou a snahou o nové formy výtvarných riešení.⁵⁴ Rad vydaní však udržuje kontinuitu medzi klasickými tendenciami, jednak prostredníctvom reedícií a taktiež novými interpretáciami v duchu klasických riešení. Do toho vstupujú ďalší ilustrátori mladšej generácie, ktorí rozvíjajú nové princípy krásnej knihy, založených na akceptovaní výtvarne náročnej a kultivovanej knižnej tvorby.⁵⁵

Ilustrácia sa teda postupne stala rovnocennou ostatným výtvarným disciplinám a súčasťou celkového vývoja výtvarného umenia. Ilustrácie prekonal konvenciu akejsi

⁵⁰ Viz Jančár (pozn. 42), s. 126.

⁵¹ Viz Veselý (pozn. 11), s. 223.

⁵² Grafický prístup k ilustrácii je v tomto období reprezentovaný hlavne Vincentom Hložníkom. Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 42.

⁵³ Viz Holešovský 1971 (pozn.), s. 26.

⁵⁴ Slovenska ilustrácia pre deti a mládež sa prejavovala vo viacerých charakteristických podobách. Jednak sa objavovala inšpirácia ľudovým výtvarným prejavom, rovnako aj spätosť s voľnou grafikou a grafickými technikami, objavovali sa aj kresliarske perokresbové realizácie. V niektorých ilustráciách sa prejavovali naivné črty a prenikanie imaginatívneho riešenia, ktoré mali tendenciu byť chápané ako svojbytné umelecké diela. Jednotlivé výtvarné interpretácie sa v rozličnej miere potom aplikovali podľa typu literárneho textu a edičných zámerov. Viz Kordošová (pozn. 12), s. 32.

⁵⁵ Viz Veselý (pozn. 11), s. 226.

epickej transpozície obsahu a obmedzenie na obligátnu dekoráciu knihy. Postupne sa stávali čoraz viac autonómnym umeleckým dielom majúcim nevyhnutne svoju vlastnú umeleckú hodnotu.⁵⁶

⁵⁶ Viz Veselý (pozn. 11), s. 228.

2. OSOBNOSŤ HANSA CHRISTIANA ANDERSENA

MŮJ ŽIVOT JE KRÁSNA ROZPRÁVKA, BOHATÁ A PLNÁ BLAŽENOSTI! (H. CH. ANDERSEN)

Hans Christian Andersen patří mezi nejznámějších a nejvýznamnějších spisovatelů nejen ve svém rodném Dánsku, ale v celej svetovej literatúre. Jeho osobnosť je vnímaná ako vrchol plodného 19. storočia v Dánsku, ktoré býva označované aj ako „zlatý vek dánskej literatúry“.⁵⁷ Rozprávky priniesli tomuto spisovateľovi nesmrteľnosť a slávu po celom svete. Získal si obdiv nielen u detských, ale aj dospelých čitateľov. Svojim bezprostredným rozprávaním a bohatou fantáziou predstihol svojich dánskych súčasníkov.

2.1. ŽIVOT HANSA CHRISTIANA ANDERSENA

Hans Christian Andersen sa narodil 2. apríla 1805 do rodiny chudobného slobodného obuvníckeho majstra v provinčnom meste Odense v Dánsku.⁵⁸ Podarilo sa mu však dostať zo samotného dna spoločnosti až na jej vrchol. Počas Andersenovho života prekonala politická a hospodárska situácia v krajine obrovský obrat. Kapitalizmus sa začal dostávať do popredia a utláčal feudálny poriadok. Mestá sa začínali rozrastať vďaka príchodu ľudí z vidieka, ktorý bol podnietený budovaním prvých železníc, zavedením telegrafu a zriadením veľkých tovární.⁵⁹ Toto prostredie, v ktorom Andersen vyrastal, malo vplyv aj na jeho tvorbu.

Už od detstva ho priťahoval umelecký svet. V útlom veku sa venoval bábkovému divadlu a písaniu piesní. Od malička nasledoval svoj sen stať sa slávnym. Jeho odchod do Kodane v roku 1819 bol podnietený jednak touto túžbou presláviť sa a rovnako aj potrebou odísť zo svojho rodného mestá na ostrove Fyn.⁶⁰ Po odchode do Kodane vo svojich štrnástich rokoch sa začal zaujímať o divadlo, avšak jeho divadelné hry sa

⁵⁷ Alice Horáčková, Muž, jemuž přinesly slávu pohádky, *Mladá fronta Dnes*, 2005, č. 77, s. C/5. – Gustav Pallas, *Hvězdy severu*, Havlíčkův Brod, 1948, s. 135–138.

⁵⁸ Dnes je Odense tretím najväčším mestom v Dánsku so 100 000 obyvateľmi. V 19. storočí to bolo však len malé provinčné mestečko, kde žilo okolo 6 000 ľudí. Viz Fröhlich (pozn. 7), s. 277.

⁵⁹ Jan Rak, Doslov, in: Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II*, Praha 1956, s. 270.

⁶⁰ Viz Fröhlich (pozn. 7), s. 277.

túžobného úspechu nedočkali a upadli do zabudnutia. Vďaka svojim priaznivcom však získal Andersen potrebné vzdelanie. Najvýznamnejším mecenášom mladého Dána bol Jonas Collin, s ktorým sa stretol v Kodani.⁶¹ Vďaka nemu sa spisovateľovi dostalo klasického vzdelania.⁶² Od roku 1822 navštevoval latinskú školu v Slagelse, ktorá bola nutným predpokladom každého, kto sa chcel venovať písaniu.⁶³ Štúdium ukončil v roku 1830 a ako nádejný spisovateľ získal štipendium na zahraničnú cestu. Počas svojho života precestoval takmer celú Európu.⁶⁴ Nikdy si nezaložil rodinu ani domov. Cesty boli pre neho „posilňujúcim nápojom ducha“, vďaka ktorým napísal viaceré cestopisy a dojmy z nich pretavoval aj do rozprávkovej tvorby.⁶⁵ Hans Christian Andersen zomrel 4. augusta 1875 vo vile v Rolighed v kodanskej časti Østerbro v Dánsku. V tento deň bol v Dánsku vyhlásený národný smútok.

2.2. TVORBA HANSA CHRISTIANA ANDERSENA

Doba, kedy Andersen žil a tvoril bola „zlatým vekom dánskej literatúry“. Spisovatelia sa snažili oživiť starú slávu Dánska a písali vyumelkovaným jazykom, ktorý vyhovoval dobovému vkusu. V tomto období bol preto Andersenov spôsob písania kontroverzný, keďže sa snažil povýšiť detskú a ľudovú reč na literárny jazyk.⁶⁶ Mladý spisovateľ tvoril vo všetkých literárnych žánroch, ako básnik, dramatik, románopisec, poviedkár a rozprávkar. V roku 1830 vyšli knižne jeho prvé básne pod jednoduchým názvom *Básne*.⁶⁷ Próze sa začal venovať od roku 1835, kedy bol publikovaný jeho prvý román *Improvizátor*, po ktorom vzápätí nasledovali ďalšie (*O. T., Dve Barónky*).

⁶¹ Jonas Collin (1776 Kodaň–1861 Kodaň) bol právnik, vplyvný úradník a člen výkonnej rady Kráľovského divadla v Kodani. Bol významným podporovateľom umenia a kultúry v Dánsku. Okrem Andersena finančne podporoval aj ďalších spisovateľov, napr. Steen Steensen Blichera alebo Johanne Luise Pätgesa.

⁶² Hana Březinová, Andersen jako vymalovaný, *Mladá fronta Dnes*, 2005, č. 77, príloha Kavárna, s. 1.

⁶³ Viz Rak (pozn. 59), s. 270.

⁶⁴ Andersen za svoj život celkovo absolvoval tridsať zahraničných ciest. Medzi rokmi 1833–1835 navštívil Nemecko, Švajčiarsko a Taliansko. Česko navštívil osem krát, z toho dva krát Prahu, kde ho ohromila krása Hradčian. Viz Kaňa (pozn.7), s. 171.

⁶⁵ Pre viac informácií o Andersenových cestách viz Zdeněk Hojda, Cestovat znamená žít, *Dějiny a současnost*, 2005, č. 6, s. 37–39.

⁶⁶ Viz Kaňa (pozn.7), s. 173.

⁶⁷ Preslávil sa už počas štúdia básňou *Umierajúce dieťa*, ktorá vyšla najskôr v nemeckom preklade v roku 1826. Viz Rak (pozn. 59), s. 270.

Andersenove romány sa takmer okamžite začali prekladať do rôznych jazykov a osobnosť dánskeho spisovateľa začala byť známa aj za hranicami Dánska.⁶⁸ V čase vydania boli jeho romány úspešné, avšak dnes ich príbehy už málokto pozná. Naproti tomu niektoré Andersenové básne znárodnili (*V Dánsku som sa narodil*). Celý život taktiež písal divadelné hry (*Anežka a vodník, Maurka, Mulat*), prekladal a prepracovával diela iných autorov, avšak úspechu sa nikdy nedočkali.⁶⁹ Uznanie a slávu mu priniesli jeho rozprávky, ktorých celkovo napísal 156. Prvý Andersenov zošit rozprávok *Rozprávky vyprávane deťom* je z roku 1835, avšak v čase svojho vzniku nevzbudil veľký ohlas.⁷⁰ Andersen napriek tomu vydával každý rok novú zbierku rozprávok, keďže práve tie boli pre neho vecou srdca a veľkou záľubou. Najprv sa jeho rozprávky väčšieho uznania dočkali v zahraničí, kde neboli hodnotené z hľadiska kontextu dánskej literatúry. Prekladané boli často z rukopisov a neraz vyšli skôr ako dánske vydanie.⁷¹ Okrem rozprávok sú vysoko cenené aj jeho cestopisy (*Básnikov bazár, Tieňové obrázky*) a autobiografie (*Moja vlastná rozprávka bez poézie, Rozprávka môjho života*).⁷² Pravdivejší obraz ako samotné životopisy však o Andersenovej osobnosti a dobe, v ktorej žil, podávajú jeho rozprávky.⁷³

Na Andersenov štýl písania potom nadviazali viacerí spisovatelia, napr. Henrik Pontoppidan alebo Martin Andersen Nexø. Andersenovo dielo sa stalo zdrojom inšpirácie umelcov po celom svete, či už ide o spisovateľov, hudobníkov alebo maliarov.⁷⁴

2.3. ROZPRÁVKY HANSA CHRISTIANA ANDERSENA

... *DETI SA MAJÚ POBAVIŤ, DOSPELÍ POUČIŤ.* (H. CH. ANDERSEN)

Andersenove rozprávky si počas takmer dvoch storočí od doby svojho vzniku získali a naďalej získavajú priazeň ľudí všetkých vekových kategórii po celom svete. Sám Andersen o svojich rozprávkových príbehoch píše, že sú rovnako pre dospelých ako pre

⁶⁸ Viz Rak (pozn. 59), s. 270.

⁶⁹ Hana Březinová, Stíny jsou skrátka nutné, *Dějiny a současnost*, 2005, č. 6, s. 29.

⁷⁰ Výtlačok obsahoval rozprávky *Kresadlo, Kubo a Kubík, Princezná na hrášku a Iduškine kvety*. František Cígner, Andersen oslovil celý svět, *Právo*, 2005, č. 77, s. 29.

⁷¹ Viz Kaňa (pozn. 7), s. 173.

⁷² Viz Březinová (pozn. 69), s. 30.

⁷³ Ibidem, s. 31.

⁷⁴ Viz Kaňa (pozn. 7), s. 174.

deti. Tie im však v úplnosti porozumejú, až keď dospejú a dozrejú. Pochopia, že naivná detskosť je iba časť jeho rozprávok a že ich pravou soľou je ich humor.⁷⁵ Avšak humor tohto dánskeho spisovateľa je niekedy ironický a krutý. Inšpiráciu nachádzal v tvorbe iných spisovateľov, v rôznych príbehoch, ktoré počul od ľudí a rovnako často využíval motívy z každodenného života a detského sveta.⁷⁶ Takmer vo všetkých rozprávkach sa odráža aj jeho vlastný život, spomienky a názory.⁷⁷

Andersen svojimi príbehmi predstihol vtedajšiu dobu a literárnu módu. Patrí k významným realistom dánskej literatúry a viacerí kritici označujú niektoré jeho rozprávky za počiatky neskoršieho realistického sociálneho románu.⁷⁸ Hoci sú jeho príbehy obsahovo skôr romantické, možno v nich nájsť veľa realistických črt. Z formálnej stránky je možné o realistickom charaktere hovoriť v rámci využívania živej ľudovej reči, ktorá predstavuje revolučný spôsob písania. Andersen sám uvádza, že svoje rozprávky písal tak, ako ich rozprával ľuďom. Dospel k poznaniu, že takýto štýl písania vyhovuje všetkým vekovým kategóriám a jeho texty možno vďaka tomu chápať v dvojakej rovine. Prvotne apelujú na detskú fantáziu, ktoré zaujme povrchová hladina príbehu. Ich posolstvo je však smerované skôr na dospelých čitateľov, ktorí si majú všímať ich hlbší zmysel.⁷⁹

Z obsahovej stránky sa realizmus odráža v sociálnych motívoch, s ktorými Andersen pracoval.⁸⁰ Do všetkých jeho rozprávok preniká kritika spoločenského zriadenia. Chudobní ľudia, ku ktorým Andersen prechovával sympatie, v jeho príbehoch vždy vynikajú vnútornou čistotou, šľachetnosťou a nadaním. Naopak, satirickým spôsobom poukazuje na hlúposť, obmedzenosť, ziskuchtivosť a necitlivosť povýšeneckých kráľov, kniežat, šľachticov a meštiakov (*Cisárove nové šaty*, *Princezná na hrášku*, *Palculienka*). Andersen však o zlých stránkach spoločnosti nepíše priamo, ale zašifrovane, čím si neskôr

⁷⁵ Viz Březinová (pozn. 69), s. 32.

⁷⁶ Andersenové vlastné rozprávky, ktoré nevychádzajú z ľudovej tradície sú napr. *Palculienka*, *Malá morská víla* a *Iduškiné kvety*.

⁷⁷ Napríklad jeho odchod z rodného mesta do nového sveta, ktorý ho nikdy úplne neprijal, interpretuje rozprávka *Malá morská víla*, ktorú napísal v roku 1837. Rovnako ako on, aj morská víla opustí svoj svet a v tom novom nie je nikdy prijatá ako plnohodnotná bytosť. *Škaredé káčatko* zas zosobňuje Andersenovu premenu z chudobného chlapca na uznávaného spisovateľa. Viz Březinová (pozn. 69), s. 28.

⁷⁸ Viz Rak (pozn. 59), s. 271.

⁷⁹ Viz Horáčková (pozn. 57), s. C/5.

⁸⁰ Viz Kaňa (pozn. 7), s. 174.

získal obdiv.⁸¹ Viackrát pracuje aj s motívom technického pokroku, či už ide o železnicu, telegraf, podmorský kábel alebo elektromagnetizmus (*Šnúra periel, Veľký morský had, Pradedo*). Jeho názory na svet boli však obmedzené dobou, v ktorej žil a niekedy preceňuje kapitalizmus iba preto, že vedie k rozvoju technického pokroku. Často pracuje aj s náboženskými prvkami. Viera v božiu múdrosť je pre neho náhradou za pozemskú spravodlivosť (*Snehová kráľovná*). Taktiež verí, že trpký osud ľudí môže zlepšiť zásah zhora. Z takéhoto idealistického ponímania vychádza aj jeho sklon, byť v niektorých príbehoch sentimentálny (*Dievčatko so zápalkami*).⁸²

Okrem využívania realistických prvkov, či už z formálneho alebo obsahového hľadiska, novátorská je aj jeho snaha rozvíjať a podporovať detskú predstavivosť prostredníctvom antropomorfizácie bežných predmetov, ako je napr. ihla, hrdlo fľaše či handrová lopta. Prvýkrát tento motív využil v *Iduškiných kvetoch*. Dovtedy bola detská imaginatívnosť potláčaná, čo malo viesť k rýchlejšiemu dospievaniu dieťaťa. Keďže Andersenove rozprávky boli v protiklade dobovému ideálu poučných morálnych príbehov pre deti, často boli objektom kritiky a písalo sa o nich ako o skazených, neadekvátnych, škodiacich, nezodpovedných a nechutných.⁸³ Andersen spočiatku sám označoval svoje príbehy ako „rozprávky vyprávane deťom“. Takýto typ textu musel vtedy dodržiavať isté pravidlá a konvenčné formy, avšak Andersen chcel, aby boli jeho texty osobnejšie a autor v nich bol viac prítomný. Preto začal svoje príbehy označovať len ako „rozprávky“ alebo „príbehy“ (dánsky „historier“). Jeho cieľom bolo, aby jeho rozprávkové príbehy radi čítali a počúvali deti a zároveň aby v nich dospelí našli poučenie, filozofické úvahy, humor a iróniu.⁸⁴

⁸¹ Viz Březinová (pozn. 69), s. 32.

⁸² Viz Rak (pozn. 59), s. 271.

⁸³ Viz Březinová (pozn. 69), s. 31.

⁸⁴ František Fröhlich, Dosbov, in: Hans Christian Andersen, *Starý dům a jiné pohádky*, Praha 2012, s. 132.

3. RECEPCIA ROZPRÁVOK HANSA CHRISTIANA ANDERSENA V ČESKU A NA SLOVENSKU

Rozprávky Hansa Christiana Andersena sú ešte aj dnes aktuálnym a živým fenoménom v Česku a na Slovensku. V súčasnosti tu stále vychádzajú svetoznáme príbehy dánskeho rozprávkara v nových edíciách rôznych vydavateľstiev. Prvé vydania v českom a slovenskom jazyku vyšli síce až niekoľko desaťročí po ich publikovaní v Dánsku, avšak skoro okamžite vzbudili záujem. Postupne, hlavne po príchode 20. storočia, začali vychádzať takmer každý rok. Najskôr sa jednalo o zošitové vydania alebo útle knižné publikácie. Od polovice minulého storočia začali byť Andersenove príbehy publikované v mnohostranných súborných vydaniach s početnými farebnými ilustráciami. Celkovo bolo do roku 2017 publikovaných v českom a slovenskom jazyku 253 vydaní, z čoho 168 (66,4 %) sú české publikácie a zvyšných 85 (33,6 %) vyšlo na Slovensku. Viaceré publikácie vyšli opakovane, a to v češtine aj slovenčine. Z celkového počtu vydaní je až 234 publikácií ilustrovaných (92,5 %).

Prvé české knižné vydanie Andersenových rozprávok vyšlo v Prahe v roku 1863, dvadsaťosem rokov po prvej dánskej publikácii.⁸⁵ Text je sprevádzaný pomerne početnými ilustráciami, avšak ich autor nie je uvedený ani známy. Rôznorodá kvalita ilustrácií môže viesť k názoru, že neboli dielom jedného autora, alebo že predlohu pozmenili remeselní rytci.⁸⁶ Prvé vydanie v slovenskom jazyku je ešte o čosi mladšie, vydané bolo až v roku 1888 v Skalici.⁸⁷ Jedná sa o drobnú knižku s jednou celostránkovou drevorytinou zobrazujúcou výjav z *Palculienky*. Ilustrácia je prevzatá z českého vydania *H. C. Andersena vybrané pohádky, povídky a báčorky pro mládež a přátele její* z roku 1874.⁸⁸ Ďalších dvadsaťjeden českých vydaní bolo buď neilustrovaných, alebo preberalo pôvodné ilustrácie z dánskych či iných zahraničných vydaní. Vo väčšine prípadov však nie je uvedené meno umelca (v jedenástich prípadoch sa jedná o anonymné ilustrácie).

⁸⁵ Hans Christian Andersen, *H. C. Andersena Povídky a báčorky*, Praha 1863.

⁸⁶ Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 94.

⁸⁷ Hans Christian Andersen, *Konvalinky. Vybrané povídky J. C. Andersena pre milú našu mlad' a jej priateľov*, Skalica 1888.

⁸⁸ Hans Christian Andersen, *H. C. Andersena vybrané pohádky, povídky a báčorky pro mládež a přátele její*, Praha 1874. Ilustrácie v tejto publikácii vznikli na základne pôvodných nákresov Františka a Ludvíka Richtera, Georga Osterwalda a Löfflera.

Viackrát boli použité ilustrácie dánskeho maliara a ilustrátora Hansa Tegnera.⁸⁹ Slovenské vydania (celkovo sa jedná o pätnásť vydaní) boli až do roku 1945 vo väčšine prípadov bez ilustrácií (až 81,82 %).

3.1. ILUSTROVANÉ VYDANIA ČESKÝMI A SLOVENSKÝMI UMELCAMI

Celkovo sa úlohy ilustrovania českých a slovenských vydaní Andersenových rozprávok zhostilo štyridsaťtri českých a slovenských ilustrátorov. Umelci českej národnosti výrazne prevyšujú počet slovenských výtvarníkov, čo súvisí jednak aj so skorším počiatkom vydávania ilustrovaných Andersenových rozprávok v Čechách. Českí ilustrátori sú zastúpení v počte tridsaťdva (74,4 %) a zvyšných jedenásť (25,6 %) je zo Slovenska. Niekoľko českých a slovenských ilustrátorov vytvorilo obrázky k zahraničným publikáciám, ktoré však neboli preložené do češtiny ani do slovenčiny. Keďže je táto práca zameraná na české a slovenské vydania, nebude im venovaná väčšia pozornosť. Jedná sa o ilustrácie Josefa Palečka, Květy Pacovskej, Márie Želibskej a Maji Dusíkovej.⁹⁰

Na počiatku problematiky českých a slovenských ilustrátorov, ktorý sa venovali ilustrovaniu rozprávok Hansa Christiana Andersena stojí Karel Šimůnek. Medzi rokmi 1914–1916 ilustroval štvordielne súborne vydanie *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek*. Podrobnejšia analýza vydaní je v nasledujúcej časti kapitoly. Slovensko sa dočkalo prvého vydania ilustrovaného svojim umelcom až v roku 1945. V tomto roku vyšli až dve súborné publikácie *Snehová kráľovná a jiné rozprávky*, ktorú ilustroval Ľudovít Ilečko a *Andersenove rozprávky* ilustrované Vincentom Hložníkom. V nasledujúcich vyše dvesto rokoch vydávania Andersenových rozprávok svojou tvorbou prispelo do problematiky ilustrovaných vydaní viacero významných českých a slovenských umelcov, medzi ktorými je z českých zástupcov napríklad Artuš Scheiner, Cyril Bouda, Jiří Trnka či Markéta Prachatická a zo Slovenska Albín Brunovský, Kamila Štanclová a Dušan

⁸⁹ Hans Tegner (1853 Kodaň–1932 Fredensborg) bol ilustrátor a maliar pracujúci technikou akvarelu. Okrem Andersenových rozprávok ilustroval napr. literárne diela spisovateľa Ludviga Holberga. V roku 1897 sa stal profesorom na Kráľovskej akadémii výtvarného umenia v Dánsku.

⁹⁰ Hans Christian Andersen, *The Little Mermaid*, London 1978. – Hans Christian Andersen, *The Little Match Girl*, New York 2005. – Hans Christian Andersen, *Die kleine Seejungfrau*, 1973. – Hans Christian Andersen, *The Princess and the Pea*, Edinburgh 2012.

Kállay. Ilustrátori k tejto úlohe pristupovali individuálnou metódou, niektorí sa jej zhostili celkom invenčným spôsobom, či už z hľadiska štýlu alebo ikonografie. Iní sa naopak pridržovali skôr zobrazení, ktoré možno označiť za konvenčné a inšpirovali sa tvorbou svojich predchodcov.

3.1.1. ILUSTRÁTORI OVPLYVNENÍ SECESIOU

KAREL ŠIMŮNEK, ARTUŠ SCHEINER, EVŽÉNIE ORLOVOVÁ

V prvých ilustráciách k rozprávkam Hansa Christiana Andersena, ktoré vznikli rukou českých výtvarníkov, možno pozorovať vplyvy secesie. Vo výtvarnom umení nastúpila na prelome 19. a 20. storočia a ilustráciu ovplyvňovala až do dvadsiatych rokov minulého storočia.⁹¹ V týchto ilustráciách je možné sledovať sklon k dekoratívnosti, tvarovej štylizácii a ornamentike charakteristickej pre secesný štýl. V rôznej intenzite sa tieto prejavy objavujú v ilustračnej tvorbe Karla Šimůnka, Artuša Scheinera a dokonca aj v tvorbe Evžénie Orlovej v štyridsiatych rokoch.

KAREL ŠIMŮNEK

Prvé obsiahle súborné vydanie Andersenových rozprávok vyšlo medzi rokmi 1914–1916 v Prahe v edícii Světové pohádky. Rozprávky vyšli pod názvom *H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek* v štyroch zväzkoch, ktoré sú tematicky rozčlenené podľa toho, akej vekovej skupine čitateľov sú určené.⁹² Tento súbor uvádza do českého prostredia takmer všetky dostupné Andersenove rozprávky. Celkovo v ňom vyšlo

⁹¹ Vladimír Vimr, *Malá galerie českých malířů*, Praha 1980, s. 55.

⁹² Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek*, 1. zväzok, *Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914.

Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek*, 2. zväzok, *Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914.

Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek*, 3. zväzok, *Pohádky a povídky pro mládež dospělejší (pro vyšší stupeň chápavosti)*, Praha 1915.

Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek*, 4. zväzok, *Ostatek pohádek a povídek*, Praha 1916.

stoštyridsaťosem rozprávkových textov, ktoré sú doplnené ilustráciami českého akademického maliara Karla Šimůnka.⁹³

Všetky štyri vydania obsahujú dokopy štyridsaťdeväť čiernobielych reprodukcii ilustrácií k rozprávkam vytvorených kombinovanou technikou akvarelu a perokresby. Každé vydanie má na začiatku úvodný list s rovnakou ilustráciou zachytávajúcu scénu z rozprávky *Čarovná truhlice* [1]. Štýlovo však nezodpovedá zvyšným ilustráciám, predovšetkým využitím ostrého kontrastu svetla a tieňa na postave kupca v kufri.

Z hľadiska formátu sa vo všetkých prípadoch jedná o celostránkové ilustrácie pravouhlého tvaru, ktoré sú pod obrázkom sprevádzané krátkou vetou z textu príslušnej rozprávky. Z tohto faktu vyplýva aj charakter Šimůnkových ilustrácií, ktorý je predovšetkým popisný. Šimůnkove ilustrácie majú realistický charakter, zachytávajú prostredie z reálneho sveta, ktoré takmer žiadnym spôsobom neinklinuje k svetu rozprávok. Tieto vecne realistické ilustrácie nechávajú čitateľovi dostatok priestoru pre vlastnú fantáziu. Takýto štýl ilustrácií zodpovedá dobovým tendenciám pred vznikom prvej Československej republiky. Toto obdobie sa sústreďovalo na obrazovo koncipované ilustrácie ovplyvnené dekorativizmom, symbolizmom a secesiou, avšak vo veľkej miere sa uplatňovala aj realistická dejová ilustrácia.⁹⁴ Autor sa nesnaží dej rozprávok akýmkoľvek spôsobom rozvíjať či dopĺňať. Jeho ilustrácie sledujú samotný Andersenov text a zachytávajú kľúčové momenty príbehov, napr. z *Křesadla* [2] si vybral scénu kedy vojak stretol psa s veľkými očami ležiaceho na truhlici, na ilustrácii *Císařovy nové šaty* [3] zobrazil nahého cisára v sprievode či morskú vílu zachraňujúcu topiaceho princa v rozprávke *Mořská ženka* [4]. Rovnaké scény využívali pre svoje ilustrácie aj ďalší výtvarníci.

Šimůnek využíva jednoduché kompozície jednotlivých výjavov, s malým množstvom figúr, čo umožňuje ľahkú čitateľnosť zachytenej scény. Atmosféru príbehu, ktorá je v každej z Andersenových rozprávok špecifická, na čitateľa z ilustrácií nepôsobí silným dojmom. To zodpovedá dobovým tendenciám, kedy sa za hlavnú funkciu ilustrácie považovalo uľahčenie čitateľovi pochopiť a preniknúť do textu. Emocionálne a estetické

⁹³ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

⁹⁴ Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 17.

pôsobenie bolo až druhoradé.⁹⁵ Isté napätie možno cítiť iba z ilustrácie k rozprávke *Povídka z písčín* [5] a *Anna Bětke* [6], v ktorých je použitá diagonálna kompozícia pridávajúca výjavom na dynamike. V prípade prvej ilustrácie je diagonála tvorená dvíhajúcim sa člnom na rozbúrenej vlne v mori. Expresívnosť dynamiky je však zjemnená výraznou vertikálou stojaceho námorníka v stredovej osi kompozície. Ilustrácia k príbehu Anna Bětka zachytáva mladú matku utekajúcu cez cintorín, ako je prenasledovaná takmer neviditeľnou postavou. Obe tieto ilustrácie sú z posledného zväzku súborného vydania, ktorý nie je určený detským čitateľom a zahŕňa nešťastné, až erbenovsky ladené rozprávania o ľuďoch. Charakter ostatných ilustrácií je naopak pokojný a vyvážený, vychádzajúci z výraznej prevahy vertikálnych a horizontálnych línií, s ktorými pracuje pri vytváraní jednotlivých kompozícií. Výjavy sú komponované na stred, prípadne do zlatého rezu, ktorých dominantným prvkom sú samotné postavy.

Väčšina zobrazení je zložená z dvoch plánov s jednou alebo dvomi hlavnými postavami, ktoré sú umiestnené v popredí. Za nimi sa objavuje krajinárske pozadie, v niektorých prípadoch doplnené ďalšími postavami. Napriek tomu, priestor obrazu nepôsobí dojmom hĺbky. Šimůnkove postavy sú typizované bez výraznejších charakterových črt. Objem postáv vytvára pomocou tieňov, avšak figúry sú ohraničené tmavou obrysovou linkou, ktorá im naopak dodáva plošný charakter. Výrazná plošnosť je najmä na ilustráciách k rozprávke *Ledová panna* [7] alebo *Divoké labutě* [8]. Šimůnek však starostlivo pracuje s detailom pri vykreslení napríklad rastlinných motívov či materiálov. Ich charakter v niektorých ilustráciách pôsobí dekoratívnym dojmom a možno v nich cítiť isté secesné vplyvy, napríklad pri využití florálnych prvkov v podobe rozkvitnutého stromu čerešne v *Povídce o celém roku* [9], v type ženskej postavy v rozprávke *Špejlová polévka* [10] či v princeznej z rozprávky *Dcera krále močálů* [11].

Ilustrácie Karla Šimůnka zaberajú dôležité miesto v problematike ilustrovaných vydaní Andersenových rozprávok v našom prostredí, keďže ako prvý sa chopil tejto úlohy spomedzi českých a slovenských ilustrátorov. Toto súborne vydanie, a teda aj Šimůnkove ilustrácie, sa neskoršieho opakovaného vydania nedočkali a boli publikované iba tento jeden krát. Po tomto vydaní vychádzali dánske rozprávky vo viacerých ilustrovaných edíciách rôznych vydavateľstiev v Česku aj na Slovensku. Ďalším domácim ilustrátorom

⁹⁵ Viz Holešovský (pozn. 10), s. 22.

bol však až Artuš Scheiner. Andersenove rozprávky s jeho ilustráciami vyšli až o trinásť rokov neskôr od vydania prvého súboru ilustrovaného Šimůnkom.

ARTUŠ SCHEINER

Český ilustrátor a maliar Artuš Scheiner vytvoril kolorované ilustrácie k výberu rozprávok Hansa Christiana Andersena, ktoré vyšli prvý krát pod názvom *Vybrané Andersenovy pohádky* v roku 1927.⁹⁶ Vydanie obsahuje dvanásť z najznámejších Andersenových rozprávok a ku každej Scheiner namaľoval jednu celostránkovú ilustráciu pravouhlého formátu.⁹⁷

Ilustrátori rozprávkových textov sa od vzniku prvej republiky snažili rôznymi spôsobmi vytvoriť akýsi rozprávkový štýl a za jeden z vrcholov tohto úsilia možno považovať aj secesnú ilustráciu, ktorá je v špecifickej miere prezentovaná tvorbou Artuša Scheinera.⁹⁸ Scheiner Andersenove rozprávky svojimi ilustráciami žiadnym spôsobom nerozvíja a zobrazuje iba to, o čom dánsky spisovateľ píše. Jeho ilustrácie však v porovnaní so Šimůnkovými pôsobia o čosi výpravnejším dojmom, a to predovšetkým vďaka viac figurálnym kompozíciám. Hlavné postavy sú vo väčšine prípadov v popredí a scény sú doplnené ďalšími figúrami v pozadí. Tie sú namaľované menej detailne, niekedy iba v obrysových tvaroch pre doplnenie kompozície, vďaka čomu ilustrátor zvyšuje dojem hĺbky priestoru. Najmarkantnejšie to je na ilustrácii k rozprávke *Pahorek škřítků* [13]. Vo všetkých ilustráciách využíva pestrú a širokú paletu farieb, vďaka čomu umocňuje rozprávkový charakter svojich obrázkov. Precízne pracuje s koloritom, ktorý v ilustráciách k rozprávkam zo vzdialenejších krajín vychádza z farieb typických pre tieto kultúry a tým zvyšuje dojem cudzokrajnosti. Poučene zobrazuje a intenzívne premýšľa a akcentuje psychológiu postáv a udalosti.

Osobitý prístup tohto ilustrátora možno vidieť vo výbere časti príbehov, ktoré si zvolil ako predlohu pre svoje vyobrazenie rozprávky. Niektoré z nich sú odlišné od

⁹⁶ Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927.

⁹⁷ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

⁹⁸ Viz Holešovský (pozn. 10), s. 38.

konvenčného zobrazenia daných rozprávkových príbehov a žiaden iný ilustrátor obdobným spôsobom príbeh nepoňal. Ide napríklad o scénu z rozprávky *Divoké labuť* [14] zachytávajúcu princa s družinou, ako našiel Elisu v jaskyni, kým najčastejšie býva z tejto rozprávky ilustrovaná scéna, kedy Elisiny jedenásti bratia v podobe labutí nesú sestru v sieti ponad more. Rovnako individuálny prístup zvolil aj k ilustrácii *Čarovná truhlice* [15], ktorá býva väčšinou zobrazená v podobe scény, ktorej dominuje kupec letiaci v kufri. Scheiner ho však situoval do ústrania za okno paláca a do centra pozornosti umiestnil spiacu princeznú. Pre niektoré ilustrácie však zvolil konvenčné kľúčové momenty a spodobnil ich veľmi obdobne ako Šimůnek. Jedná sa napríklad o ilustráciu k rozprávke *Křesadlo* [16], kde zachytil vojaka, ako skladá psa z truhlice, alebo *Bezová matička* [17], kde je podobnosť kompozícií ešte markantnejšia. Obidvaja stvárnili námet takmer identicky, a to v podobe letiaceho kríku s bazovou matkou a chlapcom nad krajinou, ktorá je v oboch ilustráciách takmer totožná. Vďaka podobnej kompozícii týchto ilustrácií možno na nich rozpoznať odlišný štýl ilustrácií oboch výtvarníkov. Zatiaľ čo Šimůnkova ilustrácia [12] pôsobí realistickým dojmom smerujúcim k lyrizmu s dôrazom kladeným na krásu matky, Scheinerov obraz je živší a naratívnejší.

Ako už bolo spomínané v kapitole venovanej životu Hansa Christiana Andersena, bol po celý život vášnivým cestovateľom, ktorý dojmy z ciest vnášal do svojich príbehov. Hoci nikdy nenavštívil žiadnu z exotických krajín, niektoré svoje príbehy vsadil aj do odľahlejších kútov zeme, ako napríklad do Číny, Turecka či Egypta. Scheiner tieto krajiny dokonale vystihol vo svojich ilustráciách, a to predovšetkým vďaka precíznej práci s drobným detailom, ktorý vychádza z tradičných princípov príslušného etnika. Hoci záujem o rozprávky mimoeurópskych krajín stúpал až v šesťdesiatych rokoch 20. storočia, prejavujúci sa v ilustráciách prostredníctvom včleňovania princípov a rysov týchto kultúr, isté reflexie tohto výtvarného problému sa objavujú už v Scheinerových ilustráciách.⁹⁹ Veristicky zachytil egyptské hieroglyfy, šperky a odev vo výjave *Dcera krále močálů* [18], architektúru tureckého paláca a ornamenty kobercov v *Čarovné truhlici* [15] či prírodu a dekorácie charakteristické pre Čínu v ilustrácii k rozprávke *Slavík* [19].

Vybrané Andersenovy pohádky vyšli v druhom vydaní v roku 1939.¹⁰⁰ Ilustrácie

⁹⁹ Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 123.

¹⁰⁰ Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1939.

Artuša Scheinera boli v roku 2001 opätovne využité vo vydaní Andersenových rozprávok *Pohádky* a v roku 2012 v publikácii *Starý dům a jiné pohádky*.¹⁰¹ Z celkového počtu dvanástich ilustrácií bolo však v tomto vydaní vytlačených len šesť z nich.¹⁰²

EVŽÉNIE ORLOVOVÁ

Do skupiny ilustrátorov, u ktorých vo výtvarnom sprievode k dánskym rozprávkam možno hovoriť o vplyve secesie, patrí aj Evžénie Orlovová.¹⁰³ Česká výtvarníčka ilustrovala dvojdielne vydanie *Andersenovy pohádky* v štyridsiatych rokoch 20. storočia.¹⁰⁴ V jej ilustráciách cítiť vplyv secesného umenia, ktorý však už v týchto rokoch nebol dobovo aktuálny. Ozvuky secesie sa prejavujú v jej ilustrácii vo výraznej línii ohraničujúcej pevné tvary postáv a predmetov, ktorá im dodáva plošnosť. Rovnako aj v dekoratívnom poňatí morských vín, zvlnených vlasov malej morskej panny [*Malá mořská panna*, 21] či florálnom dekóre závesov a tapety v rozprávke *Princezna na hrášku* [22].

Orlovová v pravouhlých celostránkových ilustráciách vytvára pomerne jednoduché kompozície, v ktorých sú postavy hlavným nositeľom deja. Samotné postavy sú typizované a nesnaží sa ich individualizovať odlišnými črtami. Jej ženské postavy pôsobia veľmi jemným dojmom, čo podporuje aj pastelová farebnosť, s ktorou pracuje. Pre svoje ilustrácie si Orlovová vyberá pomerne netradičné momenty z jednotlivých príbehov. *Princeznu na hrášku* [22] nezobrazila spiacu na kope matracov, ale vo chvíli, kedy sa iba pripravuje vyliezť hore. V ilustrácii k rozprávke *Malá mořská panna* [21] zobrazila, ako skrytá za skalou pozoruje princa, ktorého na brehu našli mladé dámy.

Ilustrácie Evžénie Orlovovej sa významnejšieho ohlasu nedočkali a v žiadnom ďalšom vydaní Andersenových rozprávok použité neboli. Hoci nepredstavujú významný medzník v rámci problematiky, ktorej sa venuje táto diplomová práca, možno ich

¹⁰¹ Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 2001.

¹⁰² Hans Christian Andersen, *Starý dům a jiné pohádky*, Praha 2012.

¹⁰³ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁰⁴ Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky* I. diel, Praha 1941.

Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky* II. diel, Praha 1941.

považovať za príklad ilustrácií, v ktorých sa výtvarníci pridržiavali starších overených princípov.

3.1.2. REALISTICKÝ PRÚD ILUSTRÁTOROV

MILOŠ HÁJSKY, CYRIL BOUDA, VÁCLAV BOUKAL, OTAKAR ŠTÁFL, RENÁTA FUČÍKOVÁ, LUDĚK MAŇÁSEK

Jedným z prístupov, ktorý si ilustrátori zvolili pri interpretácii Andersenových rozprávok, je východisko v reálnom svete. Táto skupina výtvarných sprievodcov dánskych rozprávok má najbližšie k samotnému charakteru Andersenových textov. Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej kapitole, aj on sa pri ich písaní inšpiroval a vychádzal z reálneho sveta. Tento prúd možno rozdeliť na skupinu realistov, ktorí vo svojich ilustráciách pracovali s prvkami humoru a karikatúry, ktorý je taktiež rovnako blízky Andersenovým rozprávkam. Do tejto skupiny ilustrátorov možno zaradiť Miloša Hájskeho a Václava Boukala, avšak najvýraznejšou osobnosťou je český výtvarník Cyril Bouda so svojimi originálnymi ilustráciami. Druhou skupinou tohto prúdu sú výtvarníci, ktorých ilustrácie sú vecne realistické a prísne sa pridržiavajú skutočného sveta. V ich ilustráciách sa neobjavujú prvky humoru ani náznaky rozprávkového či snového sveta. Do tejto skupiny možno zaradiť ilustrácie Otakara Štáfla, Renáty Fučíkovej a Lud'ka Maňáska. Každý ilustrátor z tohto obsiahleho realistického prúdu poňal výtvarnú interpretáciu rozprávok Hansa Christiana Andersena celkom osobitým spôsobom a nemožno v nich nájsť akékoľvek nadväznosti na seba. Spája ich však racionálny prístup k literárnej predlohe.

3.1.2.1. REALISTI S PRVKAMI HUMORU

MILOŠ HAJSKÝ

Prvky humoru v ilustráciách k Andersenovým rozprávkam možno nájsť už v ilustráciách českého výtvarníka Miloša Hájskeho.¹⁰⁵ V roku 1933 vytvoril súbor desiatich grafických ilustrácií k výberu siedmich dánskych rozprávok.¹⁰⁶ Vo svojich ilustráciách pracuje s viacfigurálnymi kompozíciami, kde do prvého plánu umiestňuje hlavné postavy. V druhom pláne sa nachádzajú ďalšie postavy dopĺňujúce kompozície, prípadne jednoduché krajinárske pozadie. Vyberá si kľúčové momenty jednotlivých príbehov, avšak aj také, ktoré tradične zobrazované nebývajú. Napríklad z rozprávky *Velký Klaus a malý Klaus* [23] si vybral scénu, kedy malý Klaus sedí pri stole so sedliakom a pod stolom má stiahnutú kožu z koňa, v ktorej predstiera, že má ukrytého čarodeja. Väčšinou však zobrazuje jednotlivé momenty konvenčným spôsobom ako väčšina ilustrátorov.

Hlavným vyjadrovacím prvkom v jeho výtvarnom sprievode je šrafovanie. Kombinuje rôzne typy šrafúr diferencovanej hustoty, prostredníctvom ktorej vyjadruje objem postáv a hĺbku priestoru. Do kontrastu k nim dáva tmavé plné plochy, ako napríklad v *Létacím kufri* [24]. Hájskeho ilustrácie majú realistický charakter, avšak na niektorých postavách možno pozorovať groteskné prvky, predovšetkým vo výrazoch tvári v ilustrácii *Přezůvky Štěštěny* [25]. Preexponované a ostré črty tváre dal zas postave tieňu z rozprávky *Stín* [26], ktorými zdôraznil negatívny charakter tejto osoby.

Hoci ilustrácie Miloša Hájskeho nevynikajú vysokou umeleckou kvalitou či sofistikovanými kompozičnými riešeniami, v rámci problematiky tejto diplomovej práce predstavujú významný počin. Ako v prvých sa v nich objavujú prvky humoru, hoci v nie veľmi výraznom prejave, s ktorými vo väčšej miere pracovali neskôr ďalší výtvarníci.

¹⁰⁵ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁰⁶ Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993.

CYRIL BOUDA

Jeden z najosobitejších prístupov k výtvarnému sprievodu Andersenových rozprávok predstavuje obsiahly súbor ilustrácií českého maliara a grafika Cyrila Boudy.¹⁰⁷ Tento zdanlivo solitérny umelec v českej aj slovenskej grafickej tvorbe vytvoril celkovo stodvadsaťpäť celostránkových a polstranových vyobrazení dánskych rozprávok. Prvý krát boli jeho ilustrácie publikované v útlej knižke *3 pohádky* v roku 1928.¹⁰⁸ Publikácia zahŕňa tri rozprávky a ku každej Bouda vytvoril celostránkovú ilustráciu pravouhlého formátu pôvodnou grafickou technikou leptu.¹⁰⁹ Už na ilustrácii k rozprávke *Písař* [27], možno na tvárach postáv vidieť groteskné črty, ktoré sú pre Boudovu tvorbu typické a v neskorších ilustráciách s humorom pracoval čoraz viac. Na ilustrácii k rozprávke *Král, dáma a kluk* [28] je zreteľne pozorovateľný jeho cit pre drobnopisnú kresbu, prácu s detailom a svetlom. Už v týchto raných prácach možno sledovať prvky, ktoré sa v prepracovanejšej forme stanú charakteristickými črtami pre jeho neskoršie ilustrácie.¹¹⁰

Významnejší súbor ilustrácií Cyrila Boudy k rozprávkam Hansa Christiana Andersena vznikol až o dvanásť rokov neskôr. Prvý krát bol publikovaný v roku 1953 v dvojdielnom vydaní *Pohádky a povídky*.¹¹¹ Pre toto súborné vydanie nakreslil až sedemdesiatosem polstranových a desať celostranových ilustrácií pravouhlého formátu.¹¹² Ďalšie ilustrácie vytvoril pre výber Andersenových rozprávok *Flétnové hodiny* v roku 1969.¹¹³ Pre túto publikáciu nakreslil trinásť nových vyobrazení rozprávok. Hoci niektoré rozprávky výtvarne interpretoval veľmi podobne, ako v predchádzajúcom vydaní, pri viacerých ilustráciách zvolil nové a ešte osobitejšie poňatie scén. Posledné Boudove ilustrácie rozprávok dánskeho spisovateľa sú z roku 1975. V edícii *Ilustrované sešity* vyšli

¹⁰⁷ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁰⁸ Hans Christian Andersen, *3 Pohádky*, Praha 1928.

¹⁰⁹ V publikácii vyšli tri nie veľmi známe rozprávky *Kvak*, *Písař* a *Král, dáma a kluk*. Okrem vytvorenia ilustrácií sa Cyril Bouda podieľal aj na celkovej grafickej úprave a návrhu väzby knihy.

¹¹⁰ Viz Vimr (pozn. 91), s. 149.

¹¹¹ Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953.

Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953.

¹¹² Prvý diel má na začiatku ešte celostránkový portrét Hansa Christiana Andersena a v druhom vydaní sú navyše dve polstranové vyobrazenia Andersenovho rodného domu v Odense a domu, v ktorom zomrel v Kodani. Všetky tri ilustrácie sú taktiež z ruky Cyrila Boudy.

¹¹³ Hans Christian Andersen, *Flétnové hodiny*, Praha 1969.

Pohádky s jeho dvadsaťjeden kolorovanými ilustráciami.¹¹⁴ Tento cyklus ilustrácií vytvoril Bouda technikou akvarelu, čo zapadá do celkového vývoja jeho tvorby, v ktorej postupne prechádzal od kresbovej ilustrácie k maliarskej.¹¹⁵ V týchto ilustráciách opäť vytvoril nové kompozície, ktoré však už nie sú až tak prepracované, ako tie predchádzajúce. Napriek tomu, že niektoré rozprávky ilustroval už tretí krát, využil nové spôsoby a pohľady na zachytenie deja rozprávky.

Ilustrácie Cyrila Boudy možno radiť k realistickému prúdu, ktorý presadzoval dejovú ilustráciu s výrazným podielom ľudských postáv.¹¹⁶ Postavy sú v jeho ilustráciách uplatňované ako nositelia deja a väčšinou dominujú celému výjavu. Svojím ilustračným sprievodom sa snaží domýšľať a dotvárať literárnu predlohu. Nejde mu čisto iba o zobrazenie kľúčového momentu deja, ale snaží sa o individuálne zachytenie atmosféry každej rozprávky.¹¹⁷ V celom tomto rozsiahlom súbore ilustrácií sa snažil vyhýbať zaužívaným výtvarným frázam. Všetky jeho kompozície sú nápadité a odráža sa v nich jeho zmysel pre komponovanie obrazového priestoru. Pracuje s netradičnými uhlami pohľadu, čo mu umožňuje využívať výrazné perspektívne skratky. Často pracuje s nadhľadom či podhľadom, čo dodáva vyobrazeniam nový rozmer.

Veľmi osobite pristúpil k ilustrácii rozprávky *Křesadlo* [29], kde ako prvý zobrazil scénu, kedy pes s veľkými očami unáša na chrbte princeznú a nesie ju vojakovi. Tento moment príbehu si potom zvolilo viacero ilustrátorov, avšak žiaden z nich k nej nepristúpil tak ako Cyril Bouda. Obmedzil sa iba na tri postavy, ktoré zaberajú celý priestor ilustrácie bez akejkoľvek konkretizácie prostredia, v ktorom sa nachádzajú. Na celú scénu je nazerané zhora s využitím výrazných perspektívnych skratiek. Ešte s výraznejším nadhľadom pracoval v ilustrácii k rozprávke *Závody ve skoku* [30]. Zachytil moment, kedy je blcha v najvyššom momente svojho skoku nad lustrami, ktorých závesne laná prekračujú priestor samotnej ilustrácie smerom k divákovi. Blcha v celej kompozícii dominuje veľkosťou aj farbou, oproti drobnému davu ľudí sediacimi pod ňou.

Boudov nekonvenčný prístup k ilustráciám je markantnejší v súbore vytvorenom

¹¹⁴ Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1975.

¹¹⁵ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 42.

¹¹⁶ Jan Baleka – Luboš Hlaváček – Dušan Konečný – Blanka Stehlíková, Česká umění, in: Jan Baleka – Luboš Hlaváček – Dušan Konečný – Blanka Stehlíková – Ludmila Peterajová, *Súčasné české a slovenské umenie*, Bratislava 1982, s. 38.

¹¹⁷ Viz Vimr (pozn. 91), s. 151.

pre *Flétnové hodiny*. Vo viacerých zobrazeniach využíva transparentnosť steny. Tento princíp mu umožňuje súčasne zobrazíť interiérovú aj exteriérovú scénu v jednom obraze a tak ešte viac rozvinúť jej dejovosť. V *Křesadle* [42] spravil prierez stromom, v ktorom je vnútri schovaný vojak a tri psy s veľkými očami, zatiaľ čo ježibaba sedí vonku na zemi a drží lano. Obdobný princíp spracoval aj v ilustrácii k *Pastýřce a kominíčkovi* [43], kde v priereze komínu šplhá pastierka aj kominár von a pod strechou vidieť čerta s Číňanom.

V jeho ilustráciách je zjavný cit pre detail a dokonalá znalosť grafických techník mu umožňovala precíznu prácu s drobnopisom.¹¹⁸ V každej ilustrácii do detailov vykresluje všetky časti, či už išlo o samotné postavy alebo pozadie. Menej detailne sú vykreslené jeho posledné akvarelové ilustrácie. Vzhľadom na zvolenú techniku to nebolo možné, avšak ani to im neuberá na kvalite. V jeho tvorbe sa odráža aj láska k prírode v dokonale veristickom zobrazení florálnych a zvieracích prvkov, napríklad v ilustrácii k príbehu *Motýl* [37] či *Běžci* [38]. Rovnako je pre neho dôležitá aj práca so svetlom. Prostredníctvom kontrastu svetla a tieňa, ktorý je v niektorých ilustráciách menej a v iných zas viac akcentovaný, vytvára atmosféru príbehu, či už intímnu alebo dramatickú. V niektorých prípadoch osvetlením akcentuje len niektorú časť [31].

Najvýraznejším prvkom, s ktorým však ilustrátor pracuje, je humorné ladenie jeho obrazov. Zvoleným prístupom dokonale vystihol podstatu Andersenových rozprávok, ktorý v nich pracoval s iróniou a humorom. Takmer v každej Boudovej ilustrácii je prítomná istá dávka vtipu a grotesknosti, či už ju tam vniesol prostredníctvom štylizácie postáv, akcentovania niektorých prvkov ich nadimenzovaním, alebo prehnanou výrazovosťou pohybov. Pracuje s diferencovanými expresívnymi výrazmi tvári, ktoré v niektorých ilustráciách kumuluje vo veľkom počte, napr. k rozprávke *Přezůvky štěstěny* [41], *Sněhová královna* [32] či *Slavík* [33]. Bouda vo svojich ilustráciách karikuje predovšetkým záporné postavy a namyslených kráľov, rovnako ako Andersen vo svojich príbehoch. Ježibabu z *Křesadla* [34] zobrazil s dlhým vplazeným jazykom a hustým zrasteným obočím, kráľa v *Císařových nových šatech* [36] zas ako sa nahý hrdo nesie v sprievode so zdvihnutým nosom a prepnutou špičkou na vykračujúcej nohe.

V ilustráciách často pracuje aj s ozvukmi zo svojich zážitkov a ciest do zahraničia.¹¹⁹

¹¹⁸ Viz Vimr (pozn. 91), s. 151.

¹¹⁹ Viz Baleka – Hlaváček – Konečný – Stehlíková (pozn. 116), s. 38.

Tie vstupujú do jeho obrazov niekedy v detailoch, inokedy v celkových pohľadoch. Často využíva ako kulisu pre svoje výjavy taliansku architektúru a jej emblematické stavby. V ilustrácii k rozprávke *Stín* [35] sa v pozadí medzi typickými úzkymi talianskymi uličkami vynára kupola florentského dómu Santa Maria del Fiore. Fiály zo strechy dómu v Miláne podrobne vykreslil v zaujímavej ilustrácii k príbehu *Pod vrbou* [39], benátsky kanál s gondolami a zvonickou v pozadí v ilustrácii k rozprávke *Krásna* [40]. Krásu Hradčan zachytil v pozadí nočného výjavu k *Pastýrce a kominíčkovi* [43].

V ilustráciách Cyrila Boudy sa stretávajú viaceré podnety, ktoré mu napomohli vytvoriť si osobitý štýl. Jeho diela sú sebestačné aj bez slovného komentáru. Boudove ilustrácie sa tešili veľkej obľube hneď po svojom vzniku a boli niekoľkokrát znovu vydané. Súborné dvojdielne vydanie Andersenových rozprávok bolo opätovne vydané hneď dva roky po prvých vydaniach, a teda v roku 1955 a rok na to nasledovala ďalšia reedícia. Najnovšie vyšli Boudove ilustrácie pri dvestoročnom výročí narodenia dánskeho spisovateľa v novom usporiadaní, ale pod starým názvom *Povídky a pohádky*.¹²⁰

VÁCLAV BOUKAL

Štyri rozprávky Hansa Christiana Andersena vyšli v roku 1957 v samostatných zošitových vydaniach v edícii Andersenův čtyřlístek.¹²¹ Autorom výtvarného sprievodu k tomuto výberu je český ilustrátor a grafik Václav Boukal.¹²² Vzhľadom na špecifický formát samotných zošitov v podobe štvorlístkov, majú Boukalove ilustrácie nepravidelný tvar. Jedná sa buď o ilustrácie, ktoré dopĺňajú text v jednotlivých rohoch, alebo ilustrácie prechádzajúce stredom dvojstránky. Samostatné vydania jednotlivých rozprávok umožnili ilustrátorovi zobraziť takmer všetky scény z príbehov. Svojimi ilustráciami príbeh nijak nerozvíja a zachytáva iba to, o čom Andersen píše.

¹²⁰ Takmer polovica z rozprávkovej tvorby dánskeho spisovateľa Hansa Christiana Andersena vyšla v dvojväzkovom vydaní pod názvom *Povídky a pohádky*. Prvý diel vyšiel v roku 2003 a druhý v roku 2005. Milena Šubrtová, Světové oslavy na domácí půdě, *Ladění*, 2005, č. 2, s. 40.

¹²¹ Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Martin, 1957.

Hans Christian Andersen, *Slavík*, Martin, 1957.

Hans Christian Andersen, *Křesadlo*, Martin, 1957.

Hans Christian Andersen, *Statečný cínový voják*, Martin, 1957.

¹²² Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

Boukal vytvára mnohofigurálne kompozície zaplnené množstvom malých postáv a pozadím naznačeným iba neohraničenou farebnou plochou. Napríklad v ilustrácii k rozprávke *Slavík* [44] zhromaždil celý cisársky dvor a čínsky ľud v zástupe okolo zlatého slávika bez akejkolvek konkretizácie pozadia. Samotné postavy vytvára pomocou hrubých obrysových línií, ktoré dotvára jemným kolorovaním farebných plôch. Postavy sa nesnaží detailne vykresliť, zachytáva ich v základných tvaroch. Jeho ilustrácie nepôsobia veristickým dojmom, keďže nepracuje s presnými pravidlami perspektívy a proporčnými vzťahmi. Najmarkantnejšie to vidieť v ilustrácii *Statečný cínový vojáček* [45], v ktorej dvaja chlapci pôsobia, akoby bežali krajinou s miniatúrnymi domčekmi, ktorými chcel však Boukal naznačiť, že sa nachádzajú v diaľke. Avšak absenciou akýchkoľvek fantazijných a snových prvkov, či už v samotnej výstavbe obrazového priestoru, typológii postáv či zvolenej farebnosti nestrácajú vyobrazenia nič zo svojho realistického charakteru.

Dôležitým prvkom, s ktorým však Boukal vo svojich ilustráciách pracuje, je humor, s ktorým nežne narába vo výrazoch červenolícich tvári postáv. Naopak, postavám s negatívnymi vlastnosťami dáva až karikujúce črty, ako napríklad cisárovi v *Císařových nových šatech* [47]. Groteskne pôsobia aj preexponované pohyby a gestá samotných postáv, ako napríklad zástup vojakov na titulnej strane v *Statečném cínovém vojáčkovi* [46], ktorí identicky pochodujú s výrazne natiahnutými nohami. Humorne ladení sú aj sluhovia, ktorí utekajú za nahým cisárom, aby ho zozadu zakryli pásom bielej látky [48]. Táto edícia Andersenův čtyřlístek s ilustráciami Václava Boukala vyšla v tom istom roku ako české vydanie aj v slovenskom jazyku.

3.1.2.2. VECNÍ REALISTI

OTAKAR ŠTÁFL

V roku 1941 bola publikovaná útlá knižka Andersenových rozprávok *Pohádky* s ilustráciami českého maliara a ilustrátora Otakara Štáfla.¹²³ K tomuto vydaniu vytvoril osem celostránkových kolorovaných ilustrácií. Ilustrácie majú realisticko-popisný charakter, avšak možno v nich cítiť aj snahu ilustrátora o zachytenie atmosféry príbehov, predovšetkým prostredníctvom koloritu, s ktorým pracuje. Tajomnú atmosféru navodil prostredníctvom tlmených farieb vo vyobrazení k rozprávke *Divoké labutě* [49], kde celý výjav zahalil do hmly, z ktorej sa zjavuje zámok, presne tak ako o tom píše Andersen. Využitím komplementárnych farieb zas umocnil ruch a živosť mesta plného ľudí, ktorým prechádza sprievod v rozprávke *Císařovy nové šaty* [50].

Štáfl sa vo výstavbe väčšiny svojich ilustrácií inšpiroval kompozíciami vytvorenými staršími výtvarníkmi. Od Artuša Scheinera prevzal kompozičné riešenie k obrazovému sprievodu rozprávky *Princezna na hrášku*, kde rovnako umiestnil kráľovnú k baldachýnovej posteli a slúžku v pozadí nahradil kráľom. Pozmenil iba činnosť zobrazenej princeznej. Zatiaľ čo v Scheinerovej ilustrácii [20] schádza dole po rebríku z vysokej veže matracov, Štáfl ju zachytil v momente prebúdzania [51].

Jeho najväčším inšpiračným zdrojom boli však ilustrácie Hansa Tegnera, ktoré boli na začiatku 20. storočia použité vo viacerých českých vydaniach rozprávok Hansa Christiana Andersena.¹²⁴ Štáfl v niektorých prípadoch kompozičné princípy tohto dánskeho ilustrátora takmer presne prebral. Najmarkantnejšie to je vidieť na ilustrácii k rozprávke *Divoké labutě*. Tegner (obr. 1) aj Štáfl [49] takmer identicky zobrazili v tmavej siluete labute, ako nesú v sieti svoju sestru ponad more a v parnom oblaku sa im v pozadí zjavuje zámok. Kompozícii dominuje svetlá krajina so zámkom a letiaca skupina predstavuje len figurálnu štafáž tohto výjavu. Zrkadlovo otočenú kompozíciu Tegnera

¹²³ Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹²⁴ Z českých vydaní boli ilustrácie Hansa Tegnera použité v *Andersenových pohádkach* vydaných v troch zväzkoch medzi rokmi 1901–1902, v publikácii *Pět pohádek* z roku 1905 a v ďalšom trojzväzkovom vydaní *Andersenovy pohádky* z roku 1922, ktoré opätovne vyšli aj v nasledujúcich dvoch rokoch.

(obr. 2) využil v ilustrácii k *Čápům* [52], kde v popredí vyobrazil bocianie hniezdo na streche a deti ako naň zo zeme ukazujú. Na krajinu v pozadí, ktorú Štáfl prispôbil českému prostrediu prostredníctvom kopcov v diaľke, je v oboch prípadoch nazerané z vtačej perspektívy. O čosi menej presne prevzal kompozíciu z *Cisářových nových šatů*, avšak inšpirácia je aj v tejto ilustrácii zjavne citeľná. Cisársky sprievod zachytený z nadhľadu prechádza ulicami dánskeho mesta 19. storočia. V centre sprievodu je samotný cisár pod baldachýnom, ktorý nie je zobrazený nahý, ale oblečený v spodnej bielizni. Štáfl [50] aj Tegner (obr. 3) ako kulisu pre sprievod zvolili dobovú severskú architektúru, ktorej však český ilustrátor nechal väčší priestor a domy vykreslil v plnej výške.

Ilustrácie Otakara Štáfľa nemožno považovať za invenčný počín v rámci problematiky tejto práce, avšak jeho zaradenie do realistického prúdu je opodstatnené. Jeho ilustrácie sú príkladom, na ktorom je možné jednoznačne demonštrovať vzájomné ovplyvňovanie ilustrátorov týchto svetoznámych rozprávok.

RENÁTA FUČÍKOVÁ

Veľmi zásadne však do realistického smerovania ilustrácií k rozprávkam Hansa Christiana Andersena prispela na prelome 20. a 21. storočia Renáta Fučíková.¹²⁵ Česká výtvarníčka ilustrovala celkovo tri súborne vydania Andersenových rozprávok.¹²⁶ Vytvorila k nim veľmi výpravný a bohatý výtvarný sprievod. Ilustrácie poslednej z týchto publikácií *Nejkrásnější pohádky* však kvalitatívne zaostávajú za predchádzajúcimi dvoma vydaniami. V e-mailovej komunikácii výtvarníčka uviedla, že tretí diel síce začala ilustrovať, ale nebol dokončený.¹²⁷ Napriek tomu je však v publikácii ako meno ilustrátora uvedená Renáta Fučíková. Na základe informácie od samotnej ilustrátorky a taktiež nižšej výtvarnej kvalite týchto obrázkov možno spochybníť uvedené autorstvo výtvarného sprievodu

¹²⁵ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹²⁶ Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993.

Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000.

Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004.

¹²⁷ Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorkou z dňa 1. 2. 2018.

Andersenových rozprávok z roku 2004 (obr. 4–7). Rukopis je síce obdobný, avšak výtvarné a technické spracovanie jednotlivých výjavov je na nižšej úrovni, ako v dvoch starších publikáciách ilustrovaných Renátou Fučíkovou. Ďalšia snaha o skontaktovanie sa s autorkou a objasnenie tejto situácie bola bez úspechu. Tejto tretej časti nebude venovaná väčšia pozornosť vzhľadom na otázne autorstvo a nižšiu kvalitu ilustrácií.

Renáta Fučíková vytvorila veľkolepý koncept výtvarného sprievodu pre prvé dve spomínané publikácie, v ktorých ilustrácie tvoria pozadie pre samotný text. Nepredstavujú iba akýsi doplnok do textu, ktorý sa im tvarovo prispôsobuje. Fučíková vo svojich ilustráciách ponecháva svetlé prázdne plochy, do ktorých je následne umiestnený text. Napríklad v *Křesadle* [53] je text situovaný na múre, v *Pastýřce a kominíčkoví* [56] zas na prevísajúcom obruse a v *Létacím kufru* [65] na stole, pri ktorom učenec rozpráva rozprávku kráľovskej rodine. V tomto prípade je prepojenie obrazu a textu obzvlášť výstižné, keďže daný text predstavuje pasáž učencovej rozprávky.

Ilustrácie Renáty Fučíkovej sú veľmi realistické a snažia sa čitateľa do príbehu čo najviac vtiahnuť. Rovnako dôležité je pre ňu zachytiť dej, ale aj atmosféru jednotlivých príbehov.¹²⁸ Jej cieľom bolo navodenie dobovej atmosféry miest a vidieku. Preto si pred samotným ilustrovaním naštudovala množstvo podrobnosti o Škandinávii a iných častiach Európy v prvej polovici 19. storočia, dobové interiéry, architektúru aj odevy.¹²⁹ Jej ilustrácie neobsahujú prvky snového a rozprávkového charakteru. Pôsobia skôr ako vyobrazenia dobového života a obrazu reálneho mesta, a to aj napriek tomu, že nezachytávajú žiadne skutočné ikonické stavby, ako viacerí iní ilustrátori.

Dôležitú úlohu má v jej ilustráciách práca s detailom, ktorá umocňuje realistický charakter. Rovnako pracuje aj s realistickým koloritom, ktorý však pod vplyvom svetelných podmienok dodáva ilustráciám dramatický výraz. Pôsobenie svetla vyjadruje Fučíková čiernym šrafovaním, ktoré je charakteristické pre jej prácu pri vykresľovaní tieňov. V niektorých ilustráciách pracuje s jemným šrafovaním a vytvára prirodzené tieň, ako na postave *Děvčátka se sirkami* [59]. Odlišný prístup možno vidieť na malom dievčatku v *Iduščiných květech* [57], kde vytvára výrazný kontrast medzi tmavou šrafúrov a svetlou farebnou plochou. V niektorých ilustráciách vystupňovala intenzitu pôsobenia

¹²⁸ Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorkou z dňa 1. 2. 2018

¹²⁹ Ibidem.

svetla až na takú úroveň, že postavy dostávajú monochromatický ráz, ako napríklad tancujúce kvety v *Iduščiných květech* [58], alebo ležiaci vojak na posteli v *Křesadle* [54], ktorého zachytila len čiernobiela kresba. Niekedy je však jej práca so svetlom veľmi realistická a odpovedá skutočným svetelným efektom, ako napríklad v *Pastýřce a komínčkoví* [56], ktorí sedia na komíne v tieni a pred nimi sa rozprestiera osvetlená prímorská krajina.

Vo svojich ilustráciách uplatňuje Fučíková zložité a premyslené kompozície. Prostredníctvom nich sa snaží vyjadriť, že Andersenove príbehy nie sú len pre malé deti, ale pôvodne boli písané ako poviedky pre dospelých.¹³⁰ Vzhľadom na to, že ilustrovaná je každá dvojstrana publikácií, zobrazila Fučíková takmer všetky situácie príbehov. Umožnilo jej to zachytiť momenty z príbehov, ktoré doposiaľ ilustrované neboli. Fučíková však aj ku konvenčne zobrazovaným scénam svojich predchodcov pristupuje veľmi invenčne a pracuje s novými pohľadmi na tradičné scény. Napríklad scénu z *Létajícího kufru* [64], v ktorej učenec letí v kufri, zobrazila z nadhľadu. Väčšina ilustrátorov na túto najčastejšie ilustrovanú scénu nazerá zo spodku, prípadne priamo. Netradične poňala aj kľúčovú scénu zo *Slavíka* [61], kde nad chorým cisárom sedí smrť. Fučíkova túto dvojicu neumiestnila do stredu kompozície ako väčšina ilustrátorov, ale na stranu ako doplňujúci prvok. Navyše je na túto kompozíciu nazerané zozadu, takže vidieť akurát chrbát smrti a časť tváre cisára. Do stredu výjavu umiestnila zlatého slávika, ktorý je osvietený žltým mesačným svetlom, zatiaľ čo zvyšok ilustrácie je v modro-bielych tónoch, čím sa dostáva ešte viac do úzadia.

Pre kompozičné riešenie Fučíkovej je charakteristické časté pracovanie s výrazným nadhľadom, ktorý vo viacerých prípadoch poníma z úplnej vtačej perspektívy. S takýmito nekonvenčnými priestorovými skladbami, v ktorých uplatňuje nadhľad a výrazne perspektívne skratky, pracuje vo väčšej miere v druhej časti súboru. Z pohľadu zhora zobrazila napríklad zámok, do ktorého prichádza Gerda s havranom v *Sněhové královně* [66]. Výraznú perspektívnu skratku využila v rovnakej rozprávke pri zachytení domu Fínky, do ktorého sa vchádza cez komín po rebríku [67]. Fučíkova zobrazila pohľad do domu práve cez tento komín, v ktorom Fínka s Gerdou stoja okolo veľkého kotla. Na tejto ilustrácii možno vidieť aj snahu o zachytenie atmosféry ohromného tepla vnútri domu v kontraste s mrazivou zimou, ktorá panuje vonku prostredníctvom zvoleného koloritu.

¹³⁰ Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorkou z dňa 1. 2. 2018.

Kľúčové postavy nie vždy dominujú samotným kompozíciám. Často ich umiestňuje do úzadia. V ilustrácii *Děvčátka se sirkami* [60] do popredia umiestnila pár zobrazený od chrbta, zatiaľ čo samotné dievčatko sedí v pozadí pri dome. Cisársky sprievod z rozprávky *Císařovy nové šaty* [62] zobrazila taktiež od chrbta, ako kráča hore schodiskom. Samotného cisára na jeho čele zobrazila ako najmenšiu postavu celej kompozície. Zaujímavo pristúpila aj k druhej ilustrácii k tejto rozprávke, na ktorej cisárovi skúšajú neviditeľné šaty. Samotného cisára zobrazila ako mladého muža od chrbta štylizovaného do antickej sochy v kontraposte, ktorý je však zároveň zobrazený z viacerých uhlov vďaka odrazom v zrkadlách [63].

Výtvarný sprievod českej ilustrátorky Renátky Fučíkovej predstavuje jeden z najvýpravnejších projektov posledných desaťročí v rámci ilustrovaných vydání Andersenových rozprávok. K tejto úlohe pristúpila celkom invenčne a priniesla tak nový pohľad na tieto dánske rozprávky. Opakovaného vydania sa zatiaľ jej ilustrácie nedočkali.

LUDĚK MAŇÁSEK

Do skupiny ilustrátorov, ktorých výtvarné interpretácie Andersenových rozprávok sú vecne realistické, možno zaradiť aj ilustrácie, ktoré vytvoril český umelec Luděk Maňásek.¹³¹ Ilustroval knižku *Ošklivé káčatko* zahrňujúcu túto jednu rozprávku.¹³² Napriek tomu, že Maňáskovu ilustračnú tvorbu možno vo všeobecnosti chápať pod vplyvom Jiřího Trnky, u ktorého vyštudoval, ilustrácie k Andersenovej rozprávke len ťažko zaradiť do lyrického prúdu. Maňáskove ilustrácie majú realistický charakter a k svetu rozprávok príliš neinklinujú.

Maňásek vytvoril na každú dvojstranu celostránkovú ilustráciu, čiastočne presahujúcu aj na druhú. Množstvo ilustrácií k jednej rozprávke mu umožnilo zobraziť všetky situácie z príbehu a dokonca aj také, ktoré Andersen neopisuje, ako napríklad myš, ktorá lezie po váze [68]. Maňásek vo svojich ilustráciách vytvára jednoduché kompozície, ktorým vo väčšine prípadov dominuje samotné káčatko. Vyobrazenia sú doplnené ďalšími

¹³¹ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹³² Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčatko*, Praha 1998.

zvieratami a rastlinnými prvkami, ktoré často umiestňuje do popredia kompozície a na hlavný výjav je nazerané cez ne. Samotné pozadie detailne nevykresľuje, naznačuje ho iba akvarelovými farebnými plochami, ktoré sa navzájom prelínajú. Jednoduché pozadie necháva vyníeť precíznej práci s detailom na samotných figurálnych nositeľoch deja.

Maňásek pracuje s veľmi realistickým, niekedy až veristickým vyobrazením zoomorfných a florálnych prvkov. Tie vykresľuje veľmi detailne pomocou jemnej linky. Samotné škaredé káčatko v podaní Maňáska ničím neinklinuje k tomu, že by sa malo jednať o rozprávkovú bytosť. Veristicky prevedené rastlinné komponenty druhovo volí podľa ročných období, pre ktoré sú typické a kedy kvitnú. Jednotlivé kvety zobrazil tak realisticky, že bez akýchkoľvek problémov možno určiť, o aký druh sa jedná. Na jar, kedy káčatko dospievalo, zobrazil snežienky a krokusy [69], v lete zas rozkvitnuté lekná a žlté záružlie [70].

Luděk Maňásek svojimi realistickými ilustráciami prispel osobitým spôsobom do problematiky ilustrovaných vydaní Andersenových rozprávok. Vďaka precíznej práci s drobným detailom, jemnému a zároveň racionálnemu koloritu pôsobia veľmi krehkým dojmom, ktorý je v súlade s atmosférou samotnej rozprávky dánskeho spisovateľa.

3.1.3. LYRICKÝ PRÚD ILUSTRÁTOROV

JIŘÍ TRNKA, MILOSLAV DISMAN, JÁN VRABEC

Skupina ilustrátorov, ktorých možno nazvať lyrickým prúdom, sa zámerne odpútava od verného pridržavania sa textu s jeho naratívnou plynulosťou. Takto ladené ilustrácie sa začali objavovať v šesťdesiatych rokoch 20. storočia. Ich ilustrácie vychádzajú z poetického videnia sveta, ktorý mení skutočnosť na fiktívne predstavy. Hlavným cieľom tohto prúdu je prostredníctvom ilustrácií zobrazíť samotnú podstatu knižného textu a vyjadriť jeho emocionálnu teplotu, oživiť náladu doby, prostredia, času a celkového deja. Ich snahou bolo vystihnúť a vizuálne pretlmočiť duchovnú emocionalitu a psychické ovzdušie jednotlivých príbehov. Snažia sa predovšetkým pôsobiť na detskú predstavivosť, ktorú podnecujú k rozvíjaniu.

JIŘÍ TRNKA

... NEROZLIŠUJI UMĚNÍ VHODNÉ DĚTEM A VHODNÉ DOSPĚLÝM. JSEM PRESVĚDČEN, ŽE JE JEDINÉ UMĚNÍ,
A TO ŽE JE DOSTUPNÉ TAKÉ DĚTEM. (J. TRNKA)

Jedným z najvýznamnejších počinov, nielen v rámci českej ilustrácie pre deti, patrí nepochybne výtvarný prejav českého ilustrátora, spisovateľa, sochára, režiséra a predovšetkým bábkara Jiřího Trnku.¹³³ Tento všestranne nadaný umelec sa taktiež zhostil úlohy ilustrovania dánskych rozprávok, v ktorých dosiahol vrchol svojej ilustrátorskej tvorby. Jeho výtvarná interpretácia Andersenových príbehov vyšla v roku 1957 v publikácii *Pohádky*.¹³⁴ Pre toto vydanie namaľoval dvadsaťšesť celostránkových farebných príloh, ktoré sa striedajú s menšími záhlavnými ilustráciami a drobnými čiernobielymi kresbami uzatvárajúcimi jednotlivé príbehy. Publikácia je navyše doplnená trinástimi figurálnymi iniciálami.¹³⁵ O rok neskôr boli štyri z týchto ilustrácií použité v útlej publikácii výberu dvoch rozprávok *Princezna na hrášku*.¹³⁶ Reprodukcie v tejto knihe sú však vo výrazne horšej kvalite oproti prvému vydaniu.

Ilustrácie Jiřího Trnky predstavujú prevratný čin v rámci vývoja tohto fenoménu, a to nie len zvýšením výtvarnej hodnoty jednotlivých ilustrácií, ale aj poňatia detskej knihy ako celku. Jeho ilustrácie nepredstavujú už len obrazový sprievod textu, ale tvoria s ním organický celok, do ktorého vniesol viacero nových prvkov. Trnkove ilustrácie síce vychádzajú z textu, ale zároveň majú aj svoj vlastný výtvarný dej. Jeho primárnym cieľom nie je ilustrovať jednotlivé scény a situácie, ale vystihnúť akýsi rozprávkový opar Anderenových rozprávok. „Čtu text a začnu cítit krajinu, denní dobu, prostě ovzduší knihy. To se už konkretizuje opticky i dramaturgicky. Snažím se spíš vyjádřit atmosféru situace, její tajemství, buď poetické nebo strašidelné, ale nekreslím scénu.“¹³⁷ Imaginácia bola pre neho základným tvorivým princípom a práve z toho vychádza osobitosť jeho ilustračného prejavu. Trnkové ilustrácie vytvárajú kúzelný svet plný snov. Pôsobia na detskú predstavivosť a citovosť, a to predovšetkým vďaka tomu, že odpovedajú výtvarnému

¹³³ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹³⁴ Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957.

¹³⁵ Originály týchto ilustrácií sa v súčasnosti nachádzajú v zbierkach NG v Prahe. Ilustrácie sú vedené pod inventárnymi číslami K 43810 až K 43880.

¹³⁶ Hans Christian Andersen, *Princezna na hrášku*, Praha 1958.

¹³⁷ František Hrubín, *Jiří Trnka*, Praha 1971, nestránkované.

cítieniu detí.¹³⁸ Zároveň prekypujú obraznosťou, krehkou a snovou krásou.

Charakter výstavby priestoru ilustrácií má blízko divadelnej scény, čo vychádza z Trnkového záujmu o bábkový film.¹³⁹ Vytvára jednoduché kompozície, ktoré nepreplňuje figúrami. Obmedzuje sa na dve až tri kľúčové postavy a veľkú časť ilustrácie ponecháva pozadiu. V niektorých prípadoch prostredie naznačuje farebnými plochami neohraničeného priestoru dotvárajúcich predovšetkým atmosféru ako v rozprávke *Čarovná truhlice* [71]. Avšak vo väčšine ilustrácií, hlavne v celostránkových, pozadie konkretizuje a detailne vykresľuje. V niektorých ilustráciách vytvára pozadie prostredníctvom farebných akvarelových plôch, ktoré sa rozplývajú a navzájom prelínajú. Tým vytvára dojem rozličných materiálov a štruktúr, ako napríklad v rozprávke *Mořská ženka* [72], kde prelínaním fialových a modrých odtieňov vyjadril more, z ktorého morská panna vyzdvihuje princa nad hladinu. Nesnaží sa o verné zachytenie postáv vo vode, princ s morskou pannou pôsobia skôr akoby sa vznášali v priestore. Iba princove vlasy plávajúce na vode a zaklonená hlava naznačujú, že v týchto miestach je hladina mora. V iných ilustráciách dopĺňa tieto farebné plochy drobnými kresebnými detailmi, čím zapĺňa celú plochu obrazu množstvom prvkov a samotné postavy z nej tak nevystupujú, ako napríklad v *Starém domě* [73]. Ako kulisu pre figurálne výjavy zvolil dokonca aj reálne architektúry, ako napríklad Hradčany v *Pastýřce a kominičkovi* [74]. Motív Hradčian, ako pozadie práve v tejto rozprávke, si okrem Trnky zvolili aj iní ilustrátori, napríklad Cyril Bouda.

Všetky postavy tohto výtvarníka sú typizované v akomsi charakteristickom trnkovskom štýle. Majú povahu divadelných bábok so zúženou spodnou časťou tváre a veľkými výraznými očami. Najmarkantnejšie možno túto podobnosť vidieť na postave cisára z rozprávky *Slavík* [75]. Mladého panovníka zobrazil ako dieťa, takmer rovnako ako vo svojom bábkovom filme na motív tejto Andersenovej rozprávky z roku 1948 (obr. 8). Všetky jeho postavy pôsobia dobrosrdečným a láskavým dojmom. Dokonca ani keď kreslil ježibabu z *Křesadla* [76], nedal jej žiadne črty hrôzostrašnosti, čo by naznačovalo, že sa jedná o negatívnu postavu.

Ilustrácie Jiřího Trnky k Andersenovým rozprávkam sú silne lyrického charakteru a

¹³⁸ Viz Boček (pozn. 36), s. 33.

¹³⁹ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 24.

bohatej farebnosti, ktorá v nich zohráva dôležitú úlohu. Doposiaľ ani jeden z ilustrátorov nepracoval s tak jasným koloritom širokej palety farieb pri ilustrovaní týchto dánskych rozprávok, ako práve Jiří Trnka. Reprodukčnou činnosťou sa však kvalita farieb výrazne znížila oproti originálnemu návrhu. Použitie živých a žiarivých farieb dodáva jeho ilustráciám hravosť a rozprávkový charakter. Najvýraznejšiu a iracionálnu farebnosť použil v ilustrácii k *Pastýrce a kominičkovi* [74], kde pozadie tvorené strechami domov vyhotovil vo výraznom kolorite fialovej a zelenej. Prostredníctvom citového pôsobenia farieb sa snaží vyzdvihnúť atmosféru jednotlivých príbehov.

Popri farebných plochách vytvárajúcich atmosféru obrazových výjavov, je pre neho dôležitá práca s kresebným drobnopisom. Rovnako však aj tieto detaily strácajú reprodukciou na svojej pôsobivosti oproti originálom. Na origináloch týchto ilustrácií je detailov omnoho viac, čo zvyšuje hodnotu a výtvarnú náročnosť všetkých prác. Vyniká na nich hlavne minuciózna práca s bielou pastóznou farbou pri vykresľovaní čipiek, rovnako ako aj detaily kreslené farebnými ceruzkami na stene v rozprávke *O princezně na hrášku* [78], alebo na stĺpoch v *Malence* [79], kde veľmi precízne vykreslil detaily korintskej hlavice a florálnych prvkov. Napriek týmto kresbovým detailom, majú Trnkove ilustrácie výrazne maliarsky charakter. Jemná lineárnosť podkladu takmer úplne zaniká vo farebnom nánose gvašových a akvarelových farieb. Tie niekedy kladie do vlhkého základu, čo vytvára zvláštny povrchový lesk, ktorý vyhovuje snovej povahe literárnej predlohy.¹⁴⁰

Trnka zobrazuje kľúčové okamihy rozprávok, avšak chápe ich v celkom inom koncepte ako jeho predchodcovia. Rovnako ako Cyril Bouda, aj Trnka si zvolil z rozprávky *Křesadlo* [77] moment, kedy pes s veľkými očami unáša princeznú. V Trnkovej ilustrácii veľkú časť zaberá architektonické pozadie v podobe portálu v strede kompozície, na ktorý slúžka kreslí krížik. Tu Trnka spojil dva časové úseky deja do jedného obrázku. V rozprávke *Slavík* [75] zachytil moment, kedy chorý cisár leží v posteli a nad ním stojí smrť. Avšak v Trnkovom poňatí ani táto bytosť nepôsobí strašidelným dojmom, zobrazil ju v čiernej plnej farbe ako plošný tieň s pevnými kontúrami, čím je v kontraste s detailne prepracovaným zvyškom ilustrácie. Zaujímavo pristúpil k *Divokým labutím* [80], kde síce zobrazil bratov ako nesú svoju sestru v sieti ponad more, avšak dominantným prvkom kompozície je rozsiahly biely oblak diagonálne vedený stredom obrazu. Andersen píše, že

¹⁴⁰ Viz Augustin, (pozn. 13), s. 94.

počas letu ponad more videla Elisa na veľkom oblaku pred sebou tiene seba a svojich bratov a bol to jeden z najkrajších pohľadov aké kedy videla. Práve túto chvíľu sa Trnka rozhodol zachytiť. Samotnú Elisu s labuťami v malom zoskupení umiestnil do ľavého horného rohu kompozície. Na oblaku sa odráža abstrahujúci tieň štyroch labutí a Elisy v ružovo-fialovom kolorite farebných ceruziek na bielom oblaku. Pomocou farieb Trnka dokonale zvládol vystihnúť čarovnú atmosféru tohto momentu. Technická kvalita a výtvarná prepracovanosť rozplývajúceho sa akvarelu je však aj v tomto prípade omnoho evidentnejšia na originále ilustrácie.

Jiří Trnka dal detskej ilustrácii nový zmysel, ktorý ovplyvnil viacero mladších výtvarníkov. Dával v nich vedľa seba reálne prvky a fantáziu s dôrazom predovšetkým na čarovnú atmosféru príbehov a ich poetičnosť, ktorú sa snažil výtvarne interpretovať. Jeho tvorba nepodliehala vonkajším tlakom krátkodobých estetických programov a predpisov, vďaka čomu si zachovala svoj osobitý a vysoko kvalitný charakter.¹⁴¹ *Pohádky* s Trnkovými ilustráciami patria k vysoko oceňovanému súboru, o čom svedčí aj fakt, že celkovo vyšli až sedemkrát, a to v rokoch 1957, 1963, 1967, 1973, 1981, 1985 a 1990. V roku 1968 získal dokonca Jiří Trnka za tento súbor Cenu Hansa Christiana Andersena za najkrajšie ilustrácie.¹⁴²

MILOSLAV DISMAN

Český výtvarník Miloslav Disman v roku 1996 ilustroval rozsiahly výber Andersenových rozprávok, ktorý rok na to vyšiel aj v slovenskom jazyku.¹⁴³ K týmto dánskym rozprávkam vytvoril veľkolepý súbor kolorovaných ilustrácií v duchu odkazu trnkovskej ilustrácie. Celostránkových ilustrácií vytvoril do tejto výpravnej publikácie iba

¹⁴¹ Viz Augustin, (pozn. 13), s. 14.

¹⁴² Cena Hansa Christiana Andersena je považovaná za najprestížnejšie medzinárodné ocenenie v oblasti literatúry pre deti. Udeľuje ju IBBY (Medzinárodné združenie pre detskú knihu – International Board on Books for Young People, v skratke IBBY), medzinárodná nevládna organizácia UNESCO v dvoch kategóriách, a to spisovateľom a ilustrátorom. V kategórii spisovateľov bola prvýkrát udelené v roku 1956 a v kategórii ilustrátorov o desať rokov neskôr v roku 1966. Cena je vyhlasovaná každý druhý rok, a teda Jiří Trnka je druhým oceneným ilustrátorom v tejto kategórii. Zlatú medailu predáva oceneným dánska kráľovná.

¹⁴³ Hans Christian Andersen, *Pohádky Hansa Christiana Andersena*, Praha 1995.

Hans Christian Andersen, *Rozprávky Hansa Christiana Andersena*, Bratislava 1996.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

šestí. Ostatné vyobrazenia tvoria akúsi symbiózu spolu so samotným textom, ktorý je zalamovaný podľa tvaru ilustrácie. Spoločne tak vytvárajú jednotný celok literárneho a výtvarného prejavu. Ako prvý v rámci problematiky tejto diplomovej práce pracuje s ilustráciou tak, že prechádza z jednej strany na druhú, čo jej dodáva dejový charakter. Diagonálna kompozícia tento dojem ešte umocňuje a napomáha sprevádzaniu čitateľa textom. Túto koncepciu využil napríklad v *Statočnom cínovom vojačikovi* [81], ktorý sa plaví dolu riekou krížom cez dvojstranu, alebo v *Snehovej kráľovnej* [82], ktorá letí na saniach z jednej strany na druhú. Dvojstrany prepája aj umiestnením hlavného motívu do stredu, od ktorého sa ilustrácia rozvíja na obe strany, ako napríklad v *Kresadle* [83] alebo v rozprávke *Posledný sen starého duba* [84]. Text dopĺňa aj menšími, menej výpravnými ilustráciami predstavujúcimi osamostatnené kľúčové postavy alebo predmety jednotlivých rozprávok. V niektorých prípadoch tieto samostatné postavy navzájom komunikujú v rámci jednej dvojstrany a vytvárajú významové celky, ako napríklad v *Cisárových nových šatoch* [85], kde na jednej strane je cisár a na druhej krajčíri s tkáčskym strojom.

Dismanova kompozičná výstavba obrazového priestoru ilustrácie je jednoduchá, nezapĺňa ho množstvom postáv a predmetov. V niektorých kompozíciách možno vidieť ovplyvnenie ilustráciami Jiřího Trnky, ktoré previedol vo vlastnom rukopise. Najmarkantnejšia je táto podobnosť vo vyobrazení k rozprávke *Slavík* [86], kde cisár leží v posteli a nad ním stojí smrť. Disman však cisára zobrazil ako starého muža a smrť ako strašidelného kostlivca. Podobnosť k Trnkovým kompozíciám možno nájsť aj v *Lietajúcom kufri* [87] a *Pastierke a kominárikovi* [88]. Podobný charakter má aj ilustrácia z *Malej morskej panny* [89], kde sestry plávajú k hladine a pôsobia dojmom voľného vznášania sa v priestore, rovnako ako Trnkova morská vila zachraňujúca princa [72]. Napriek istým podobnostiam s tvorbou Jiřího Trnky pôsobia Dismanove ilustrácie realistickejším dojmom, a to predovšetkým modeláciou objemu postáv prostredníctvom svetla a tieňa. Taktiež jeho postavy nie sú všetky až tak výrazne typizované, ako Trnkove. Disman okrem ľúbezných postav zobrazuje aj škaredé bosorky, ako v *Malej morskej panne* [90], alebo *Kresadle* [83]. V niektorých postavách, hlavne mladých dievčat však možno cítiť odkaz trnkovských figúr, ako napríklad v *Princeznej na hrášku* [92].

Dismanove rozprávково ladené ilustrácie majú dejový charakter, avšak snažia sa

zachytiť aj atmosféru jednotlivých príbehov. Ako prostriedok na to využíva primárne kolorit, ktorý má veľmi blízko k trnkovskému ladeniu. Rovnako pracuje s jasnými akvarelovými farbami, ktoré sa rozplývajú a navzájom prelínajú. Avšak Dismanova farebnosť je v niektorých ilustráciách dramatickejšia, vďaka tmavším farebným odtieňom. Navodzuje tak hrôzostrašnosť cesty morskej panny k strige plnú chápadiel a polypov v šedých a hnedých farbách [91]. V niektorých ilustráciách dáva do kontrastu farebnú a šedú maľbu, čo dodáva týmto scénam tajomnú a hrozivú atmosféru, ako napríklad v rozprávke *Priateľ na cestách* [93], kde v pozadí v sivom kolorite zachytil obesených šľachticov. Rovnaký princíp použil aj v *Snehovej kráľovnej* [94], kde Gerda ide sama lesom. Andersen v tejto pasáži rozprávky píše, „aký pochmúrny a pustý je ten svet“, čo Disman vyjadril práve holými šedými stromami. Rovnako je pre jeho ilustrácie dôležitá aj práca s imaginatívnym svetlom, ako v *Hrdle fľaše* [95], kde cez dramatický sfarbené búrkové oblaky presvítá jasný slnečný lúč.

Tieto snové ilustrácie Miloslava Dismana, ktoré sa nesú v duchu odkazu tvorby Jiřího Trnky, sa opakovaného vydania dočkali v roku 2000. Publikácia vyšla dokonca aj dva krát v slovenskom jazyku, a to v roku 1996 a 2001.

JÁN VRABEC

PRE MŇA MUSÍ BYŤ OBRAZ NIEČÍM HODNÝM LÁSKY, POTEŠITELNÝM A KRÁSNYM, ÁNO NIEČÍM KRÁSNYM. NA SVETE JE DOSTATOK NEUTEŠENÝCH VEČÍ, ABY SME MUSELI VYRÁBAŤ EŠTE ĎALŠIE... (P.-A. RENOIRE)

Veľmi osobitý prístup celkom odlišného charakteru, ako ilustrácie predchádzajúcich dvoch spomínaných výtvarníkov, si zvolil slovenský ilustrátor Ján Vrabec.¹⁴⁴ Jeho ilustrácie sú jedinečným fenoménom v rámci problematiky výtvarnej interpretácie rozprávok Hansa Christiana Andersena a možno v nich vidieť inú formu lyrického poňatia obrazového sprievodu. V roku 2009 ilustroval rozprávku *Iduškiné kvety*, ktorá vyšla ako samostatná veľkoformátová publikácia.¹⁴⁵ Vytvoril celkovo pätnásť

¹⁴⁴ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁴⁵ Hans Christian Andersen, *Iduškiné kvety*, Bratislava 2009.

Ján Vrabec túto knihu nedostal ako zákazku od vydavateľstva, ale sám ju celú koncipoval. Rovnako bola aj jeho osobná voľba samotnej rozprávky. Iduškiné kvety si vybral na základe hĺbky tohto príbehu. Vďaka

akrylových ilustrácií, ktoré sprevádzajú samotný text a portrét Idušky na obal knihy [96].¹⁴⁶ Okrem toho namaľoval čisto kvetinové obrazy, ktoré boli v zosvetlenej forme použité ako podklad pod text a vytvárajú tak akýsi dezén týchto strán. Celkový koncept tejto publikácie prepojením literárneho textu a ilustrácií vytvára ucelené umelecké dielo.

Jedinečnosť Vrabcových ilustrácií v rámci fenoménu ilustrovaných vydaní Andersenových rozprávok v Česku a na Slovensku spočíva predovšetkým vo výbere štýlového prevedenia vyobrazení. Vzhľadom na to, že rozprávky dánskeho spisovateľa sú určené skôr pre staršie deti, zvolil si ilustrátor pre tieto ilustrácie impresionistický štýl.¹⁴⁷ Štýl ovplyvnený impresionizmom však vo svojej ilustračnej tvorbe nepoužíva, *Iduškiné kvety* sú ojedinelým príkladom, ktorý ma bližšie k jeho voľnej tvorbe.

Ján Vrabec sa svojimi ilustráciami snaží predovšetkým vystihnúť atmosféru samotného príbehu a jeho hlbší zmysel. Táto Andersenova rozprávka ma skôr duchovný charakter. Jej hlavným motívom je pomínutelnosť, ktorú sa Vrabec snaží zachytiť. Vytvára ju predovšetkým vďaka pestrej palete farieb a diferencovanému rukopisu, s ktorým pracuje. Pomocou dlhých ťahov štetca vystihol napríklad čaro mesačného svitu, pri ktorom majú kvety bál [97].

Vrabec zobrazuje všetky kvety realisticky, bez antropomorfizácie, ktorú uplatnila väčšina ilustrátorov. Tí najčastejšie zobrazili kvety s očami a končatinami, alebo ako ľudské postavy s kvetmi namiesto hláv. Vrabec dal ľudské tváre iba kráľovi a kráľovnej a aj to iba vo veľmi decentnej forme [98]. Týmto poňatím kvetov chcel poukázať na ich vnútro a nie na hmotnú podstatu.¹⁴⁸

Pre ilustrácie *Iduškiných kvetov* od Jána Vrabca nemožno v celej problematike ilustrovaných vydaní Andersenových rozprávok nájsť paralelu či inšpiračný zdroj. Ako sám Ján Vrabec tvrdí najväčšou inšpiráciou mu bola tvorba Pierra-Augusta Renoira a jeho slová „*Pre mňa musí byť obraz niečím hodným lásky, potešiteľným a krásnym, áno niečím krásnym. Na svete je dostatok neutešených vecí, aby sme museli vyrábať ešte ďalšie.*“¹⁴⁹

týmto faktom sa práca na ilustráciách do tejto publikácie stala pre neho srdcovou záležitosťou. Informácie z osobného rozhovoru s Jánom Vrabcom dňa 20. 2. 2018.

¹⁴⁶ Originály týchto ilustrácií sú v súkromnom vlastníctve rodiny Jána Vrabca.

¹⁴⁷ Informácie z osobného rozhovoru s Jánom Vrabcom dňa 20. 2. 2018.

¹⁴⁸ Ibidem.

¹⁴⁹ Tento citát je uvedený na konci publikácie *Iduškiné kvety*, kde Ján Vrabec píše, čo mu bolo inšpiráciou.

Všetky tieto akrylové ilustrácie vytváral ako svojbytné obrazy, ktoré dokonca samostatne vystavoval.¹⁵⁰

3.1.4. GRAFICKÁ ŠKOLA VINCENTA HLOŽNÍKA

VINCENT HLOŽNÍK, ALBÍN BRUNOVSKÝ, DUŠAN KÁLLAY, KAMILA ŠTANCOVÁ, JANA KISELOVÁ-SITEKOVÁ

V prvej polovici päťdesiatych rokov 20. storočia vzniklo na VŠVU v Bratislave nové Oddelenie voľnej grafiky a knižnej ilustrácie. K založeniu a otvoreníu tejto inštitúcie výrazne pomohol slovenský maliar, grafik a ilustrátor Vincent Hložník. Pracovisko prispelo k tomu, že sa slovenská grafika stala v dejinách európskeho moderného umenia autoritatívnym pojmom, dopĺňujúcim obraz celkovej výtvarnej kultúry 20. storočia. Hložníková škola získala prestížne postavenie vďaka vysokej umeleckej a technickej grafickej príprave a humanisticky angažovanou progresívnosťou, ktorú mladí grafici zdieľali so svojim profesorom.¹⁵¹ Hložníková škola však neoznačuje iba pedagogickú inštitúciu, ale aj umeleckohistoricky definovateľnú vývinovú líniu príbuzných názorov a cieľov.¹⁵²

Vincent Hložník svojou autoritou a konceptom prispel k demokratizácii slovenského výtvarného prejavu a výrazne ovplyvnil jeho ďalší vývoj.¹⁵³ Rešpektoval talent a rodiaci sa výtvarný názor svojich študentov, čo viedlo k rozmanitej polarite výtvarných diel.¹⁵⁴ Napriek tomu, že sa na oddelení prelínali rôzne vplyvy a prúdy, základnou charakteristikou tejto školy bolo predovšetkým rozvíjanie princípu figuratívnej fantazijnej tvorby a akýsi vizionársky expresionizmus.¹⁵⁵ Individuálne rozvrstvenie študentov Hložníckej školy na konci päťdesiatych rokov spájal expresívny výraz

¹⁵⁰ Osobne dohliadal na to, aby boli reprodukcie jeho ilustrácií v knihe v dobrej kvalite. Od originálu sa preto moc neodlišujú, akurát na nich vyniká pastózna maľba. Informácie z osobného rozhovoru s Jánom Vrabcom dňa 20. 2. 2018.

¹⁵¹ Ľudmila Peterajová, *Albín Brunovský*, Bratislava 1985, s. 13.

¹⁵² Eva Šefčáková, *Grafická škola Vincenta Hložníka*, Bratislava 1968, s. 41.

¹⁵³ *Ibidem*, s. 39.

¹⁵⁴ V prácach niektorých študentov sa viac prejavoval racionálno-konstruktívna tendencia (Miloš Urbásek), u iných zas prevládala expresívno-dramatický prejav s uplatňovaním imaginácie, ako dôležitého komponentu (Albín Brunovský, Dušan Kállay). *Ibidem*, s. 39.

¹⁵⁵ Eva Trojanová, *Albín Brunovský - Teatrums Mundi*, Bratislava 1996, s. 39.

s realistickými až naturalistickými tendenciami.¹⁵⁶ Začiatkom šesťdesiatych rokov sa v tvorbe mladšej generácie objavujú nefiguratívne tendencie popri odlišne chápanej novej figuratívnosti.¹⁵⁷ Začína sa tak tvoriť nový prúd slovenského umenia predstavujúci imaginatívnu líniu, ktorá nemá v slovenskom umení bohatú históriu.¹⁵⁸ Okrem toho mal grafický ateliér úctu k remeslu a pôvodným grafickým technikám.¹⁵⁹

Z grafickej školy Vincenta Hložníka vyšlo mnoho uznávaných výtvarníkov. Niekoľko z nich sa rovnako ako aj ich profesor zhostili úlohy ilustrovania rozprávok dánskeho spisovateľa Hansa Christiana Andersena. Každý z nich pristúpil k tejto výzve individuálnym spôsobom a ani jeden z nich priamo nenadviazal na Vincenta Hložníka. Všetci však vytvorili vo svojich ilustráciách fantazijný svet vysokej výtvarnej kvality. Najvýznamnejšími žiakmi Vincenta Hložníka, ktorí ilustrovali Andersena, sú Albín Brunovský, Dušan Kállay a Kamila Štanclová. Ich vysokokvalitné výtvarné sprievody dánskych rozprávok potom ovplyvnili a inšpirovali aj mladšiu generáciu výtvarníkov.

VINCENT HLOŽNÍK

NIE VYZDOBIŤ, ALE PODPORIŤ LITERÁRNY TEXT. (V. HLOŽNÍK)

Prvým spomedzi slovenských ilustrátorov, ktorý sa chopil úlohy ilustrovania dánskych rozprávok bol významný slovenský grafik a maliar Vincent Hložník.¹⁶⁰ Výtvarný sprievod vytvoril celkovo k trom vydaniam Andersenových rozprávok v časových odstupoch vyše desať rokov. Ku každému súboru ilustrácií pristupoval odlišným spôsobom a možno tak na nich sledovať maliarov umelecký vývoj. Hložník svojimi ilustráciami výrazne prispel k rozvoju nového moderného výtvarného prejavu na Slovensku.¹⁶¹ Jeho

¹⁵⁶ V tom čase bol v slovenskom výtvarnom umení v popredí socialisticko-realistický výraz a proces jeho prehlbovania, rozširovania a individualizácie. Viz Peterajová (pozn. 151), s. 13.

¹⁵⁷ Ibidem, s. 14.

¹⁵⁸ Surrealizmus sa na Slovensku v klasickej podobe ani nerozvinul. Imaginatívne tendencie sa prejavovali v tvorbe Imra Weinera-Kráľa a v tvorbe Generácie 1909. Vplyv na posilnenie tejto línie prichádzal z Čiech, kde sa surrealizmus rozvíjal od začiatku tridsiatych rokov dvadsiateho storočia. Viz Peterajová (pozn. 151), s. 14.

¹⁵⁹ Rovnako dôležitá bola aj spolupráca s grafickým upravovateľom kníh Dušanom Šulcom.

¹⁶⁰ Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁶¹ Milan Mazúr, *Vincent Hložník život a dielo*, Žilina 2009, s. 48.

ilustrácie slúžia predovšetkým literárnemu dielu, ktoré prevádzajú do vizuálnej oblasti. Prostredníctvom nich sa snaží priblížiť text čitateľovi, povzbudiť jeho predstavivosť a fantáziu.¹⁶² Zároveň však predstavujú autorovo osobné vyjadrenie k danému textu.¹⁶³

Prvýkrát ilustroval rozprávky Hansa Christiana Andersena v roku 1945.¹⁶⁴ Pre toto vydanie vytvoril sedem celostránkových grafických ilustrácií pravouhlého formátu a niekoľko menších záhlavných a koncových obrázkov. Hlavným výrazovým prostriedkom, s ktorým Hložník pracuje vo svojich ilustráciách, je línia. Využíva rôzne formy, väčšinou ju ostro zalamuje a prerušuje, čím akcentuje expresivitu a bezprostrednosť. Krátke čiary zas využíva na naznačenie pozadia, ktoré málokedy viac konkretizuje. Šrafovaním rovnako vytvára tieňovanie postáv a objektov. S organicky zatočenými čiarami pracuje len veľmi ojedinele pri naznačení dekóru odevu a textílii.

V jednotlivých výtvarných vyobrazeniach zdôrazňuje konflikt či dialóg hlavných postáv a nezaťažuje scény ďalšími prvkami.¹⁶⁵ Viacfigurálnu kompozíciu využil akurát v *Divých labutiach* [99], kde zobrazil skupinu bosoriek okolo hrobu. Postavy, ktoré dominujú týmto ilustráciám, zobrazuje Hložník takmer vždy celé. Až v neskorších ilustráciách začal pracovať s motívom výseku obrazu z reality, v ktorom sa mihajú postavy v rôznych výrezoch. Postavy poníma individuálne, odlišuje starých ľudí od mladých, pomocou výrazných lineárnych vrások. Už na postavách z prvého vydania možno pozorovať nadimenzované časti, hlavne končatín a začína sa objavovať aj deformácia kĺbov, ktorá sa stane neskôr charakteristická pre jeho postavy. Hložník vo väčšine prípadov zobrazil rozprávky obdobným príkladom ako jeho predchodcovia, *Divé labute* [100] zachytil ako nesú svoju sestru v sieti cez more, v *Slávikovi* [101] zobrazil cisára ako nad ním stojí smrť.

Napriek tomu, že jeho celostránkové ilustrácie sú presne vymedzené pravouhlým rámom, niektoré postavy tento rámec jemne prekračujú a pridávajú výjavom na dynamike. Tá je v niektorých prípadoch podporená diagonálnou kompozíciou. S týmto presahovaním vo väčšej miere pracuje vo svojich posledných ilustráciách k Andersenovým rozprávkam. Už v týchto prvých ilustráciách možno teda vidieť prvky, ktoré v neskoršej

¹⁶² Viz Petránsky (pozn. 17), s. 329.

¹⁶³ Ibidem, s. 346.

¹⁶⁴ Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945.

¹⁶⁵ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 32.

tvorbe využíva vo výraznejšej polohe.

Hložníkové neskoršie ilustrácie Andersenových rozprávok sú prevedené v odlišnom, omnoho expresívnejšom výtvarnom prejave. Plne v nich rozvíja niektoré princípy, ktoré naznačil svojimi prvými ilustráciami. Tieto ilustrácie nie sú len parafrázou textu, ale obohacujú literárny obsah o náladu, charakterizáciu postáv, odhaľujú hlbší zmysel a interpretujú jeho podstatu.¹⁶⁶ V roku 1956 ilustroval *Rozprávky* štrnástimi celostránkovými a osemnástimi polstranovými kolorovanými ilustráciami, pravouhlého formátu.¹⁶⁷ Tridsať ilustrácií k vydaniu z roku 1981 vychádza z pravouhlého formátu, avšak ich tvar je nepravidelný.¹⁶⁸ Postavy a predmety presahujú tento rámec, čím zvyšujú expresívny účinok výjavu. V týchto dvoch súboroch ilustrácií k Andersenovým rozprávkam pracuje Hložník s viacfigurálnymi kompozíciami a neobmedzuje sa už iba na hlavné postavy. Odráža sa v nich jeho cit pre vytváranie obrazového priestoru. Odvážnejšie pracuje v posledných ilustráciách k Andersenovým rozprávkam, kde vytvára disharmonické kompozície.¹⁶⁹ Rušná skladba týchto obrazov vychádza z expresívnej sily akoby náhodných kompozícií. Do popredia často umiestňuje výrazné polpostavy, ktoré presahujú rámec výjavu, ako napríklad v ilustrácii k rozprávke *V tom je rozdiel* [106]. Taktiež často spája v jednom výjave viaceré časových a priestorových pásiem do jedného celku, ako napríklad v *Mrzáčikovi* [107]. V jednom obraze zachytil exteriérovú aj interiérovú scénu bez presného ohraničenia, čím sa sťažuje čitateľnosť celého výjavu. Napriek tomu, že Hložníkové kompozície pôsobia nahodeným dojmom, ide o premyslenú výstavbu obrazového priestoru. Nepravidelným tvarom celej ilustrácie naznačuje jednotlivé dejové úseky, ktoré sú spojené v jedno. Hložníkové ilustrácie sú okrem iného výnimočné práve touto kompozičnou invenčnosťou.¹⁷⁰

Dôležitým výrazovým prostriedkom je aj v neskorších ilustráciách línia, ktorá sa láme v ostrých hranách a jej počet sa výrazne zvyšuje. V poslednom vydaní využíva rovné čiary aj na naznačenie pohybu a zvýšenia napätia, ako napríklad v *Príbehu roka* [108].

¹⁶⁶ Viz Petránsky (pozn. 17), s. 167.

¹⁶⁷ Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956.

Dva originály týchto ilustrácií sa v súčasnosti nachádzajú v zbierkach GMB s inventárnym číslom C 16 936 a C 16 937. Galéria ich zakúpila 10. októbra 1972.

¹⁶⁸ Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981.

¹⁶⁹ V osemdesiatych rokoch sú pre jeho tvorbu charakteristické zložité kompozície s výraznou farebnosťou.

¹⁷⁰ Viz Mazúr (pozn. 161), s. 48.

Okrem línií je dôležitým výrazovým prostriedkom aj farba. Na ilustráciách z päťdesiatych rokov pracuje so zemitými tónmi. V osemdesiatych rokoch je kolorit omnoho odvážnejší. Nehľadí na farebnú harmóniu, ale komponuje plochu v smelých disharmóniách. To podporuje expresívny účinok jeho prác.¹⁷¹ Pracuje s komplementárnymi farbami, prevažne modrou a oranžovou. Často využíva neprirodzenú farbu inkarnátu, na ktorom vytvára tieň modrých a zelených tónov, ako napríklad v ilustrácii *Bábkar* [109]. Pozoruhodná farebnosť v jeho ilustráciách nie je len doplňujúcou zložkou, ale plnohodnotným výrazovým elementom.

Hložníkové postavy sú v jeho ilustráciách hlavnými nositeľmi deja. Vo vydaní z päťdesiatych rokov pracuje s robustnými postavami, ktoré využíva aj vo voľnej tvorbe. V niektorých prípadoch ich mohutnosť umocňuje podhľadom, napríklad v *Cisárových nových šatoch* [102]. Expresívny výraz výjavov je umocnený „kotrbatými“ obrysovými líniami. Uvoľnenosť a deformácia tvarov mu pomáha posilňovať výrazovú silu postáv a motívov. Často svojim postavám dáva tragický výraz tváre, obzvlášť v ilustráciách z osemdesiatych rokov, kde jeho postavy pôsobia pochmúrnym a melancholickým dojmom. V päťdesiatych rokoch sa v Hložníkovej voľnej tvorbe prejavuje práca so širokými gestami, aby zvýšil tragickú výrazovosť a v istej miere sa tento prvok objavuje aj v jeho ilustračnej tvorbe.¹⁷² Pateticky dvihnuté ruky štýlu El Greca možno vidieť v *Divokých labutiach* [103], kde Elisa dvíha roztiahnuté ruky smerom k labutiam.

V týchto neskorších ilustráciách k druhým dvom vydaniám už konkretizuje aj prostredie, ktoré pre figurálny výjav dotvára pomocou architektúry alebo výrezu mesta, ako napríklad v *Statočnom cínovom vojačikovi* [104]. Niekedy však necháva v pozadí vyznieť len farbu, ktorá dotvára atmosféru výjavu, ako v ilustrácii k *Slávikovi* [105]. Tu pracuje s motívom osamotených postáv proti prázdnote priestoru.¹⁷³

Hložník vo svojej tvorbe spájal dva hlavne prúdy smerovania modernej kultúry, a to expresívno-dramatický a racionálno-konstruktívny, z ktorého vychádza premyslená skladba výrazových prvkov v obrazovej kompozícii.¹⁷⁴ Potláčaním opticky verného

¹⁷¹ Radislav Matúšik, *Vincent Hložník: maľba a grafika 1941–1961*, Bratislava 1962, s. 10.

¹⁷² Viz Matúšik (pozn. 171), s. 35.

¹⁷³ Viz Petránsky (pozn. 17), s. 10.

¹⁷⁴ Moderné umenie malo dve hlavné tendencie. Jednou bolo racionálne nazeranie na svet a prenikanie k podstate javov. Tento prúd mení vizuálne vnímanú skutočnosť na konštruktívny systém organizmu obrazu.

zobrazenia skutočnosti sa násobí možnosť poetických účinkov.¹⁷⁵ Jeho ilustrácie patria k výnimočnému medzníku v rámci vývoja slovenskej ilustrácie. Priamo na jeho tvorbu nikto nenadviazal pri ilustrovaní Andersenových rozprávok. Inšpiroval skôr svojim prístupom a konceptom k prevedeniu literárnej predlohy do výtvarnej podoby. Andersenove *Rozprávky* s Hložníkovymi ilustráciami boli hneď vysoko oceňované o čom svedčí aj fakt, že celkovo vyšli až šesť krát, a to v roku 1956, 1958, 1962, 1975, 1979, 1987. Ostatné dve publikácie sa opakovaného vydania nedočkali.

ALBÍN BRUNOVSKÝ

ZÁŽITOK ESTETICKÝ, CITOVÝ JE ROVNOCENNÝ LITERÁRNEMU, MYŠLIENKOVÉMU. AK TAKÝ KONTAKT MEDZI DIELOM A POZOROVATEĽOM NASTANE, SPLNILO VÝTVARNÉ DIELO SVOJ CIEĽ. (A. BRUNOVSKÝ)

Albín Brunovský, absolvent mladšej vlny Hložníkovej školy, svojimi fantázijsko-realistickými ilustráciami výtvarne vypravil dve vydania výberu Andersenových rozprávok.¹⁷⁶ Od svojho učiteľa načerpal množstvo podnetov, ovplyvnila ho predovšetkým jeho vysoká grafická kultúra, expresívne prvky modernej slovenskej grafiky a svetová imaginatívna maľba.¹⁷⁷ Svojimi ilustráciami sa najviac priblížil surrealizmu, ktorý v tom čase nemal na Slovensku veľké ohlasy. V roku 1963 vytvoril akvarelové ilustrácie k útlej knižke výberu troch Andersenových rozprávok *Statočný cínový vojačik*.¹⁷⁸ Kompozične aj technicky náročnejšie ilustroval o tri roky neskôr výberový zväzok rozprávok *Malá morská*

Druhou líniou bolo expresívne vyjadrenie vnútorného vzťahu človeka k dramatickej realite doby. Toto smerovanie pracuje s výrazovými prostriedkami ako s ekvivalentmi citového zážitku. V diele Vincenta Hložníka tieto dve tendencie existujú vedľa seba, vzájomne sa ovplyvňujú a prelínajú. Primárnu úlohu však predstavuje druhá tendencia, rozvinutá do špecifických polôh, z ktorých vychádza jeho zásadný prínos k rozvíjaniu expresionizmu v slovenskom modernom umení. Viz Petránsky (pozn. 17), s. 33.

¹⁷⁵ Umelci mladej generácie nadrealistov (Ján Mudroch, Ivan Matejka, Ladislav Guderna) majú spoločné smerovanie v túžbe po poetickosti a ako zámerný tvorivý prístup používali náčrtovosť. Ibidem, s. 29.

¹⁷⁶ Tak, ako sa v slovenskej umenovede čiastočne ujal pojem Hložníkova škola, rovnako sa začal používať aj pojem Brunovského škola. Jej charakteristickými prvkami bolo prepájanie fantázijských a reálnych prvkov a ovládanie klasických grafických techník. Brunovský mal mnohých napodobovateľov, následníkov, ale výtvarný prejav viacerých z nich bol diametrálne odlišný od svojho učiteľa a priniesli tak do vývoja slovenskej grafiky mnohé nové podnety. Ivan Jančár, Albín Brunovský: Retrospektíva, *Obnova*, <https://www.obnova.sk/clanok/albin-brunovsky-retrospektiva>, vyhľadané 25. 2. 2018.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁷⁷ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 42.

¹⁷⁸ Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Bratislava 1963.

panna, v ktorom je Andersen predstavený v odlišnom, drsnejšom svetle.¹⁷⁹ Brunovský chápe samotný text rozprávky ako zdroj inšpirácie, na ktorom rozvíja svoj vlastný komentár a výklad príbehu. Markantnejšie sa to prejavuje v ilustráciách k mladšej publikácii dánskych rozprávok. Prostredníctvom ilustrácií sa snaží čitateľa uviesť do prostredia, deja a atmosféry textu, ktorá je v jeho chápaní snová a bizarná zároveň.¹⁸⁰ Brunovského ilustračná tvorba detských kníh je charakteristická vysokou umeleckou náročnosťou spracovania. Neobmedzuje sa na popis deja, ale prekonáva ho novými asociáciami.¹⁸¹ Pracuje s prvkami, ktoré mu poskytuje skutočnosť, avšak imagináciou ich pretvára na fikciu, v ktorej nadprirodzené organicky vyrastá z reálneho.¹⁸² Svojimi ilustráciami priniesol do vývoja slovenskej ilustrácie rozvoj fantázie a imaginácie.¹⁸³

Prvý súbor jeho ilustrácií tvoria väčšinou drobné vyobrazenia doplňujúce text v podobe osamostatnených postáv. Šesť ilustrácií predstavuje viacfigurálne, o čosi zložitejšie kompozície s konkretizovaným prostredím.¹⁸⁴ Brunovský sa nesnaží o realistické zachytenie jednotlivých scén, v ktorých voľne pracuje s pravidlami perspektívy. Ilustrácie sú kompozične nenáročné, vyberá si kľúčové momenty príbehov a obmedzuje sa na základne prvky. Formát celostránkových ilustrácií, úzky vertikálne orientovaných pás, podporuje zvolenú kompozičnú výstavbu priestoru. Nevytvára dojem hĺbky pomocou perspektívnych skratiek a figurálnych zákrytov. Brunovský jednotlivé figúry a predmety usporadúva nad sebou, čo pridáva jeho výjavom plošný charakter, avšak naznačuje tým dojem priestoru. Najmarkantnejšie to je vidieť na ilustrácii *Škaredé káčatko* [110] a *Palculienka* [111]. V prípade týchto Brunovského ilustrácií Andersenových rozprávok možno teda ešte hovoriť, že sa nesú v duchu tradičnej trnkovskej ilustrácie. Charakteristická je pre ne ľahká zrozumiteľnosť pre detského čitateľa prostredníctvom jednoducho identifikovateľných štylizovaných postavičiek.¹⁸⁵

Ilustrácie k vydaniu z roku 1967 majú z formálneho hľadiska už bližšie

¹⁷⁹ Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967.

¹⁸⁰ Viz Stehlíková (pozn. 8), s. 44.

¹⁸¹ Viz Peterajová (pozn. 151), s. 40.

¹⁸² Viz Podušel (pozn. 18), s. 54.

¹⁸³ Ibidem, s. 27.

¹⁸⁴ Originály týchto ilustrácií sa v súčasnosti nachádzajú v zbierkach GMB s inventárnym číslom C 14 094 až C 14 114. Získane boli kúpou cez Dielo 19. augusta 1969 ako súborný celok dvadsaťjeden kusov.

¹⁸⁵ Martin Vančo, Rozprávkový svet Albína Brunovského, *Artotéka*, <http://artoteka.sk/tv25.html>, vyhľadané 26. 2. 2018.

k Brunovského grafickej tvorbe.¹⁸⁶ Kombinuje v nich viacero výtvarných techník, a to kresbu perom a tušom s kolorovanými akvarelovými prvkami.¹⁸⁷ Pre toto vydanie vytvoril šesť celostránkových a štyri dvojstranové ilustrácie, ktoré možno chápať aj ako autonómne výtvarné paralely k literárnej predlohe. Okrem nich je text sprevádzaný množstvom drobných ilustrácií v podobe osamostatnených symbolov, architektúr, postáv a zvierat, ktoré majú väčšinou realistický až naturalistický charakter. Celostránkové ilustrácie pôsobia fantazijným a snovým dojmom imaginatívneho realizmu.¹⁸⁸ Prebieha v nich dialóg medzi realitou a fantáziou. Pracuje s detailnými až naturalisticky zobrazenými prvkami viditeľného sveta, ktoré skladá do nevšedných, prekvapujúcich väzieb vytvárajúcich novú realitu. Zdanlivo voľné usporiadanie obrazových plánov je výrazom premyslených kompozícií, v ktorých svojvoľne zaobchádza s pravidlami perspektívy.¹⁸⁹ Nesnaží sa o vyjadrenie reálneho priestoru. Imaginatívne prostredie má vo väčšine výjavov abstraktnú podobu, ktorá umocňuje fantazijnosť Brunovského ilustrácií. Tieto abstraktné prostredia potom kombinuje s realistickými figurálnymi motívmi.

Dominantným výrazovým prostriedkom, s ktorým pracuje, je kontrast medzi plochami vytvorenými akvarelom a graficky vykreslenými plochami. Detailne vykreslené čiernobiele časti ostro vystupujú do popredia popri splývavom rukopise farebných prvkoch. Pomer kresbových a maľovaných častí v jednotlivých ilustráciách je rôznorodý. V niektorých prácach prevláda čiernobiela kresba, v iných zas maľba akvarelom. V ilustrácii *Kresadlo* [112] je celý výjav nakreslený tušom a len drobné plochy sú doplnené modrým, zeleným a oranžovým akvarelom. Na tejto ilustrácii možno pozorovať Brunovského bravúrne prácu s rôznymi typmi šrafovania. Na pozadí pracuje s vodorovnou šrafúrou, ktorá ustupuje rôzne zvlneným čiaram vykresľujúcim naturalistické prvky, prezentujúce skaly a lesy. Vo väčšine ilustrácií však kresbu tušom využíva na vyjadrenie prostredia a doplnenie pozadia. V *Palculienke* [113] prostredníctvom hustého šrafovania

¹⁸⁶ Originály týchto ilustrácií sa v súčasnosti nachádzajú v zbierkach GMB s inventárnym číslom C 13 175 až C 13 217 a C 15 823 až C 15 830. Časť ilustrácií (konkrétne štyridsaťpäť kusov) bola získaná kúpou cez Dielo 19. decembra 1968, zvyšné ilustrácie sú darom autora z roku 1970.

¹⁸⁷ Vo voľnej tvorbe sa v šesťdesiatych rokoch maľovaniu nevenoval. Do roku 1969 pracoval s farbou iba pri ilustrovaní detských kníh, kde využíval kolorovanie akvarelom. Viz Peterajová (pozn. 151), s. 30.

¹⁸⁸ Týmto pojmom bývajú označované jeho voľné grafické listy. Termín imaginatívne umenie bol ideologicky prijateľnejší ako surrealizmus, ktorý bol za socializmu považovaný za buržoázny, a teda nežiaduci výtvarný žáner. Viz Šefčíková (pozn. 152), s. 49.

¹⁸⁹ Klára Brunovská, *Albín Brunovský: kompletne grafické dielo*, Bratislava 2004, s. 10.

vykresľuje podzemné chodby, ktoré tvoria rámec pre jednotlivé kolorované výjavy. V *Hlúpom Janovi* [114] zas postavy umiestnil na biele pozadie, ktoré vymedzil iba husto šrafovanou architektonickou arkádou. V *Bazulienke* [115] tušom vykreslil stromy a skaly, v *Hnojivalovi* [116] naopak dominuje akvarel a tušom doplnil iba drobné časti pozadia bez bližšej konkretizácie.

Brunovský si vyberá kľúčové momenty jednotlivých rozprávok, ktoré zobrazili už viacerí jeho predchodcovia, avšak pristúpil k nim celkom invenčným spôsobom. Z rozprávky *Kresadlo* [112] si tradične vybral motív, kedy pes s veľkými očami unáša spiacu princeznú. Brunovského ilustrácii však nedominuje figurálny výjav, ale fantazijné krajinárske prostredie. Zaujímavo pristúpil k ilustrácii *Malá morská panna* [117], ktorej dominuje detailne vykreslená potápajúca sa loď a morská panna zachraňujúca princa takmer splýva so zelenomodrým odtieňom mora. Osobite pristúpil aj k ilustrácii rozprávky *Stará lampa* [118], ktorú výtvarníci väčšinou zobrazujú s dominujúcou lampou, mŕtvou rybou či drievkom, prípadne so starým lampiarom a jeho ženou. Brunovský však pre túto ilustráciu zvolil ako dominantný prvok dom, hoci Andersen v príbehu o žiadnom dome nepíše. Architektúru veľmi minuciózne vykreslil tušom aj s tými najmenšími detailmi. Lampu umiestnil do spodnej časti domu do kolorovaného výklenku. Tá však nijak nevyniká medzi ostatnými medailónmi, ktoré možno chápať ako priehľady do vnútra domu. Všetky majú charakter portrétnych obrazov ľudí, ktorí v dome bývajú.

Brunovský pracuje s motívom spájania viacerých dejových rovín do jedného obrazu, ktorý sa objavil už v starších ilustráciách iných výtvarníkov. Brunovský toto spojenie využil napríklad v *Palculienke* [113], kde zobrazil mŕtvu lastovičku, krtka aj myš s Palculienkov, avšak jednotlivé scény umiestnil do samostatných výrezov. Obdobný princíp využil aj v ilustrácii k príbehu *Ktorá bola najkrajšia* [119]. V tomto Andersenovom príbehu sa jednotlivé postavy objavujú postupne, avšak Brunovský ich zobrazil všetky naraz. Kresbovo vytvoril stromy s košatými korunami, ktoré vytvárajú akési ornamentálne rámce pre farebné výjavy s jednotlivými postavami. Figurálne scény sa odohrávajú akoby pod týmito stromami. Brunovský sa ich nesnaží zobrazovať v perspektívnej skratke z nadhľadu, primárne mu ide iba o navodenie tohto dojmu a atmosféry.

Ilustrácie Albína Brunovského predstavujú v problematike tejto diplomovej práce jeden z najzávažnejších momentov. Priniesol do slovenskej ilustrácie dovtedy nepoznaný

rozmach fantázie v obrazových kompozíciách, v ktorých sa prejavuje osobitá miera imaginácie a poetického nazerania na svet.¹⁹⁰ V ilustráciách možno sledovať tendenciu obohatiť literárnu predlohu o samostatnú, výtvarnú stránku neviazanú striktne na text. Brunovský sa zároveň snažil odstrániť rozdiel medzi ilustráciou kníh určených pre deti a literatúrou pre dospelých, rovnako ako aj rozdiel medzi úžitkovou tvorbou zastúpenou ilustráciou a voľným umením grafiky a maľby.¹⁹¹ Tieto tendencie možno pozorovať hlavne na ilustráciách z roku 1967. Jeho ilustrácie Andersenových rozprávok sa stali obľúbenými a vyšli opakovane niekoľkokrát. Výber rozprávok Statočný cínový vojačík vyšiel trikrát (1963, 1970, 1977) a Malá morská panna štyrikrát (1967, 1972, 1977, 1984).

JANA KISELOVÁ-SITEKOVÁ

Ďalšou ilustrátorkou, ktorá vyšla z Hložníckej grafickej školy, je slovenská výtvarníčka Jana Kiselová-Siteková.¹⁹² Ilustrácie Kiselovej-Sitekovej majú osobitý charakter, ktorý možno v istej miere chápať v nadväznosti na ilustračnú tvorbu Albína Brunovského. V roku 2001 ilustrovala útlú knižku výberu troch Andersenových rozprávok, ktorá vyšla pod názvom *Palculienka*.¹⁹³ Pre túto publikáciu vytvorila niekoľko veľmi jemných ilustrácií, ktorými dopĺňa literárny text. Orientuje sa v nich na hlavné postavy a prvky deja, ktoré umiestňuje do neutrálneho pozadia doplneného florálnymi prvkami. Nevytvára výrazne naratívne scény. Jej ilustrácie majú skôr dekoratívny charakter, ktorý je navodený násobením a následným radením florálnych a zoomorfných prvkov. Jednej ilustrácii k *Palculienke* dala dokonca charakter dekoratívneho vlysu [120], keď postavu krtka, myši, Palculienky a lastovičky zaradila vedľa seba do jedného pásu prechádzajúceho celou dvojstranou.

Hlavným výrazovým prostriedkom, s ktorým pracuje, je precízny drobný detail, v ktorom možno vidieť práve súvislosť s Brunovského grafickou tvorbou.¹⁹⁴ Pracuje

¹⁹⁰ Viz Podušel (pozn. 18), s. 16.

¹⁹¹ Viz Vančo (pozn. 185), vyhľadane 26. 2. 2018.

¹⁹² Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

¹⁹³ Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001.

¹⁹⁴ Barbara Brathová, *Ocenení slovenskí ilustrátori na BIB 1967-2003 = Slovak illustrators awarded at BIB 1967-2003*, Bratislava 2004, s. 22.

s krehkou jemnou líniou, ktorou vytvára postavy v spleti snových vízií a prírodných zjavov. To dodáva jej ilustráciám poetický až éterický výraz.¹⁹⁵ Veľkorysý priestor ilustrácií vytvára skromnými prostriedkami. V kontraste s detailne vykreslenými florálnymi prvkami sú tváre postáv, ktoré sú len náznakovo nahodené, ako najlepšie vidieť na tvári *Palculienky* [121]. Rovnako väčší dôraz kladie v *Princeznej na hrášku* [122] na vežu z matracov, ktoré detailne vykresľuje s rôznym dekórom. Malá princezná na vrchu v celkovej kompozícii zaniká a jej výtvarne spracovanie nie je až tak detailne prepracované ako posteľ.

Rovnako krehký, ako jej rukopis, je aj samotný kolorit, s ktorým pracuje. Obmedzuje sa na jemné zemité a pastelové farby, ktoré podporujú drobnopisný charakter jednotlivých prvkov kompozícií. Osobitosť jej ilustrácií vychádza z pokojnej atmosféry, ktorú vytvára prostredníctvom výrazových prostriedkov a techniky, ktorou svoje výtvarne sprievody literárnych textov vytvára. Publikácia s jej ilustráciami vyšla aj v českom preklade v roku 2017.¹⁹⁶

DUŠAN KÁLLAY & KAMILA ŠTANCLOVÁ

ILUSTROVANIE JE AZDA JEDINÁ PROFESIA NA SVETE, PRI KTOREJ MÔŽETE OSTAŤ MALÝM BEZ TOHO, ABY VÁS NIEKTO PODOZRIEVAL Z ONESKORENEJ PUBERTY. (D. KÁLLAY)

Veľkolepá trojdielna edícia Andersenových rozprávok vyšla pri 200. výročí narodenia svetoznámeho dánskeho spisovateľa.¹⁹⁷ V troch samostatných zväzkoch je publikovaných všetkých jeho stopäťdesiatšesť rozprávok.¹⁹⁸ Rozsiahly ilustračný sprievod týchto literárnych textov vytvoril slovenský maliar, grafik a ilustrátor Dušan Kállay so svojou manželkou Kamilou Štanclovou.¹⁹⁹ Všetky tri zväzky obsahujú dokopy 765 ilustrácií

¹⁹⁵ Viz Brathová (pozn. 194), s. 22.

¹⁹⁶ Hans Christian Andersen, *Palečka a jiné pohádky*, Praha 2017.

¹⁹⁷ Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005.

Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005.

Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006.

¹⁹⁸ Rozdelenie rozprávok do jednotlivých zväzkov je skôr náhodné, nejedná sa o chronologické či námětovo príbuzne klasifikovanie príbehov a následné zaradenie do príslušnej publikácie. Martin Reissner, Andersenovy pohádky, *Ladění*, 2005, č. 2, s. 20.

¹⁹⁹ V roku 2001 vydavateľstvo Brio Praha a Gründ Paris požiadalo Dušana Kállaya a jeho manželku Kamilu Štanclovú o ilustrovanie rozsiahleho projektu trojzväzkového súborného vydania Andersenových rozprávok. Viz Jančár (pozn. 14), s. 219.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

vytvorených technikov gvašu, z ktorých je dvadsaťštyri dvojstránkových a okolo sto celostránkových.²⁰⁰ Text je doplnený rôznymi menšími vyobrazzeniami, či už jednotlivých figúr alebo predmetov, ktoré sú voľne rozmiestnené na stranách publikácie.

Pre Dušana Kállaya a Kamilu Štanclovu bolo pred začatím tvorby na tomto veľkolepom diele dôležité zoznámiť sa najskôr so životným príbehom dánskeho spisovateľa. Na základe osvojenia si jeho životných hodnôt a pochopenia podstaty metafor jeho rozprávok objavili optimálny výtvarný výraz pre svoje ilustrácie, ktoré nie sú iba estetickým doplnkom textu.²⁰¹ Snažili sa vo svetoznámych rozprávkach hľadať nové a nepovšimnuté motívy, detaily a impulzy. Prostredníctvom nich chceli priblížiť zložitú osobnosť spisovateľa a neopakovateľný spôsob jeho videnia sveta.²⁰² Ako sa vyjadril Dušan Kállay „*ilustrovať neznamená kresliť slovo alebo to, čo bolo napísané, ale predovšetkým znamená myslieť. Ak by to tak nebolo, nemalo by zmysel znovu ilustrovať známe tituly.*“²⁰³

Ilustrácie Kállaya a Štanclovej nemožno ani zďaleka považovať za popisno-realistický výtvarný sprievod literárneho textu. Zložité kompozičné výjavy predstavujú podnet pre diváka na komplexnejšie pochopenie aj toho, čo v texte nie je priamo vypovedané. Ilustrátori k nemu pridávajú vlastné pohľady, avšak nechávajú aj dostatok priestoru pre tie čitateľove, ktorého vedú k citovej a výrazovej aktivite.²⁰⁴ Jedným zo základných princípov, s ktorými v ilustráciách pracujú, je nejednoznačné vymedzenie toho, čo je inšpirované Andersenom a toho, čo už je osobným prínosom ilustrátorov do interpretácie textu. Z násobujú pôvodné témy a podnety ďalšími významami.²⁰⁵

Pre ilustrácie týchto dvoch slovenských výtvarníkov je charakteristická práca s nadmerným množstvom predmetov, postáv a prvkov v jednom obraze, ktorými zaplňajú takmer celú jeho plochu. Pracujú s plošnými, ale aj priestorovými komponentmi, ktoré dodávajú ilustráciám rozprávkovosť a imaginatívnosť. Objavujú sa v nich prvky reálne,

²⁰⁰ Rozdelenie úlohy ilustrovania jednotlivých rozprávok medzi manželmi bolo na základe ich vlastných preferencií. Každý najskôr ilustroval príbehy, ktoré ho oslovili a tie zvyšne si následne rozdelili. Informácie z video rozhovoru s ilustrátorkou. *Živé portréty – Kamila Štanclová*, <https://vimeo.com/10604944>, vyhľadané 2. 3. 2018.

²⁰¹ Viz Jančár (pozn. 14), s. 220.

²⁰² Viz Kriška (pozn. 15), s. 160.

²⁰³ Viz Jančár (pozn. 14), s. 257.

²⁰⁴ Ibidem, s. 198.

²⁰⁵ Ibidem, s. 220.

symbolické, ale aj čisto fantazijné. Čitateľ v nich zakaždým objaví niečo nové, rovnako ako v Andersenových rozprávkach. V niektorých prípadoch pôsobia jednotlivé prvky dojmom náhodného rozmiestnenia voľne v priestore, ktoré však tvoria premyslené kompozície, napríklad v ilustrácii *Všetko kam patří* [140]. Pri vytváraní obrazového priestoru nepracujú s výraznými perspektívnymi skratkami a logickými pravidlami reálneho sveta. Neriešia proporčné vzťahy medzi predmetmi a postavami, ako to možno najmarkantnejšie vidieť na ilustrácii k rozprávke *Vietor rozpráva o Valdemarovi Daaem a jeho dcérach* [123]. Väčšinou sa všetky scény odohrávajú v prvom pláne obrazu. Ich vyobrazenia vychádzajú skôr z podoby detskej kresby a pôsobia hravým dojmom.

Napriek veľkému množstvu prvkom v obraze, všetko v nich je detailne prepracované. Precíznu prácu s detailom uplatnili napríklad v *Kométe* [141], kde podrobne tenkou linkou vykreslili detaily astronomických pomôcok a máp. V niektorých prípadoch vykresľuje Kállay predmety dokonca veľmi veristicky, predovšetkým čo sa týka florálnych prvkov a hmyzu. Napríklad v ilustrácii k *Nemej knihe* [124] až encyklopedicky zobrazil detaily rôznych kvetov v herbári. Krídla motýľov zas bravúrne zvládol v ilustrácii *Posledný sen starého duba* [125] a *Kvapka vody* [126].²⁰⁶ Objavujú sa však aj také vyobrazenia, v ktorých sú skombinované detailne prepracované časti s prvkami len naznačenými v základných tvaroch alebo obrysovej línii. Najmarkantnejšie je tento princíp znateľný v ilustrácii *Cisárove nové šaty* [127]. Detailne je vykreslená iba samotná postava nahého kráľa a najbližšie postavy. Ostatné prvky majú skôr len podobu nahodených farebných škvŕn, ktorým charakter dodávajú obrysové línie. Na viacerých miestach je kolorit takmer transparentný a viditeľná je kresba ceruzkou. Táto transparentnosť na niektorých miestach znejasňuje, čo je v popredí a čo v pozadí a celý sprievod tak pôsobí, akoby sa vznášal a nie kráčal ulicami mesta. S týmto princípom Kállay pracuje na viacerých ilustráciách.

Kállay a Štanclová vytvárajú vo svojich ilustráciách fantastické bytosti spojením rôznych častí, či už ľudských, zvieracích alebo plne vymyslených. Do obrazov zakomponávajú tvory, o ktorých ani samotný Andersen vo svojich rozprávkach nepíše.

²⁰⁶ Dušan Kállay kreslil všetky vyobrazenia hmyzu, keďže Kamila Štanclová nemá rada hmyz a vždy necháva svojho manžela, aby ho dokreslil do jej obrazov. Informácie z video rozhovoru s ilustrátorkou. *Živé portréty – Kamila Štanclová*, <https://vimeo.com/10604944>, vyhľadane 2. 3. 2018.

Ako už bolo zmienené, dánsky spisovateľ vychádza väčšinou z reálneho sveta a každodenného života, takže tieto tvory sú čisto výplodom fantázie ilustrátorov. Do svojich kompozícií vkladajú hybridné zobrazenia ľudí a zvierat, ktorých korene v Kállayovej tvorbe možno hľadať u jeho učiteľa Albína Brunovského. Zaujímavým príkladom sú bizarné tvory v *Dievčine, ktorá šliapla na chlieb* [128].

Samotné figurálne výjavy sa odohrávajú buď na neutrálnom farebnom pozadí, alebo im priestor tvoria rôzne architektonické formy. Často pracujú v pozadí s motívmi malebných striech a fasád meštianskych domov. Nie sú to však reálne domy, vo väčšine prípadov pôsobia ako divadelné kulisy vytvárajúce priestor pre samotný dej. Kulisový charakter domov využili napríklad v *Starej pouličnej lampe* [129], alebo v ilustrácii k rozprávke *Tieň* [142], kde je tento dojem najvýraznejší aj vďaka akcentovaniu prudkým reflektorovým svetlom. V iných ilustráciách zas domy „tancujú“ v priestore, rôzne sa krúčia, ohýbajú a nepodliehajú žiadnym racionálnym pravidlám. Pôsobia viac ako živí účastníci deja, ako len neživí pozorovatelia vytvárajúci prostredie, ako napríklad v rozprávke *Nebola k ničomu* [143]. Inokedy dávajú architektúre kryštalické formy, ako v príbehu *Hľadaný Ole* [134], niekedy zas pôsobia dojmom stavebnice, ako v *Bazovej matičke* [144]. Občas sa v nich prelína exteriér s interiérom a ťažko určiť, kde začína vnútro a kde vonkajšok, napríklad v *Domovníkovom synovi* [135]. Tento princíp umožňujúci zobraziť viacero dejových pásiem v jednom obraze, využil v oveľa jednoduchšej forme už napríklad Cyril Bouda vo svojich neskorších ilustráciách. Vo viacerých ilustráciách pracujú manželia s panoramatickým pohľadom na mesto z vtačej perspektívy, vďaka čomu vytvárajú zaujímavé zoskupenia najrôznejších tvarov pestrofarebných striech, komínov, veží a sôch. Nepracujú s presnou matematickou perspektívou, ide im skôr o navodenie dojmu výšky, prostredníctvom deformácie domov. V *Lietajúcom kufri* [130] zas vykreslili domy ako spleť chodieb labyrintu. Medzi množstvom fantazijných domov možno však nájsť aj reálne stavby, ako napríklad Big Ben a Tower Bridge v Londýne v ilustrácii *Za tisíc rokov* [136], šikmú vežu v Pise v *Strieborniaku* [137] či dračiu vežu burzy v Kodani v *Hrdle fľaše* [148].

Napriek veľkej prevahe jedinečného uchopenia výtvarného prevedenia Andersenových rozprávok, možno medzi nimi nájsť aj také, ktoré sa blížia ku konvenčnejšiemu vyobrazeniu. Ide napríklad o ilustráciu *Kresadlo* [138], kde tradične

zobrazili vojaka a troch psov, alebo *Divé labute* [131] zobrazené ako nesú svoju sestru ponad more, či *Palculienku* [132] v krajine víl ako letí na lastovičke. Aj keď zobrazili scénu obdobne, ako niektorí ich predchodcovia, vždy do toho vložili niečo osobité, čo robí ich ilustrácie výnimočnými. Zaujímavé je aj ich spájanie viacerých momentov deja do jedného obrazu. Zakomponovanie množstva predmetov a figúr do jedného obrazového priestoru, im umožňuje zachytiť viacero momentov z rozprávky v jednej ilustrácii v zaujímavom celku, ktoré iní ilustrátori rozdeľujú do viacerých alebo si z nich volia iba jeden. Napríklad v *Olé zatvoročka* [133] spojili všetky dni v jednom obraze, alebo *Dievčatku so zápalkami* [139] zobrazili naraz všetky jeho sny.

Jedinečná príťažlivosť ilustrácií Dušana Kállaya a Kamily Štanclovej vychádza, okrem množstva už spomenutých prvkov, aj z využitia osobitého farebného akordu.²⁰⁷ Úloha farby je v ich ilustráciách veľmi dôležitá. Vnímajú ju ako prostriedok s veľkou výpovednou hodnotou, ktorý dokáže niečo naznačiť, zdôrazniť a výtvarne doplniť nevy povedanú myšlienku.²⁰⁸ Pracujú so širokou paletou farieb a ich farebnosť je v mnohých prípadoch iracionálna. Kladú vedľa seba na malé plochy veľké množstvo farebných škvŕn, ktoré vytvárajú harmonický celok vyjadrujúci účinky svetla a tieňa na rôznych povrchoch. Celý rozsiahly súbor ilustrácií všetkých troch zväzkov sa nesie v rovnakej tonalite lomených farieb, čo z nich vytvára jeden celok. Kolorit ešte viac umocňuje dojem fantastického a detského sveta, z ktorého tieto ilustrácie vychádzajú. Farebnosť týchto reprodukcii bola však jemne pozmenená, aby spolu vytvárala harmonický celok. Na reprodukciiach v monografii Kamily Štanclovej sú ilustrácie v omnoho živšej farebnosti, dominujú im žiarivé farby (obr. 9–10). Pri ilustráciách Dušana Kállaya rozdiel nie je až tak markantný, ale aj jeho originály sú v iných odtieňoch (obr. 11–12).

Tento výnimočný projekt trojzväzkového vydania všetkých rozprávok Hansa Christiana Andersena je ojedinelý nielen svojím rozsahom, ale aj významom. Publikácie boli vydané vzápätí v troch jazykoch, a to v češtine, nemčine a francúzštine. Ilustrácie Dušana Kállaya a Kamily Štanclovej nepredstavujú už len výtvarný sprievod textu, ale sú jeho rovnocenným partnerom v jednom diele. Andersenove rozprávky s ilustráciami

²⁰⁷ Viz Jančár (pozn. 14), s. 220.

²⁰⁸ Viz Kriška (pozn. 15), s. 30.

Kállaya a Štanclovej možno právom zaradiť medzi najvyspelejšie prejavy v tvorbe krásnej knihy v rámci vývinu nielen slovenskej knižnej kultúry.

JURAJ MARTIŠKA

SMÚTKU A VEĽMI VÁŽNYCH VECÍ SVET A ŽIVOT OKOLO NÁS PRINÁŠA AŽ NADMIERU, TAK SA USILUJEM HOVORIŤ V MOJICH OBRÁZKOCH O NIEČOM INOM, NECH SA DETI A DOSPELÍ ZASMEJÚ. (J. MARTIŠKA)

Slovenský ilustrátor strednej generácie Juraj Martiška v roku 2008 ilustroval výber Andersenových rozprávok.²⁰⁹ Súbor týchto ilustrácií možno chápať vo voľnej nadväznosti práve na Dušana Kállaya a Kamilu Štanclovu. Na ich veľkolepú výtvarnú interpretáciu Andersenových rozprávok nadviazal predovšetkým v niektorých kompozičných riešeniach a voľbe koloritu.²¹⁰ Martiška pre túto bohato ilustrovanú publikáciu namaľoval päť dvojstranových a dvadsaťtri celostránkových ilustrácií. Zvyšné strany doplnil menšími samostatnými vyobrazeniami. Svojimi ilustráciami sa nesnaží text iba zobrazovať, usiluje sa dať do ilustrácie aj niečo čo v príbehu nie je, dať tomu trochu iný rozmer.²¹¹ Jeho výtvarná interpretácia literárnej predlohy je plnohodnotným ekvivalentom samotného textu a vďaka svojej výrečnosti dokáže rozprávať obrazom.²¹² Vo svojich ilustráciách sa zameriava na dejové scény a preto zachytáva také momenty z príbehu, v ktorých sa niečo deje.²¹³ Avšak nevyhýba sa v niektorých vyobrazeniach ani navodeniu špecifickej atmosféry deja, ako napríklad dojem mrazivej zimy v *Snehovej kráľovnej* [149]. Výsledné ilustrácie sú dynamické a plné vzruchu.

Martiškove ilustrácie sú veľmi krehké a obsahujú prvky humoru, ktorý vychádza

²⁰⁹ Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

²¹⁰ „Nemyslím, že by ma priamo ovplyvnil nejaký ilustrátor alebo konkrétna knižka – ilustrovanie je ako rozprávanie – dá sa možno simulovať niečo v štýle (podobnosť s rukopisom nejakého ilustrátora) ale udržať to v celej knižke, pri väčšom množstve ilustrácií sa to nedá. To je ako koľaje. Do štýlu svojho ilustrovania sa ilustrátor musí prekresliť, keď to neurobí, môže sa stať že bude každá jedna ilustrácia iná a potom by to v knihe bol riadny „guláš“. No určite poznám knihy svojich kolegov ilustrátorov... Obrázky Dušana Kállaya, Vincenta Hložníka (obaja ilustrovali Andersenove rozprávky), Ľudovíta Fullu (Dobšinského rozprávky), ale aj mnohých iných, poznám a mnohé iné z detstva, určite sú u mňa vnútri uložené a môžu byť akousi métou, minimálne tým, že môžem robiť tituly ako oni...“ Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorom z dňa 19. 3. 2018.

²¹¹ Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorom z dňa 19. 3. 2018.

²¹² Viz Gažíková (pozn. 19), nestránkované.

²¹³ Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorom z dňa 19. 3. 2018.

predovšetkým z gest a mimiky postáv. Výnimkou je ilustrácia *Dievčatko so zápalkami* [151], z ktorej vyžaruje pochmúrna nálada. Zobrazil ho, ako kráča samo po zasneženom moste.²¹⁴ Martiška celý obraz poňal v chladných modrých tónoch. V ostatných ilustráciách, aj v celej svojej tvorbe, pracuje s jemnou pastelovou farebnosťou ružových, modrých a zelených odtieňov. Vyhýba sa akýmkoľvek výrazným a žiarivým farbám. Vo výbere koloritu možno nájsť akúsi paralelu na ilustrácie Dušana Kállaya k Andersenovým rozprávkam, ktorý si zvolil podobné pastelové farby.

Martiška svoje ilustrácie vytvára veľmi charakteristickým a ľahko rozpoznateľným rukopisom. Prostredníctvom neho sa snaží čo najviac priblížiť výtvarnému chápaniu detského čitateľa. V tomto detsky rozprávkovom svete vytvára pomerne jednoduché kompozície, ktoré nezapĺňa množstvom postáv a prvkov, sú ľahko čitateľné a zrozumiteľné. Kombinuje kolorované plochy akvarelu s jednoduchou kresbou ohraničujúcou jednotlivé postavy a predmety. Farebné plochy sa rozplývajú a navzájom prelínajú, čím dochádza k zjemneniu tušovej línie.²¹⁵ Jednotlivé výjavy dopĺňa farebnými škvrnami, ktoré majú charakter frkancov. Tento prvok abstraktných škvŕn doplňujúci kompozície je typický pre Martiškou ilustračnú tvorbu.

Vo svojich ilustráciách sa nesnaží o vytváranie výraznej priestorovej hĺbky pomocou práce s perspektívou. Hĺbku navodzuje najčastejšie zákrytom postáv. Často pracuje s motívom výrezu postáv umiestnených v popredí, zatiaľ čo hlavná scéna sa odvíja v pozadí, ako napríklad v *Divých labutiach* [152], kde v popredí je postava kráľa a sluhu, ktorý sledujú Elisu na cintoríne. Detský štylizované postavy sú jednoduché, vytvorené v základnej obrysovej kresbe bez vykreslených detailov. Nepracuje s výraznými perspektívnymi skratkami, ani sa nesnaží navodiť dojem objemnosti postáv. Postavy sú plošné a majú blízko k charakteru samotnej detskej kresby. Nemajú anatomicky presné proporcie, ich končatiny sú tenké a hlavy guľaté s milým výrazom tváre a červenými lícami. Jeho úmyslom je prostredníctvom preexponovania výrazu dosiahnuť zábavné alebo výsmešné pôsobenie, ako napríklad v *Cisárových nových šatoch* [155].²¹⁶ Karikuje

²¹⁴ V jednom rozhovore sám Juraj Martiška spomína, že dlho nevedel nájsť chuť urobiť k rozprávke *Dievčatko so zápalkami* ilustráciu, keďže bola taká smutná. Rozhovor s ilustrátorom Jurajom Martiškom, *LITA*, <http://www.lita.sk/magazin/rozhovor-s-jurajom-martiskom>, vyhľadane 13. 3. 2018.

²¹⁵ Viz Gažíková (pozn. 19), nestránkované.

²¹⁶ Ibidem, nestránkované.

predovšetkým postavy, ktoré sú nositeľmi negatívnych vlastností rovnako, ako to robil Andersen vo svojich literárnych textoch.

Ku každej rozprávke vytvoril viacero ilustrácií a zobrazené dejové úseky si vyberal podľa toho, čo sa mu zdalo zaujímavé.²¹⁷ To mu umožnilo zachytiť aj také scény, ktoré doposiaľ ilustrované neboli, ako napríklad z *Divých labutí* [153] si zvolil moment, kedy Elisa leží vo vani s červenými kvetmi divých makov, na ktoré sa premenili ropuchy, ktoré jej tam hodila macocha. Rovnako bol prvý v našom prostredí, ktorý zobrazil scénu zo *Snehovej kráľovnej* [150], kedy Gerda ide chodbami paláca a na stenách sa pohybujú tieňové poľovníkov na koňoch. V konvenčnejších scénach, ktoré bývajú tradične zobrazované, možno v kompozičnom riešení vidieť vplyv iných výtvarníkov, a to hlavne Dušana Kállaya a Kamily Štanclovej. Najmarkantnejšie je táto nadväznosť viditeľná v ilustrácii *Divé labute* [154, 131], kde bratia nesú svoju sestru v sieti ponad more. Martiška zrkadlovo otočil staršiu kompozíciu a previedol ju do svojho osobitého rukopisu, avšak inšpirácia je zreteľná. Rovnako je to aj v *Malej morskej víle* [156, 145], kde morská panna pláva popred arkády podmorského paláca a taktiež aj v *Statočnom vojačkovi* [157, 146], ktorý sa plaví na papierovej lodičke kanálom. Drobnú ilustráciu k *Starej pouličnej lampe* [158, 147] zobrazujúcu dvoch keramických sloníkov prevzal od Kállaya a Štanclovej takmer identicky.

Ilustrácie Juraja Martišku k rozprávkam Hansa Christiana Andersena sú obľúbené prevažne u detských čitateľov, ktorých výtvarnému prejavu je blízky umelcov rukopis. Na tomto súbore výtvarnej interpretácie dánskych rozprávok možno aspoň čiastočne demonštrovať vplyv žiakov Hložníkovej školy na ilustrátorov, ktorí štúdium absolvovali v inom ateliéri.

²¹⁷ Juraj Martiška pracuje tak, že hneď pri prvom čítaní sa mu vytvárajú určité predstavy a zväčša ich hneď „čmára“ kde sa dá, niekedy priamo do textu, aby si zaznamenal hneď prvý pocit z textu. Informácie z mailovej komunikácie s ilustrátorom z dňa 19. 3. 2018.

3.1.5. NEDEJOVÉ ILUSTRÁCIE

DAGMAR BERKOVÁ, MARKÉTA PRACHATICKÁ

Samostatnú skupinu v rámci sledovania rôznorodého prístupu ilustrátorov k výtvarnej interpretácii rozprávok Hansa Christiana Andersena predstavujú takí, ktorých ilustrácie možno označiť ako nedejové. Tento prúd sa začal rozvíjať od sedemdesiatych rokov minulého storočia. Výtvarníci sa obmedzujú vo svojich obrazoch na jednotlivé kľúčové predmety alebo postavy z rozprávok, ktoré osamostatnene dopĺňajú literárny text. Ilustrátori sa v nich oslobodzujú od vyjadrenia prostredia, v ktorom sa postavy nachádzajú, alebo ho naznačujú iba veľmi minimalisticky. Sústredia sa predovšetkým na hlavných nositeľov deja ako samostatné bytosti a činnosti či zlomové situácie z príbehov sa v ich ilustráciách dostávajú do úzadia. Medzi najvýznamnejších zástupcov, ktorých výtvarný sprievod k dánskym rozprávkam možno zaradiť do tejto skupiny, patria dve české ilustrátorky, Dagmar Berková a Markéta Prachatická.

DAGMAR BERKOVÁ

Dagmar Berková vytvorila k dvom vydaniám Andersenových rozprávok súbor kolorovaných ilustrácií.²¹⁸ Berková chápe ilustrácie ako prejav uvádzajúci deti do výtvarného umenia.²¹⁹ Preto, aj napriek tomu, že sú jej ilustrácie veselé a hravé, ponechávajú si svoju plnú výtvarnosť. Láskyplný a lyrický obraz detstva, ktorý možno v Berkovej ilustráciách nájsť, vychádza jednak z typológie postáv a zároveň z jemného koloritu, s ktorým pracuje. Jej ilustrácie sú ľahko čitateľné a majú blízko k detskému výtvarnému prejavu. Ich charakter nie je príliš dejový, skôr dotvárajú a umocňujú atmosféru príbehu.²²⁰ Obmedzuje sa v nich na jednoduché figurálne kompozície bez akéhokoľvek náznaku pozadia. Berková prírodu vkladá do ilustrácie iba výnimočne, keďže

²¹⁸ Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčatko*, Praha, 1974.

Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

²¹⁹ Viz Holešovský (pozn. 21), s. 34.

²²⁰ Viz Stehlíková (pozn. 9), s. 41.

by mohla byť podľa nej rušivá.²²¹ Preto necháva vyznievať iba samotné postavy. V druhom vydaní dánskych rozprávok však v niektorých ilustráciách aspoň v náznakoch vyjadruje prostredie, ako napríklad v *Pastýřce a kominičkovi* [160], kde zobrazila časť krbu, po ktorom sa postavy šplhajú hore. Samotné postavy a objekty sú opticky presné, avšak poskytujú dostatok priestoru pre imagináciu a nemožno ich označovať za realistické. Výraznejší realistický charakter dostávajú iba florálne prvky v druhom vydaní, ako napríklad ružový krík v *Sněhové královně* [161].

Z hľadiska výberu motívu z jednotlivých príbehov sa Berková obmedzuje na kľúčové postavy, ktoré však poníma osobitne a netradične. Z *Císařových nových šatů* [159] zobrazila postavu cisára, avšak nie nahého ako väčšina ilustrátorov, ale oblečeného vo svojom kráľovskom odeve. Zo *Starého domu* [163] si vybrala viacero kľúčových predmetov, ako obraz s dámou, vojačika a karty, ktoré usporiadala do jednoduchej kompozície. Zaujímavo poňala ilustráciu k *Sněhové královně* [162], ktorá v jej prevedení neprichádza zahalená v kožušinách v saniach, ale ako stojaca na saniach bez koňa, ktorý by ich ťahal.

Napriek tomu, že sa ilustrácie Dagmar Berkovej obmedzujú iba na figurálne kompozície, nestrácajú na svojom rozprávkovom kúzle a adekvátne dopĺňajú samotnú literárnu predlohu. Prvá publikácia s jej ilustráciami sa síce opätovného vydania nedočkala, avšak mladší výber rozprávok *Sněhová královna* bol vydaný ešte dva krát, a to v roku 1987 a 1996.

MARKÉTA PRACHATICKÁ

Česká ilustrátorka Markéta Prachatická ilustrovala dve útle vydania Andersenových rozprávok, jedno v roku 1979 a druhé pri príležitosti 200. výročia narodenia dánskeho rozprávkaru v roku 2005.²²² Pre tieto publikácie vytvorila súbor veľmi kvalitných grafických ilustrácií, na ktorých možno pozorovať vývoj technického prepracovania v tvorbe autorky. Prvé vydanie zahŕňa šesť celostránkových ilustrácií

²²¹ Ibidem, s. 41.

²²² Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979.

Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005.

Pre viac informácií o ilustrátorovi viz Príloha III.

pravouhlého formátu, v ktorých využíva nenáročné kompozície obmedzené iba na jeden hlavný prvok doplnený jednoduchým pozadím. Zvyšné vyobrazenia predstavujú osamostatnené predmety a postavy, ktoré sú potom primárne charakteristické pre druhé vydanie. V prvom súbore ilustrácií pracuje aj s jemným koloritom obmedzeným na žltý a ružový odtieň, ktorý má však iba sprievodnú funkciu. V druhom vydaní používa farbu iba ako podklad v modrom alebo žltom tóne pre čierno-biele ilustrácie.

Hlavným výrazovým prvkom pre všetky jej ilustrácie je precízna jemná kresba, s ktorou Prachatická bravúrne narába pri vykresľovaní realistických detailov. V druhom vydaní je práca s drobným šrafovaním oveľa precíznejšia, vďaka čomu získavajú jej ilustrácie ešte viac realistický charakter. Možno to vidieť na motíve zrkadla, ktoré umiestnila na začiatok oboch vydaní [164, 167]. Rukopis Prachatickej sa v druhej publikácii stáva čoraz viac minuciózny a prepracovaný, omnoho detailnejšie vykresľuje drobné ozdobné prvky rámu zrkadla. Precízna práca s detailom dodáva niektorým ilustráciám až veristický charakter, čo možno najmarkantnejšie vidieť v rozprávke *Skokani* [168], v ktorej veľmi precízne vykreslila detaily kobyľky.

K výberu zobrazeného námetu jednotlivých rozprávok pristupuje Prachatická nekonvenčne. V prvom vydaní si z *Malenky* [165] vybrala scénu, v ktorej ropucha vošla dnu cez rozbité okno. Celej kompozícii dominuje veľká žaba, ktorú Prachatická previedla vo farbe, zatiaľ čo pozadie naznačila iba v základných líniách. Zaujímavo poňala ilustráciu k *Císařovým novým šatům* [166], ktorú vyjadrila iba prostredníctvom zrkadla, pred ktorým ruka drží prázdny vešiak. Takéto zobrazenie tejto rozprávky je veľmi inovatívne a možno na ňom pozorovať bravúrnosť Prachatickej vyjadriť príbeh minimálnymi prvkami bez výrazného náznaku dejovosti.

V druhej publikácii je celkový koncept vzťahu medzi ilustráciami a samotným textom výrazne sofistikovanejší. Prachatická sa obmedzuje iba na figuratívne alebo predmetové prvky. Vo vyobrazeniach úplne absentuje akýkoľvek náznak pozadia, ktoré by v tomto prípade iba narúšalo výrazovosť zobrazených figúr. Prázdna strana knihy má v tomto koncepte rovnaký význam ako samotná ilustrácia. Svojimi ilustráciami vytvára akýsi lineárne naratívny sled ilustrácií, prostredníctvom prechádzania postáv z jednej strany listu na druhú. Využila to napríklad v rozprávke *Ole zavřiočka* [169], kde na jednej dvojstrane je otvorený šuplík a polovica postavy samotného Olého. Postavička pokračuje

na druhej strane listu, ktorý je okrem zvyšnej časti postavy celkom prázdny. Takýto koncept dodáva celej publikácii naratívnu a ilustrácie čitateľa plynule sprevádzajú dejom. Rovnako tento princíp využila aj v *Křesadle* [170]. Psa s očami veľkými ako čajová kanvica zobrazila v skutočnosti dva krát na jednej ilustrácii. Na prvej strane listu detailne vykreslila jeho prednú časť a nad ním len nahodilo načrtla zadné nohy s chvostom akoby druhého psa. V skutočnosti je to však pokračovanie toho istého psa z druhej strany listu, kde využila rovnaký princíp. Na druhom liste nakreslila po strane ešte pod sebou brány s označením bieleho krížika. Napriek tomu, že sa Prachatická obmedzila na minimum prvkov, má táto ilustrácia veľmi výpravný a dynamický charakter.

Zaujímavým faktom je, že v týchto ilustráciách k Andersenovým rozprávkam Prachatická úplne vynecháva hlavné postavy deja. Odkazuje na ne prostredníctvom ich atribútov. V *Princezně na hrášku* zobrazila iba samotnú posteľ s hráškom [171] a bránu do paláca, cez ktorú prišla princezná [172]. Taktiež nezobrazila ani vojaka v *Křesadle* [173]. Pri dutom strome, do ktorého vojak vliezol, nakreslila šabľu, ktorou stál ježibabe hlavu.

V jej ilustráciách sú dôležité aj humorné až karikujúce prvky, ako napríklad na ježibabe z *Křesadla* [174], alebo troch psoch z tejto rozprávky. Každého zobrazila na samostatnej strane iba ako hlavu nad truhlicou. Ich očiam dala tvár podľa toho, ako ich opisuje Andersen. Prvému psovi ich nakreslila v tvare čajovej kanvice [175], druhému v tvare mlynských kolies [176] a tretiemu v podobe veží [177]. Žiaden iný ilustrátor nepoňal tento motív takýmto spôsobom.

Napriek vysokej kvalite ilustrácií Markéty Prachatickej sa tieto drobné publikácie opätovného vydania doposiaľ nedočkali. Ostávajú jedinečným príkladom, ako prostredníctvom minimálnych prvkov možno zachytiť podstatu jednotlivých Andersenových rozprávok celkom novým a nekonvenčným spôsobom.

ZÁVER

Rozprávky Hansa Christiana Andersena sú ešte aj dnes živým fenoménom a naďalej vychádzajú v nových zbierkach a edíciách. O význame a obľube týchto rozprávok svedčí aj fakt, že od roku 1863, kedy bolo vydaná prvá kniha v českom preklade, vyšlo až 234 ilustrovaných publikácií v českom a slovenskom jazyku. Viacero vydaní síce len preberalo zahraničné ilustrácie, avšak do tejto problematiky prispelo svojou tvorbou aj štyridsaťtri ilustrátorov z Česka a Slovenska. Väčšina z nich pristúpila k tejto úlohe celkom osobitým spôsobom, a tak vďaka pestrosti štýlového, formálneho či námetového poňatia vznikol pozoruhodný súbor výtvarných interpretácií dánskych rozprávok. Kvalita ilustrácií je však rôznorodá. Medzi priemernými vyobrazeniami vynikajú vysokokvalitné diela, ktoré vznikli rukou popredných českých a slovenských umelcov. Týmito prácami prispeli k začleneniu ilustrácie do celkového vývoja moderného umenia. Popri týchto dielach sa však objavujú aj také, ktoré sa svojim prevedením a kvalitou ani zďaleka nepribližujú hodnote rozprávok Andersena samého. Okrem rôznorodej kvality a štýlu ilustrácií, menila sa aj ich funkcia. Spočiatku predstavovali ilustrácie len akýsi doplnok k literárnej predlohe, avšak postupne čoraz viac naberali na svojej autonómnej výtvarnej hodnote.

Prvé ilustrácie k Andersenovým rozprávkam, vytvorené našimi umelcami, vznikli v českom prostredí, zatiaľ čo slovenskí ilustrátori do tejto problematiky prispeli až o tridsať rokov neskôr po skončení druhej svetovej vojny. V českých ilustráciách, ktoré vznikli v prvých dvoch desaťročiach 20. storočia sa objavujú prvky secesného umenia. Napriek tomu, že tieto ilustrácie majú popisnú funkciu a stále tvoria len akúsi prílohu k literárnemu textu, možno v nich pozorovať tendencie smerujúce k vytvoreniu špecifického rozprávkového štýlu. Medzi týmito vyobrazeniami sa v roku 1928 objavili prvé tri ilustrácie Cyrila Boudy, ktoré predstavovali počiatok celkom nového chápania obrazového sprievodu detskej knihy.

Od tridsiatych rokov minulého storočia, kedy sa vytratil vplyv secesie, získava v tejto problematike vedúce postavenie realistický prúd, ktorý naznačil už Cyril Bouda. Ilustrácie takéhoto druhu predstavujú najpočetnejšiu skupinu v rámci celej témy tejto diplomovej práce. Na počiatku stoja perokresby Miloša Hájskeho, ktoré možno považovať za úvod do tohto smerovania. Okrem toho, Hájsky ako prvý vniesol do ilustrácií

k Andersenovým rozprávkam prvky humoru a grotesknosti.

Obdobie druhej svetovej vojny predstavovalo priaznivé podmienky pre rozvoj krásnej knihy a možno ho chápať ako prípravu pre povojnový rozvoj literatúry a s tým súvisiacej ilustrácie. Na začiatku štyridsiatych rokov vznikol súbor realistických akvarelových ilustrácií Otakara Štáfla, ktoré v období vojny prezentujú realistický prúd. Vo vojnovom období sa však objavujú aj ilustrácie, ktoré odkazujú ešte na dobovo neaktuálne secesné umenie, ako dokladajú ilustrácie Evženie Orlovej.

Koniec druhej svetovej vojny predstavoval pre slovenskú ilustráciu zlomové obdobie. V roku 1945 vyšlo prvé vydanie Andersenových rozprávok ilustrované slovenským výtvarníkom, a to hneď jednou z najvýznamnejších osobností slovenského moderného umenia, Vincentom Hložníkom. V jeho ilustráciách možno prvý krát sledovať prepojenie s avantgardným umením, konkrétne s expresionizmom. Okrem tohto významného počinu, ktoré kvalitatívne ešte neodpovedá jeho neskorším ilustráciám, podieľal sa Hložník na založení nového Oddelenia voľnej grafiky a knižnej ilustrácie na VŠVU v Bratislave. Od vzniku tohto pracoviska v roku 1952 bol Hložník jeho vedúcim profesorom a z ateliéru vyšlo viacero významných slovenských ilustrátorov. Hložníkovi študenti vytvorili osobitý prúd, ktorý takmer okamžite začal dominovať celej grafickej a ilustračnej tvorbe na Slovensku. Ich kvalitné ilustrácie nepredstavovali už len doplnok v knihe, ale mali svoju vlastnú umeleckú hodnotu autonómneho výtvarného diela. V šesťdesiatych rokoch 20. storočia bol vedúcou postavou v rámci slovenskej ilustrácie a grafiky Albín Brunovský, absolvent ateliéru Vincenta Hložníka, ktorého ilustrácie smerujú k surrealizmu. S Hložníkovými ilustráciami Andersenových rozprávok z päťdesiatych rokov patrili tie Brunovského k najžiadanejším a až do osemdesiatych rokov vychádzali na Slovensku dánske rozprávky iba s ich ilustráciami.

Rovnako aj v českom prostredí sa od päťdesiatych rokov minulého storočia zvýšil počet kvalitných ilustrácií. V týchto rokoch vyšiel rozsiahly súbor ilustrácií Cyrila Boudy, ktorými výrazne prispel nie len do problematiky ilustrovaných vydaní Andersena. Na konci päťdesiatych rokov nastúpil na scénu aj všestranný umelec Jiří Trnka, ktorý svojimi ilustráciami prispel k počiatkom nového uchopenia literárnej predlohy. Predstavuje dominantnú osobnosť lyrického prúdu, ktorý sa v tomto období objavoval popri realistikom. Jeho ilustrácie možno považovať za jedny z ikonických prác v rámci

problematiky tejto diplomovej práce.

V období normalizácie naďalej vychádzali Andersenove rozprávky s Trnkovými a Boudovými ilustráciami. Popri tom sa však objavil aj ďalší spôsob poňatia obrazového sprievodu k rozprávkam, ktorý prezentuje tvorba Dagmar Berkovej. Do rámca rôznorodostí dovedajších prúdov priniesla nedejovú ilustráciu, ktorá v kontexte veľkolepých dejových a mnohofigurálnych ilustrácií spomínaných výtvarníkov pôsobila celkom odlišným a minimalistickým charakterom. V tomto období do tohto prúdu významne prispela svojimi grafickými ilustráciami Markéta Prachatická. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia tak stoja popri sebe už všetky vytýčené prúdy, ktoré ilustrátori v ďalších desaťročiach naďalej rozvíjali.

Po revolučnom roku 1989 sa zahájil rozmach publikačnej činnosti vydavateľstiev a Andersenove rozprávky vyšli v mnohých veľkolepých bohato ilustrovaných vydaniach. Hoci naďalej opakovane vychádzali publikácie so staršími ilustráciami Jiřího Trnky, Cyrila Boudy či Artuša Scheinera, začala sa objavovať aj nová vlna ilustrátorov, z ktorých niektorí nadviazali na úspechy svojich predchodcov. V duchu tvorby Jiřího Trnky pracoval český ilustrátor Miloslav Disman a predstavuje tak pokračovateľa lyrického prúdu. Do 21. storočia preniesol lyrický prúd celkom osobitým spôsobom slovenský výtvarník Ján Vrabec vo svojich impresionisticky ladených ilustráciách. V rámci nedejových ilustrácií je najvýznamnejšou osobnosťou tohto storočia naďalej Markéta Prachatická. Viacero ilustrátorov sa stále prikláňalo k realistickému uchopeniu výtvarnej interpretácie Andersenových rozprávok. V rámci tohto smerovania najveľkolepejší súbor vytvorila Renáta Fučíková k dvom súborným vydaniam dánskych rozprávok. Absolventi Hložníkovej školy dodnes patria k popredným slovenským ilustrátorom, ktorí svojimi ilustráciami získavajú úspechy aj v zahraničí. V súčasnosti patria medzi najvýznamnejších Dušan Kállay a Kamila Štanclová. Ich veľkolepé ilustračné dielo trojzväzkového vydania všetkých Andersenových rozprávok predstavuje doposiaľ najrozsiahlejší súbor v rámci tejto problematiky. Rozsahovo ale aj kvalitatívne sa tomuto súboru v súčasnosti nevyrovná žiadne iné vydanie. Z Hložníkovej školy vyšla aj ďalšia z popredných súčasných slovenských ilustrátoriek Jana Kiselová-Siteková, ktorá však svojou tvorbou nadviazala skôr na dielo Albína Brunovského.

V priebehu vyše stopäťdesiat rokov vydávania ilustrovaných Andersenových

rozprávok v Česku a na Slovensku, je možné sledovať vedľa seba viaceré ilustračné prúdy. Nadčasovosť týchto príbehov dokladá fakt, že bez prestávky vychádzali takmer každý rok od konca 19. storočia. Čaro týchto dánskych príbehov stále podnecuje a možno predpokladať, že aj naďalej budú Andersenove texty bohatým inšpiračným zdrojom pre ilustrátorov a vydavateľstva.

ZOZNAM SKRATIEK

- AVU** Akadémie výtvarných umění
- ČVUT** České vysoké učení technické
- GMB** Galéria mesta Bratislavy
- IBBY** International Board on Books for Young People
- NG Praha** Národní galérie Praha
- NK ČR** Národní knihovna České republiky
- SNG** Slovenská národná galéria
- SNK** Slovenská národná knižnica
- SUPŠ** Střední uměleckoprůmyslová škola
- UK** Univerzita Karlova
- UMPRUM** Vysoká škola uměleckoprůmyslová
- UP** Univerzita Palackého
- VŠVU** Vysoká školy výtvarných umění

BIBLIOGRAFIA

LITERATÚRA K OSOBE A TVORBE HANSA CHRISTIANA ANDERSENA:

Hans Christian Andersen, *Pohádka mého života*, Praha 1929.

Hans Christian Andersen, *Rozprávka môjho života bez príkras*, Bratislava 2005.

Eva Bubnášová, *H. Ch. Andersen a Slovensko*, Bratislava 2015.

Hana Březinová, Andersen jako vymalovaný, *Mladá fronta Dnes*, 2005, č. 77, příloha Kavárna, s. 1.

Hana Březinová, Stíny jsou skrátka nutné, *Dějiny a současnost*, 2005, č. 6, s. 29.

František Cígner, Andersen oslovil celý svět, *Právo*, 2005, č. 77, s. 29.

František Fröhlich, Chudý hoch, který se proslávil in: Hans Christian Andersen: *Pohádky a povídky I*, Praha 1956, s. 277.

František Fröhlich, Doslov, in: Hans Christian Andersen, *Starý dům a jiné pohádky*, Praha 2012, s. 132.

Zdeněk Hojda, Cestovat znamená žít, *Dějiny a současnost*, 2005, č. 6, s. 37–39.

Alice Horáčková, Muž, jemuž přinesly slávu pohádky, *Mladá fronta Dnes*, 2005, č. 77, s. C/5.

Jaroslav Kaňa, Rozprávkar večne živý, in: Hans Christian Andersen, *Cisárove nové šaty*, Bratislava 1980, s. 171.

Gustav Pallas, *Hvězdy severu*, Havlíčkův Brod, 1948.

Jan Rak, Doslov, in: Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II*, Praha 1956, s. 270.

LITERATÚRA K FENOMÉNU ILUSTRÁCIE:

Ella Gankinová, Ilustrácia pre deti v celostnom systéme umeleckej kultúry súčasnosti, in: Anna Horváthová, *Galéria : Zborník Slovenskej národnej galérie = Miscellany of The Slovak National Gallery = Sborník Slovackoj nacional'noj galerei. 7, BIB '81*, Bratislava 1981, s. 21–24.

František Holešovský, *Tvár a reč ilustrácie pre deti*, Bratislava 1971.

Silvia Ilečková, Výtvarné aspekty knižnej tvorby 1900–1948, in: Zora Rusinová (ed.), *Dejiny slovenského výtvarného umenia 20. storočia*, Bratislava 2000, s. 120–124.

Ivan Jančár, Slovenská ilustrácia - špecifický dobový fenomén, in: Zora Rusinová (ed.), *Dejiny slovenského výtvarného umenia 20. storočia*, Bratislava 2000, s. 125–127.

Ernest Kocsis, Vplyv výtvarného umenia na vývin modernej ilustračnej tvorby detskej knihy na Slovensku, in: Anna Horváthová, *Galéria : Zborník Slovenskej národnej galérie = Miscellany of The Slovak National Gallery = Sborník Slovackoj nacional'noj galerei. 9, BIB '83*, Bratislava 1981, s. 101–103.

Gita Kordošová, Vývojové tendencie slovenskej ilustrácie kníh pre deti a mládež, in: Anna Horváthová, *Galéria : Zborník Slovenskej národnej galérie = Miscellany of The Slovak National Gallery = Sborník Slovackoj nacional'noj galerei. 7, BIB '81*, Bratislava 1981, s. 31–34.

Blanka Stehlíková, Nad úspechy a rozpory (K súčasné ilustraci dětských knih), *Zlatý máj*, 1966, č. 4, s. 181–188.

Blanka Stehlíková, *Ilustrace v české a slovenské dětské knize*, Praha 1979.

Blanka Stehlíková, *Cesty česke ilustrace v knize pro děti a mládež*, Praha 1984.

Blanka Stehlíková, *Ilustrace*, Praha 1984.

Eva Šefčáková, Slovenská knižná ilustrácia (poznámky k tvorbe v rokoch 1959–1963), *Výtvarný život*, 1963, č. 5, s. 162–177.

Eva Šefčáková, *Slovenská ilustrácia po roku 1945*, Bratislava 1973.

Marián Veselý, Vývinové tendencie slovenského knižného umenia v rokoch 1918–1988, *ARS*, 1991, č. 3, s. 214–235.

LITERATÚRA K ILUSTRÁTOROM (MONOGRAFIE A KATALÓGY Z VÝSTAV):

Ján Abelovský, *Vincent Hložník – súborné dielo*, Bratislava 1984.

Ján Abelovský – Pavol Breier – Ľudmila Mišurová – Marián Kulík, *Národný umelec: Vincent Hložník* (kat. vyst.), Východoslovenská galéria v Košiciach 1986.

L. H. Augustin, *Jiří Trnka*, Praha 2002.

Jaroslav Boček, *Jiří Trnka, historie díla a jeho tvůrce*, Praha 1963.

Pavel Breier, *Vincent Hložník (v mojich fotografiách a spomienkach)*, Bratislava 2005.

Klára Brunovská, *Albín Brunovský: kompletne grafické dielo*, Bratislava 2004.

Daniel Brunovský – Viera Radziwill – Viera Anoškinová – Martin Vančo, *Albín Brunovský: maliarske dielo*, Zohor 2011.

Eva Bužgová, *Cyril Bouda*, Praha 2001.

Eva Bužgová, *Cyril Bouda – ilustrace*, Litoměřice 2004.

Eva Bužgová, *Národní umělec Cyril Bouda* (kat. vyst.), Galerie výtvarného umění Kladno, 1985.

Zdeněk Čubrda, *Albín Brunovský: Knižní ilustrace a grafika*, Mariánske Lázně 1980.

Zuzana Gažíková, *Juraj Martiška* (kat. vyst.), Galéria Ľudovíta Fullu v Ružomberku, 2015.

Anna Horváthová, *Národný umelec Jiří Trnka. Súborné dielo* (kat. vyst.), Slovenská národná galéria Bratislava, 1987.

František Hrubín, *Jiří Trnka*, Praha 1971.

Helená Chnojková, *Jiří Trnka*, Plzeň 1990.

Ivan Jančár, *Dušan Kállay - Magický svet*, Bratislava 2004.

Fedor Kriška, *Albín Brunovský*, Bratislava 1985.

Fedor Kriška, *Dušan Kállay*, Martin 1997.

Fedor Kriška, *Kamila Štanclová: Dni a sny*, Bratislava 2009.

Radislav Matúšik, *Vincent Hložník: maľba a grafika 1941–1961*, Bratislava 1962.

Milan Mazúr, *Vincent Hložník, život a dielo*, Žilina 2009.

Ľudmila Peterajová, *Albín Brunovský*, Bratislava 1985.

Ľudovít Petránsky, *Vincent Hložník*, Bratislava 1997.

Ľubomír Podušel, *Albín Brunovský: záhrada snov*, Bratislava 2017.

Eva Šefčáková, *Grafická škola Vincenta Hložníka*, Bratislava 1968.

Igor Švec, *Dušan Kállay: Ilustrace. Grafika*, Uherské Brod 1990.

Eva Trojanová, *Albín Brunovský - Teatrum Mundi*, Bratislava 1996.

Josef Vyhnalík, *Otakar Štáfl*, Havlíčkův Brod 1953.

Josef Vyhnalík, *Otakar Štáfl*, Havlíčkův Brod 1971.

Luba Zábranská – Rudolf Červenka – Jiří Kotalík, *Národní umělec Jiří Trnka* (kat. vyst.), Národní galerie Praha 1977.

Štefan Zajíček, *Albín Brunovský. Knižné ilustrácie* (kat. vyst.), Senica 2006.

Štefan Zajíček, *Knižné ilustrácie Albína Brunovského* (kat. vyst.), Senica 2007.

Juraj Žembera – Viera Anoškinová, *Grafik, inšpirácia, múza a život: Albín Brunovský a jeho škola*, Bratislava 2003.

PREHLADOVÁ UMELECKO-HISTORICKÁ LITERATÚRA A SLOVNÍKY:

Ján Abelovský – Anna Mičúchová, *Dejiny slovenského výtvarného umenia - 20.storočie* (kat. výst.), Slovenská národná galéria v Bratislave 2000.

Jan Baleka – Luboš Hlaváček – Dušan Konečný – Blanka Stehlíková – Ľudmila Peterajová, *Súčasná česká a slovenská umenie*, Bratislava 1982.

František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989.

Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, Ostrava 2010.

Vladimír Vimr, *Malá galerie českých malířů*, Praha 1980.

Zora Rusinová (ed.), *Dejiny slovenského výtvarného umenia 20. storočie*, Bratislava 2000.

Kolektív autorov, *Malý slovník slovenských výtvarných umelcov*, Bratislava 1988.

DOPLNKOVÉ ŠTÚDIE V PERIODIKÁCH A ZBORNÍKOCH:

Barbara Brathová, *Ocenení slovenskí ilustrátori na BIB 1967-2003 = Slovak illustrators awarded at BIB 1967-2003*, Bratislava 2004.

Fedor Kriška, Svet Albína Brunovského, *Výtvarný život*, 1979, č. 5, s. 22–25.

Arsén Pohribný, Nápadý z bratislavské výstavy ilustrácií, *Zlatý máj*, 1966, č. 4, s. 185–190.

Martin Reissner, Andersenovy pohádky, *Ladění*, 2005, č. 2, s. 20.

Milena Šubrtová, Světové oslavy na domácí půdě, *Ladění*, 2005, č. 2, s. 40.

PRAMENE:

Anna Kolářková, *Pohádky Hanse Christiana Andersena v českých překladech (se zaměřením na období 1948–1989)* (diplomová práce), Ústav translatologie FFUK, Praha 2015.

Eliška Prokopová, *Česká recepce Andersenových pohádek v druhé polovině 19. století* (diplomová práce), Ústav bohemistiky FFJU, České Budějovice 2013.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Československá bibliografická databáze, <https://www.cbdb.cz/>, vyhledané 16. 9. 2017.

Databáze knih, <https://www.databazeknih.cz/>, vyhledané 16. 9. 2017.

Databáze Národní knihovny ČR, <https://www.nkp.cz/katalogy-a-db/katalogy-nk-cr>, vyhledané 10. 9. 2017.

Ivan Jančár, Albín Brunovský: *Retrospektíva, Obnova*, <https://www.obnova.sk/clanok/albin-brunovsky-retrospektiva>, vyhledané 25. 2. 2018.

Katalóg UKB, <https://www.ulib.sk/sk/katalogy/>, vyhledané 11. 9. 2017.

Knihkupectvo Martinus, <https://www.martinus.sk/>, vyhledané 18. 9. 2017.

Knihkupectví Martinus, <http://www.martinus.cz/>, vyhledané 18. 9. 2017.

Literama, <https://www.literama.sk/>, vyhledané 16. 9. 2017.

Online katalóg SNK, <http://www.snk.sk/sk/katalogy.html>, vyhledané 11. 9. 2017.

Rozhovor s ilustrátorom Jurajom Martiškom, *LITA*, <http://www.lita.sk/magazin/rozhovor-s-jurajom-martiskom>, vyhledané 13. 3. 2018.

Živé portréty – Kamila Štanclová, <https://vimeo.com/10604944>, vyhledané 2. 3. 2018.

PRÍLOHA I.

KATALÓG VYDANÍ ANDERSENOVÝCH ROZPRÁVOK V ČESKOM JAZYKU

Rok	Názov	Vydavateľ	Prekladateľ	Ilustrátor	Vyd.
1863	H. C. Andersena Povídky a báčorky	Praha: I. L. Kober	Josef Mikuláš Boleslavský	[neuveđené]	1.
1868	Výbor veškerých povídek a báčorek H. C. Andersena	Praha: I. L. Kober	Karel Bohouš Kober	[neuveđené]	1.
1872	Výbor veškerých povídek a báčorek H. C. Andersena	Praha: I. L. Kober	Karel Bohouš Kober	[neuveđené]	2.
1874	H. C. Andersena vybrané pohádky, povídky a báčorky pro mládež a přátele její	Praha: Mikuláš a Knapp	Josef Mikuláš Boleslavský, Bedřich Peška	František Richter, Ludvík Richter, Osterwald, Löffler	1.
1874	J. C. Andersena veškeré pohádky, povídky a báčorsky, 2. díl	Praha: Mikuláš a Knapp	Bedřich Peška, Josef Mikuláš	František Richter, Ludvík Richter, Osterwald, Löffler	1.
1875	Malý a velký Kalouš	Praha: knihkupectví Dra. Grégra a Ferd. Dattla	[neuveđené]	[neuveđené]	1.
1875	Pohádka o lesním stromku	Praha: knihkupectví Dra. Grégra a Ferd. Dattla	František Doucha	[neuveđené]	1.
1879	Nové Báčorky od J. Kr. Andersena	Praha: knihkupectví Jaroslava Pospíšila	Josef Jiří Stankovský	<i>neilustrované</i>	1.
1890	Čarovné zjevy	Praha: B. Stýblo	Jan Dolenský	[neuveđené]	1.
1894	Vybrané báčorky	Praha: I.L. Kober	Karel Petřík	[neuveđené]	1.
1899	Andersenovy báčorky	Praha: Alois Hynek	A. M. Lounský	[neuveđené]	1.
1901	Andersenovy pohádky I.	Praha: Fr. Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	1.
1902	Andersenovy pohádky II.	Praha: Fr. Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	1.
1902	Andersenovy pohádky III.	Praha: Fr. Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	1.
1902	H. CH. Andersena Pohádky	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	1.

	a povídky I.				
1904	H. CH. Andersena Pohádky a povídky II.	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	1.
1905	H. CH. Andersena Pohádky a povídky III.	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	1.
1905	H. CH. Andersena Pohádky a povídky IV.	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	1.
1905	Pět pohádek	Praha: F. Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	1.
1907	Andersenovy pohádky	Praha: Alois Hynek	A. M. Lounský, Jaroslav Svákovský	[neuveденé]	1.
1909	Nehezské káče a jiné povídky	Praha: B. Kočí	neuveденé	[neuveденé]	1.
1913	Obrázková kniha bez obrázků	Praha: A. Svěcený	[neuveденé]	[neuveденé]	1.
1914	Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1.zvázok, Pohádky a povídky pro děti.	Praha: B. Stýblo	Gustav Pallas	Karel Šimůnek	1.
1914	Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2.zvázok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší	Praha: B Stýblo	Gustav Pallas	Karel Šimůnek	1.
1915	Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 3.zvázok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší (pro vyšší stupeň chápavosti)	Praha: B Stýblo	Gustav Pallas	Karel Šimůnek	1.
1916	Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 4.zvázok, Ostatek pohádek a povídek	Praha: B Stýblo	Gustav Pallas	Karel Šimůnek	1.
1921	Slavík	Praha-Královske Vinohrady: Josef Hladký	[neuveденé]	[neuveденé]	1.
1921	Nejlepší pohádky a povídky	České Budejovice: Jan Svátek	Gustav Pallas	[neuveденé]	1.
1922	Sviňáček a jiné pohádky	Praha: Šolc a Šimáček	[neuveденé]	[neuveденé]	1.
1922	Cisařuv slavík	Třebechovice: A. Dědourek	[neuveденé]	[neuveденé]	1.

1922	Malá mořská panna	Ostrava: A. Zelinka	[neuveđené]	[neuveđené]	1.
1922	O hráškové princezně	Třebechovice: A. Dědourek	[neuveđené]	[neuveđené]	1.
1922	O králi parádníkovi	Třebechovice: A. Dědourek	[neuveđené]	[neuveđené]	1.
1922	O princezně a sviňáčkovi	Třebechovice: A. Dědourek	[neuveđené]	[neuveđené]	1.
1922	Uspávač	Praha: Obelisk	Jaroslav Vrchlický	[neuveđené]	1.
1922	Andersenovy pohádky (3 svázky)	Praha: Šolc a Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	1.
1923	Andersenovy pohádky (3 svázky)	Praha: Šolc a Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	2.
1924	Andersenovy pohádky (3 svázky)	Praha: Šolc a Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Hans Tegner	3.
1925	Císařovy nové šaty	Praha : (vydavateľstvo nie je známe)	Josef Mikuláš Boleslavský	Hugo Boettinger	1.
1926	Pohádky a povídky I.	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	2.
1927	Hrášková princezna	Praha: Jar. Fencel	[neuveđené]	Hedviga Collin	1.
1927	Vybrané Andersenovy pohádky	Praha: J. Otto	Gustav Pallas	Artuš Scheiner	1.
1927	Křesadlo	Praha: Průmyslná tiskarna	[neuveđené]	[neuveđené]	1.
1928	3 Pohádky	Plzeň: Olga Škábová	Karel Koval	Cyril Bouda	1.
1929	Pohádky a povídky IV.	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	2.
1929	Pohádky a povídky V.	Praha: J. Otto	Karel Mašek	<i>neilustrované</i>	1.
1929	Povídka o roce	Praha: M. Kaláb	Karel Mašek	Cyril Bouda	1.
1930	Nejlepší pohádky a povídky	Praha: Jan Svátek	Gustav Pallas	[neuveđené]	2.
1930	Dvanáct poštou	Hranice: Družstvo knihtiskárny	Jaroslav Vrchlický	Wilhelm Harwerth	1.
1933	Pohádky	Praha: B. Kočí	J. Krottová	Miloš Hajský	1.
1937	Andersenovy pohádky	Praha: Karel Hloušek	[neuveđené]	Marko Čermák	1.
1939	Andersenovy pohádky	Praha: Karel Hloušek	[neuveđené]	Marko Čermák	2.
1939	Vybrané Andersenovy pohádky	Praha: Vojtěch Hrách	Gustav Pallas	Artuš Scheiner	2.
1940	Pohádky	Praha: L. Mazáč	[neuveđené]	Josef Vodrážka	1.
1941	Andersenovy pohádky I. díel	Praha: Šolc a Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Evženie Orlovová	1.
1941	Andersenovy pohádky II. díel	Praha: Šolc a Šimáček	Jaroslav Vrchlický	Evženie Orlovová	1.
1941	Císařův slavík	Praha: Česká	Jaroslav	Hans Tegner	1.

		grafická Unie	Vrchlický		
1941	Mořská žínka	Brno: Moravské nakladatelství B. Pištělák (Globus)	[neuvezené]	Marie Hjulerová, Karel Dostál (obálka)	1.
1941	Pohádky	Praha: Plzákovo nakladatelství	[neuvezené]	Otakar Štáfl	1.
1942	Sněhová královna: sedm pohádek	Brno: Ústřední učitelství nakladatelství a knihkupectví	Petr Denk	František Doubrava	1.
1942	Ošklivé kachně	Brno: B. Pištělák	[neuvezené]	Paul Jörgensen	1.
1942	Malenka	Brno: B. Pištělák	[neuvezené]	Marie Hjulerová, Karel Dostál (obálka)	1.
1942	Andersenovy pohádky	Červený Kostelec: Josef Doležal	Josef Honzl	[neuvezené]	1.
1942	Andersenovy pohádky	Hořovice: Václav Bluma	[neuvezené]	Václav Náhlíček	1.
1942	Divoké labutě	Brno: B. Pištělák: Globus	[neuvezené]	Marie Hjulerová	1.
1942	Křesadlo	Brno: B. Pištělák	[neuvezené]	Paul Jörgensen	1.
1944	Sněhová královna: pohádka o sedmi povídkách	Brno: B. Pištělák	[neuvezené]	Marie Hjulerová, Karel Dostál (obálka)	1.
1945	Hloupý Honza	Brno: B. Pištělák	[neuvezené]	Marie Hjulerová	1.
1946	Čarovná truhlice a jiné pohádky	Zlín: Tisk	Petr Denk	František Peňáz	1.
1947	Křišťálové vidiny	Praha: F. Kosek	Gustav Pallas	František Prchlík	1.
1947	Slavík	Martin: Osveta	Jiřina Vrtišová	Václav Boukal	1.
1948	Císařovy nové šaty	Praha: Mladá fronta	[neuvezené]	Viera Košťálová	1.
1950	Pohádky s Andersenem	Praha: Československý spisovatel	Jindřich Teuchner	Jaroslav Lukavský	1.
1951	Pohádky	Praha: SNDK	Gustav Pallas	Josef Novák	1.
1953	Pohádky a povídky I.	Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění	O. Liška, B. Mencák, J. Rak, J. Vrtišová	Cyril Bouda	1.
1953	Pohádky a povídky II.	Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění	O. Liška, B. Mencák, J. Rak, J. Vrtišová	Cyril Bouda	1.
1955	Pohádky a povídky I.	Praha: Státní nakladatelství	O. Liška, B. Mencák, J. Rak,	Cyril Bouda	2.

		krásné literatury, hudby a umění	J. Vrtišová		
1955	Pohádky a povídky II.	Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění	O. Liška, B. Mencák, J. Rak, J. Vrtišová	Cyril Bouda	2.
1956	Pohádky a povídky I.	Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění	O. Liška, B. Mencák, J. Rak, J. Vrtišová	Cyril Bouda	3.
1956	Pohádky a povídky II.	Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění	O. Liška, B. Mencák, J. Rak, J. Vrtišová	Cyril Bouda	3.
1957	Pohádky	Praha: Státní nakladatelství dětské knihy	Gustav Pallas	Jiří Trnka	1.
1957	Císařovy nové šaty	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1957	Slavík	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1957	Křesadlo	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1957	Statečný cínový vojáček	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1958	Princezna na hrášku	Praha Státní nakladatelství dětské knihy	Jiřina Vrtišová	Jiří Trnka	1.
1963	Pohádky	Praha: Státní nakladatelství dětské knihy	Gustav Pallas	Jiří Trnka	2.
1964	Pastýřka a komínček	Praha: Státní nakladatelství dětské knihy	Gustav Pallas	Jiří Blažek	1.
1967	Pohádky	Praha: Státní nakladatelství dětské knihy	Gustav Pallas	Jiří Trnka	3.
1968	O princezně na hrášku [a jiné pohádky]	Praha: Státní nakladatelství dětské knihy	Gustav Pallas	Jiří Trnka	2.
1969	Flétnové hodiny (Pohádky a povídky)	Praha: Mladá fronta	Oldřich Liška, Jan Rak, Jiřina Vrtišková	Cyril Bouda	1.
1970	Cínový vojáček	Praha: Lidové nakladatelství	Oldřich Liška, Jan Rak, Jiřina Vrtišová	M. Romberg	1.
1973	Pohádky	Praha: Albatros	Gustav Pallas	Jiří Trnka	4.
1974	Ošklivé kačátko [Výbor z pohádek]	Praha: Albatros	Gustav Pallas	Dagmar Berková	1.

1975	Pohádky	Praha: Orbis	Gustav Pallas	Cyril Bouda	1.
1976	Ošklivé káčatko	Warszawa: Nasza Księgarnia	Gustav Pallas	Janusz Grabiański	1.
1978	O princezně na hrášku	Praha: Albatros	Gustav Pallas	Jiří Trnka	3.
1979	Sněhová královna	Praha: Albatros	Božena Köllnová- Ehrmannová	Dagmar Berková	1.
1979	Císařovy nové šaty	Praha: Albatros	Božena Köllnová- Ehrmannová	Markéta Prachatická	1.
1981	Pohádky	Praha: Albatros	Gustav Pallas	Jiří Trnka	5.
1985	Pohádky	Praha: Albatros	Gustav Pallas	Jiří Trnka	6.
1987	Sněhová královna	Praha: Albatros	Božena Köllnová- Ehrmannová	Dagmar Berková	2.
1990	Pohádky	Praha: Albatros	Gustav Pallas	Jiří Trnka	7.
1990	Ať to táta udělá, jak chce, vždycky je to správně	Niederwiesia : Karl Nitzsch	Eva Jílková	Gisela Röder	1.
1991	Princezna na hrášku: Na motivy pohádky H. Ch. Andersena	Praha: Dilia	Vlasta Špicnerová	<i>neilustrované</i>	1.
1991	Vilí hora a jiné pohádky	Bratislava: Obzor	Marta Zrubcová	Maria Pascual	1.
1993	Pohádky Hanse Christiana Andersena	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Renáta Fučíková	1.
1995	Pohádky Hanse Christiana Andersena	Praha: Rebo	František Fröhlich	Miloslav Disman	1.
1995	Pasáček vepřů: pohádka na motivy H. Ch. Andersena	Praha: Dilia	František Pavlíček	<i>neilustrované</i>	1.
1996	Sněhová královna	Praha: Albatros	Božena Köllnová- Ehrmannová	Dagmar Berková	3.
1996	Slavík	Praha: Junior	Gustav Pallas	Alexander Melichov	1.
1997	Pohádky Hanse Christiana Andersena	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Renáta Fučíková	2.
1997	Pohádky Hanse Christiana Andersena	Praha: Ikar	Gustav Pallas	Michail Fjodorov	1.
1997	Nejznámější pohádky Hanse Christiana Andersena	Praha: Svojtka a Vašut	[neuveденé]	[neuveденé]	1.
1997	O princezně na hrášku	Praha: Albatros	Jiřina Vrtišová	Eva Skálová	1.
1997	Malenka	Praha: Aventinum	upravený preklad Jaroslava Vrchlického	Zdeňka Krejčová	1.
1998	Divoké labutě	Praha: Rebo	[neuveденé]	[neuveденé]	1.
1998	Mořská víla	Praha: Rebo	[neuveденé]	[neuveденé]	1.

1998	Ošklivé káčátko	Praha: Rebo	[neuvedené]	[neuvedené]	1.
1998	Ošklivé káčátko	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Luděk Maňásek	1.
1999	Sněhová královna	Havlíčkův Brod: Fragment	Jana Eislerová	Andrzej Fonfara	1.
1999	Malá mořská víla	Havlíčkův Brod: Fragment	Jana Eislerová	Andrzej Fonfara	1.
1999	Princezna na hrášku	Frýdek-Místek: Alpress	[neuvedené]	Robert Ayton	1.
1999	Pohádky	Ostrava: Librex	Jiří Lukšín	Alicja Kobryń- Zajonc	1.
1999	Malá mořská víla	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Eva Frantová- Frühaufová	1.
2000	Sněhová královna a jiné pohádky	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Renáta Fučíková	1.
2000	Pohádky Hanse Christiana Andersena	Praha: Rebo	František Fröhlich	Miloslav Disman	2.
2001	Pohádky	Praha: Levné knihy KMa	[neuvedené]	Artuš Scheiner	1.
2002	Pohádky	Český Těšín: Agave	[neuvedené]	Eva Anlaufová	1.
2002	Pohádky	Říčany u Prahy: Junior	Karel Blažek	[neuvedené]	1.
2002	Malenka a jiné pohádky	Praha: Svojtka & Co	[neuvedené]	[neuvedené]	1.
2002	Nejkrásnější pohádky	Praha: Svojtka & Co	Katarzyna Filgasová	Andrzej Fonfara	2.
2003	Pohádky a povídky	Praha: Albatros	Oldřich Liška, Jan Rak, Jiřina Vrtišková	Cyril Bouda	3.
2003	Sněhová královna	Pardubice: Filip Trend	Michaela Počepická	Vladyslav Jerko	1.
2004	Pohádky	Ostrava: Librex	Jiří Lukšín	Alicja Kobryń- Zajonc	2.
2004	Nejkrásnější pohádky	Čestlice: Rebo	Vladimír Hulpach	Renáta Fučíková	1.
2004	O malé jedličce	Praha: Slovart	Jana Hejná	Caroline Pedler	1.
2005	Křesadlo a další pohádky	Praha: Brio	František Fröhlich	Markéta Prachatická	1.
2005	Ilustrované pohádky	Liberec: Gen	Jiří Maršík	Aleksander Karcz	1.
2005	Povídky a pohádky	Praha: Albatros	Božena Köllnová- Ehrmannová, František Fröhlich, Oldřich Liška, Jan Rak, Jiřina Vrtišková	Cyril Bouda	3.

2005	Pohádky, 1.diel	Praha: Brio	Gustav Pallas	Kamila Štanclová, Dušan Kállay, Clara Istlerová (obálka)	1.
2005	Pohádky, 2.diel	Praha: Brio	Gustav Pallas, Jan Rak	Kamila Štanclová, Dušan Kállay	1.
2006	Pohádky, 3.diel	Praha: Brio	Gustav Pallas, Hana Petránková	Kamila Štanclová, Dušan Kállay	1.
2006	Malá mořská víla	Praha: Sun	Lenka Jagošová	[neuveденé]	1.
2006	O cínovém vojáčkovi	Praha: Sun	Lenka Jagošová	[neuveденé]	1.
2006	Pohádky H. Ch. Andersena	Praha: Reader's Digest Výběr	František Fröhlich	Isabelle Brentová	2.
2006	Šťastný Per	Havlíčkov Brod: Literární čajovna Suzanne Renaud	Božena Köllnová- Ehrmannová	Jiří Štourač	1.
2006	Pohádky	Praha: Junior	Karel Blažek	[neuveденé]	2.
2007	Andersenovy pohádky	Praha: Sun	David Kasl	Eduardo Trujillo, Marcela Grez	1.
2008	Velká kniha pohádek	Bratislava: Slovart-Print	Jiří Doucha	Aleksander Karcz, Zbigniew Seweryn	1.
2009	Nejkrásnější Pohádky	Čestlice: Rebo	prevyprávval Vladimír Hulpach	Renáta Fučíková	2.
2009	Nejkrásnější pohádky Hanse Christiana Andersena	Bratislava: Slovart-Store	[neuveденé]	[neuveденé]	1.
2009	Nejkrásnější pohádky	Praha: Svojtka & Co	Alexander Harovník	Andrzej Fonfara	1.
2009	Klasické pohádky	Bratislava: Slovart-Print	Jiří Doucha	Aleksander Karcz	1.
2009	Kreslené pohádky	Praha: Cooboo	Richard Podaný	Emilie Decrocková, Guillaume Tavernier, Sophie de La Villefromoit, Marie-Laure Asciachová, Karen Laborieová	1.
2010	Nejkrásnější pohádky	Praha: Svojtka & Co	Alexander Harovník	Andrzej Fonfara	2.
2012	Starý dům a jiné pohádky	Praha: Albatros	František Fröhlich	Artuš Scheiner	1.

2012	Pohádky	Praha: Svojtka & Co	[neuvedené]	Gábor Tóth	1.
2013	Velká kniha pohádek	Praha: Svojtka & Co	[neuvedené]	Fran Parreño	1.
2015	Kniha pohádek	Praha: Svojtka & Co	Vlasta Benešová	[neuvedené]	1.
2016	Ošklivé káčátko	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Luděk Maňásek	2.
2016	Pasáček vepřů	Praha: Aventinum	Jaroslav Vrchlický	Marie Lacigová	1.
2016	Nejkrásnější pohádky H. Ch. Andersena	Praha: Knižní klub	[neuvedené]	[neuvedené]	1.
2016	Při nejzazším moři	Praha: Elg	František Fröhlich	Tomáš Profant	1.
2016	Pohádky	Praha: Svojtka & Co	[neuvedené]	Gábor Tóth	2.
2016	Sněhová královna	Praha: Naše vojsko	Marcela Kořínková	Manuela Adreani	1.
2016	Sněhová královna	Praha: Svojtka & Co	Martin Hrubeš	Charlotte Cooke	1.
2017	Andersenovy pohádky/Andersens Märchen	Brno: Edika	Jana Navrátilová	Jan Šenkyřík, Aleš Čuma (obálka)	1.
2017	Palečka a jiné pohádky	Praha: Albatros Media	[neuvedené]	Jana Kiselová-Siteková	1.
2017	O Sněhové královně	Plzeň: Reus	Eva Majerová	Eva Majerová	1.

PRÍLOHA II.

KATALÓG VYDANÍ ANDERSENOVÝCH ROZPRÁVK V SLOVENSKOM JAZYKU

Rok	Názov	Vydavateľ	Prekladateľ	Ilustrátor	Vyd.
1888	Konvalinky. Vybrané poviedky J. C. Andersena pre milú našu mlad' a jej priateľov	Skalica: J. Škarnicel	František Macvejda	[neuveďené]	1.
1911	Andersenove poviedky	Senica: Ján Bežo	voľne rozpráva Cyrill Gallay	<i>neilustrované</i>	1.
1921	Poviedky J. C. Andersena	Trenčín: Leopold Gansel	voľne rozpráva Cyrill Gallay	[neuveďené]	1.
1922	Andersenove rozprávky	Bratislava: Comenius	Michal Slávik	[neuveďené]	1.
1922	Andersenove poviedky	Praha: Česká grafická unie	Cyrill Gallay	[neuveďené]	1.
1924	Andersenove poviedky	Trnava: G. Bežo	voľne rozpráva Cyrill Gallay	<i>neilustrované</i>	2.
1925	Andersenove rozprávky	Bratislava: Academia	Michal Slávik	[neuveďené]	2.
1930	Pohádky a poviedky, I. diel	Žilina-Košice: Nákladom „Slovenskej krajiny“	[neuveďené]	<i>neilustrované</i>	1.
1930	Pohádky a poviedky, II. diel	Žilina-Košice: Nákladom „Slovenskej krajiny“	[neuveďené]	<i>neilustrované</i>	1.
1930	Pohádky a poviedky, III. diel	Žilina-Košice: Nákladom „Slovenskej krajiny“	[neuveďené]	<i>neilustrované</i>	1.
1930	Pohádky a poviedky, IV. diel	Žilina-Košice: Nákladom „Slovenskej krajiny“	[neuveďené]	<i>neilustrované</i>	1.
1930	Pohádky a poviedky, V. diel	Žilina-Košice: Nákladom „Slovenskej krajiny“	[neuveďené]	<i>neilustrované</i>	1.
1933	O Malenke. - Matka. - Sedmokráska. Napísal J. C. Andersen	Báčka: Kníhtlačiareň úč. spolku	[neuveďené]	<i>neilustrované</i>	1.
1934	Andersenove poviedky	Trnava: G. Abežo	Cyrill Gallay	<i>neilustrované</i>	3.
1935	Andersenove rozprávky	Bratislava: Bibliotéka	Milan Kubiš	[neuveďené]	1.

1945	Snehová kráľovná a iné rozprávky	Košice: Svojeť	Eva Orolimová	Ľudovít Ilečko	1.
1945	Andersenove rozprávky	Žilina: O. Trávníček	Štefan Koperdan	Vincent Hložník	1.
1947	Rajská záhrada a iné rozprávky	Martin: Ján Horáček	Mária Rumplová	[neuvedené]	1.
1952	Poviedky	Petrovec: Bratstvo Jednota	[neuvedené]	[neuvedené]	1.
1956	Rozprávky	Bratislava: Slovenské nakladateľstvo detskej knihy	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	1.
1957	Andersenov štvorlístok: Cisárove nové šaty	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1957	Andersenov štvorlístok: Slávik	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1957	Andersenov štvorlístok: Kresadlo	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1957	Andersenov štvorlístok: Statočný cínový vojačik.	Martin: Osveta	Jaroslav Kaňa	Václav Boukal	1.
1958	Rozprávky	Bratislava: Slovenské nakladateľstvo detskej knihy	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	2.
1962	Rozprávky	Bratislava: Slovenské nakladateľstvo detskej knihy	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	3.
1963	Statočný cínový vojačik	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	1.
1967	Malá morská panna	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	1.
1970	Statočný cínový vojačik	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	2.
1972	Malá morská panna	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	2.
1975	Rozprávky	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	4.
1977	Statočný cínový vojačik	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	3.
1977	Malá morská panna	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	3.
1979	Rozprávky	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	5.
1980	Cisárove nové šaty	Bratislava: Slovenský spisovateľ	Jaroslav Kaňa	<i>neilustrované</i>	1.
1981	Snežienka	Bratislava:	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	1.

		Mladé letá			
1984	Malá morská panna	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Albín Brunovský	4.
1987	Rozprávky	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Vincent Hložník	6.
1989	Pastierka a kominárik	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Marija Lucija Stupica	1.
1991	Hora víl a iné rozprávky	Bratislava: Obzor	Elena Lajčiaková	Maria Pascualová	1.
1991	Snehová kráľovná	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Drahomír Tršťan	1.
1993	Lístoček z neba	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	[neuveďené]	1.
1993	Der Tannenbaum – Smrek	Terra	Elena Répássyová	Zuzana Lörinczová (obálka)	1.
1996	Rozprávky Hansa Cristiana Andersena	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Miloslav Disman	1.
1996	Slávik	Bratislava: Junior	Teodora Handzová- Chmelová	Alexander Melichov	1.
1997	Rozprávky H. Ch. Andersena	Bratislava: Ikar	Milan Richter	Michail Fiodorov	1.
1999	Rozprávky	Bratislava: Matys	Sibyla Mislovičová	Alica Kobryňová- Zajoncová	1.
1999	Malá morská víla	Skalica: Grafobal	[neuveďené]	[neuveďené]	1.
1999	Snehová kráľovná	Skalica: Grafobal	[neuveďené]	[neuveďené]	1.
1999	Škaredé káčatko	Skalica: Grafobal	[neuveďené]	[neuveďené]	1.
2000	Dcéra močiarného kráľa	Liptovský Mikuláš: Tranoscius	Jaroslav Kaňa	Roman Topolčány	1.
2000	Bol raz jeden kráľ	Bratislava: Junior	[neuveďené]	Andrzej Fonfara	1.
2000	Zelená kniha rozprávok	Bratislava: Junior	Mária Klenková	Przemysław Sałamacha	1.
2001	Palculienka	Bratislava: Buvik	Jaroslav Kaňa	Jana Kiselová- Siteková	1.
2001	Rozprávky Hansa Christiana Andersena	Bratislava: Mladé letá	Jaroslav Kaňa	Miloslav Disman	2.
2002	Divé labute	Bratislava: Ikar	Milan Richter	Katarína Ševellová- Šuteková	1.
2002	Rozprávky	Bratislava: Junior	Alexandra Bučková	[neuveďené]	1.

2003	Snehová kráľovná	Bratislava: SPN-Mladé letá	Ľubica Kepštová	Vladyslav Jerko	1.
2004	Rozprávky	Bratislava: Matys	Sibyla Mislovičová	Alicja Kobryň-Zajonc	
2004	O malej jedličke	Bratislava: Slovart	Mária Štefánková	Caroline Pedler	1.
2005	Neznáme rozprávky o anjeloch, ľudoch a zvieratkách	Bratislava: Ikar	Erik Jakub Groch	Vilhelm Pedersen, Lorenz Frolich	1.
2005	Rozprávky H. Ch. Andersena 1.	Bratislava: Slovart	Milan Richter	Kamila Štanclová, Dušan Kállay	1.
2005	Rozprávky H. Ch. Andersena 2.	Bratislava: Slovart	Milan Richter	Kamila Štanclová, Dušan Kállay	1.
2006	Rozprávky H. Ch. Andersena 3.	Bratislava: Slovart	Milan Richter	Kamila Štanclová, Dušan Kállay	1.
2008	Rozprávky	Bratislava: Reader's Digest Výber	Milan Žitný	Isabelle Brent	1.
2008	Rozprávky	Bratislava: Petit Press	Jaroslav Kaňa	Juraj Martiška	1.
2008	Najkrajšie rozprávky Hansa Christiana Andersena	Bratislava: Viktoria Print	Alexander Halvoník	[neuveďené]	1.
2008	Veľká kniha rozprávok	Bratislava: Slovart-Print	Marianna Mináriková	Aleksander Karcz, Zbigniew Seweryn	1.
2009	Klasické rozprávky	Bratislava: Slovart-Print	Marianna Mináriková	Aleksander Karcz	1.
2009	Iduškiné kvety	Žilina: Knižné centrum	[neuveďené]	Ján Vrabec	1.
2009	Kreslené rozprávky	Praha: Albatros Media	Annamária Brathová	Emilie Decrock, Guillaume Tavernier, Sophie de La Villefromoit	1.
2012	Rozprávky	Bratislava: Svojtka & Co	Lucia Krajčíková	Gábor Tóth	1.
2013	Ilustrované rozprávky Hansa Christiana Andersena	Bratislava: Svojtka & Co	Jitka Madarásová	Fran Parreño	1.
2013	Rozprávky H. Ch. Andersena	Bratislava: Príroda	Táňa Pastorková	Arleta Rogalska	1.
2014	Andersenove rozprávky	Bratislava: Viktoria Print	Klaudia Báčkaiová	[neuveďené]	1.
2014	Snehová kráľovná	Bratislava: Fortuna Libri	Zuzana Kamenská	Ana Grigorjev	1.
2015	Kniha rozprávok Hansa	Bratislava:	[neuveďené]	[neuveďené]	1.

	Christiana Andersena	Svojtka & Co			
2015	Andersenove rozprávky	Bratislava: Viktoria Print	Kludia Báčkaiová	[neuvedené]	1.
2015	Najkrajšie rozprávky H. Ch. Andersena	Bratislava: Príroda	Želmíra Talajová	V. Čajčuk	1.
2016	Najkrajšie rozprávky H. Ch. Andersena	Bratislava: Ikar	Želmíra Talajová	V. Čajčuk	2.
2016	Andersenove rozprávky	Bratislava: Viktoria Print	Matúš Hanus	[neuvedené]	1.
2016	Ilustrované rozprávky	Bratislava: Svojtka & Co	Jitka Madarásová	Victória Assanelli	1.
2016	Snehová kráľovná	Bratislava: Svojtka & Co	Jitka Madarásová	Charlotte Cooke	1.
2017	Najkrajšie rozprávky H. Ch. Andersena	Bratislava: Ikar	Želmíra Talajová	V. Čajčuk	3.
2017	Palculienka	Bratislava: Fortuna Libri	Zuzana Trstenská	Ana Grigorjev	1.

PRÍLOHA III.

MEDAILÓNY ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH ILUSTRÁTOROV ANDERSENOVÝCH ROZPRÁVOK

EVA ANLAUFOVÁ

* ?

† ?

Výber z tvorby: Jiří Fidler – České královny (2002), Petr Čornej – Dejiny Českých zemí (2003), Alexandra Horová – Na silnici (2007), Milan Barbořík – Tereška, princezna z Fulneku (2012).

DAGMAR BERKOVÁ

* 6. 6. 1922 VIEDEŇ

† 29. 5. 2002 PRAHA

Česká grafička, maliarka a ilustrátorka prevažne detských kníh, činná aj v odbore bábkového filmu. Štúdium na UMPRUM v Prahe u Františka Muziky. **Samostatné výstavy (výber):** 1970, 1971, 1981 Praha; 1978 Mnichovo Hradište; Šumperk; 1979 Sobotka; 1983 Brno; 1985 Třebíč; 1997 Kostelec nad Orlicí. Účast' na celoštátnych a medzinárodných výstavách grafickej tvorby: Artie, BIB v Bratislave a Brne, výstavy v Bologni (1969-1972), Pise (1982) a Paríži (1983). **Ocenenia (výber):** Najkrajšie knihy ČSSR (1961, 1969, 1970, 1971, 1972, 1979), plaketa BIB Bratislava (1975), Cena Marie Majerové (1980), Cena Ministerstva kultúry v súťaži Najkrásnejší kniha (1982), Cena ČFVU (1984). **Výber z tvorby:** Lewis Carroll – Alenčina dobrodružství v říši divů a za zrcadlem (1947), Lewis Carroll – Alenka v kraji divů

a za zrcadlem (1961), E. T. A. Hoffmann – Louskáček a Myší král (1964), Charles Dickens: Čarovná rybí kostička (1970), Božena Nemcová – Princezna se zlatou hvězdou na čele (1982). **Bibliografia (výber):** František Holešovský, *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*, Praha 1977, s. 74. - František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 31–34. - Josef Javůrek, Ilustrátorka Alenky a její dílo, *Zlatý máj*, 1982, č. 9, s. 532–535. - Miroslav Kudrna, Dagmar Berková, *Panorama*, 1982, č. 4, s. 12. - Blanka Stehlíková, *Současná ilustrace dětské knihy*, Praha 1979, s. 35. - Blanka Stehlíková, *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*, Praha 1984.

JIŘÍ BLAŽEK

* 30. 10. 1922 UHŘÍNĚVES

† 28. 6. 2017 PRAHA

Český grafik, typograf, ilustrátor. Štúdium na UMPRUM v Prahe u Františka Muziku. **Ocenenia:** strieborná medaila na lipskom knižnom veľtrhu (1959). **Výber z tvorby:** Dante Alighieri – Božská komédia (1953), Ezop-Hollar – Bajky (1958), Alois Jirásek – Z Čech až na konec světa (1971), Václav Tille – Pohádky o princeznách (1991), České pohádky (2005). **Bibliografia:** František Holešovský, *Československý plakát a propagační grafika*, Brno 1964, s. 30. -

Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2010*, Ostrava 2010, s. 175.

CYRIL BOUDA

* 14. 11. 1901 Kladno

† 29. 8. 1984 PRAHA

Český malíř, grafik, ilustrátor knih pro děti aj. dospělých, tvorca poštovních známok, divadelných výprav, vitrážových okien a návrhov gobelínov. Štúdium na AVU v Prahe u Maxa Švábinského. Pôsobil ako profesor pedagogickej fak. UK a učiteľ kreslenia na ČVUT.

Samostatné výstavy (výber): 1934 Turnov; 1943, 1946, 1952, 1959 Praha; 1944 Zlín; 1949 Liberec; 1960 Louny; 1961 Prostějov; 1966 Vysoké Mýto; 1968 Ostrava. Vystavoval na zahraničných výstavách v Anglicku, Francúzsku, Taliansku, Nemecku, Poľsku, Švajčiarsku, USA atď. **Ocenenia (výber):** strieborná medaila na výstave dekoratívneho umenia v Paríži (1925), Grand Prix na medzinárodnej výstave v Paríži (1937), Státní cena Klementa Gottwalda (1954), strieborná medaila na medzinárodnej výstave knih v Lipsku (1959), Cena Marie Majerové (1970). **Výber z tvorby:** Karel Jaromír Erben – J. Š. Baar – J. F. Hruška – Chodské pohádky (1939), Leontýna Mašíňová – Staré pověsti a legendy (1941), Jonathan Swift – Gulliverovy cesty (1951), František Langer – Pražské legendy (1956), Josef Hiršal – Kocourkov (1959), Adolf Wenig – České pověsti (1975), Karel Jaromír Erben – Pohádky (1976), Václav Cibula – Nové pražské pověsti (1981). **Bibliografia (výber):** Eva Bužgová, *Národní umělec Cyril Bouda*

(kat. vyst.), Galerie výtvarného umění Kladno, 1985. – František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 40–44. – Eva Bužgová, *Cyril Bouda*, Praha 2001. – Eva Bužgová, *Cyril Bouda – Ilustrace*, Litoměřice 2004. – Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, Ostrava 2010, s. 200–201.

VÁCLAV BOUKAL

* 18. 6. 1922 VLACHOVO BŘEZÍ

† 13. 10. 2007 ČESKÉ BUDĚJOVICE

Český kreslíř, ilustrátor, malíř a grafik. Štúdium v Officina Pragensis u Jaroslava Švába a na AVU v Prahe u Vratislava Nechleby a Vlastimila Rady. **Samostatné výstavy:** 1976 České Budějovice; 1977 Třeboň; 1982 Zlatá Koruna. **Výber z tvorby:** Jaroslav Hloušek – Jan Roháč z Dubé (1953), Alois Jirásek – Vojenské povídky (1955), Alois Jirásek – Bratrstvo (1957), Jozef Horák – Kremnický zlatý člověk (1959), Ján Hrušovský – Jánošík (1967), Josef Svátek – Paměti kata Mydláře (1991). **Bibliografia:** Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2010*, Ostrava 2010, s. 204.

ALBÍN BRUNOVSKÝ

* 25. 12. 1935 ZOHOR

† 20. 1. 1997 BRATISLAVA

Slovenský malíř, grafik, ilustrátor, autor výtvarných návrhov na bankovky a poštové známky. Štúdium na VŠVU v Bratislave u Vincenta Hložníka.

98 **Samostatné výstavy (výber):** 1964

Berlín; 1965 Dortmund; 1967 Viedeň; 1968 Ženeva; 1969 Paříž; 1972 Krakov; 1974 Káhira; 1977 Chivago; 1982 Moskva; 1984 Utrecht; 1985, 1996, 2002, 2004 Bratislava; 1986, 2004 Praha; 1996 Mannheim; 1999 Ružomberok. **Ocenenia (výber):** Cena Fraňa Kráľa (1965), Cena na Bienále grafiky Krakov (1966, 1968), Zlatá plaketa na BIB Bratislava (1967), Najkrajšia kniha roku v Československu (1968, 1989), Grand prix na Bienale úžitkovej grafiky Brno (1972), Bienále Slovenskej grafiky (1975), Zlaté jablko na BIB Bratislava (1977, 1981), Cena na Bienále grafiky Varna (1985), Cena Do Forni (1992), Cena Martina Benku (1995). **Výber z tvorby:** Ľbomír Feldek – Zelená kniha rozprávok (1983), Ľbomír Feldek – Modrá kniha rozprávok (1986), Ján Bodenek – Koza rohatá a jež (1977), Madame D'Aulnoy – Pávi král (1980). **Bibliografia:** Fedor Kriška, *Albín Brunovský*, Bratislava 1985. – Ľudmila Peterajová, *Albín Brunovský*, Bratislava 1985. – Juraj Žembera, *Grafik, inšpirácia, múza a život: Albín Brunovský a jeho škola*, Bratislava 2003. – Klára Brunovská, *Albín Brunovský: kompletné grafické dielo*, Bratislava 2004. – Štefan Zajíček, *Albín Brunovský. Knižné ilustrácie* (kat. vyst.), Senica 2006. – Štefan Zajíček, *Knižné ilustrácie Albína Brunovského* (kat. vyst.), Senica 2007. – Ľubomír Podušel, *Albín Brunovský záhrada snov*, Bratislava 2017.

MARKO ČERMÁK

* 14. 2. 1940 PRAHA

Český kresliar, tvorca komiksov a hudobník. **Výber z tvorby:** Jaroslav

Foglar – Rychlé šípy (1968–1971), Jaroslav Foglar – Záhada hlavolamu (1970), Jiří Macek – Walitaka (1991), Jaroslav Foglar – Tajemství Velkého Vonta (2012).

ALEŠ ČUMA

* ?

Český ilustrátor prevažne učebníc, maliar a hudobník. Štúdium na SUPŠ v Brne u Ladislava Martínka. **Výber z tvorby:** Dagmar Marková – Staroindické báje (2013), Marie Hollitzerová – Nožky stonožky Božky (2014), Laura Janáčková – Muži chtějí milenky (2014), Kateřina Gančaríková – Příběh vody (2016)

MILOSLAV DISMAN

*20. 5. 1947

Český ilustrátor a grafik. Štúdium na UMPRUM u Josefa Nováka, Františka Muziky a Milana Hegara. **Výber z tvorby:** Gérard Périot – Sám uprostřed pralesa (1974), H. G. Haggard – Doly krále Šalamouna (1986), Karel Jaromír Erben – Dlouhý, Široký a Bystrozraký (1993), Karel Jaromír Erben – Zlatovlásky (2000), Mika Waltari – Bílý slon (2004), Celie Reesová – Čarodějnice na útěku (2004).

KAREL DOSTÁL

* 25. 1. 1905 BRNO

† ?

Český maliar, grafik a ilustrátor. Súkromné štúdium. **Samostatné výstavy:** 1934 Brno. **Bibliografia:** Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných*

umělců 1950–2010, Ostrava 2010, s. 85–86.

FRANTIŠEK DOUBRAVA

* 22. 3. 1901 LITOVEL

† 2. 12. 1976 BRNO

Český malíř, grafik a ilustrátor knih pro děti. Štúdium na AVU v Praze u Vlada Bukovaca a Jakuba Obrovského. **Samostatné výstavy:** 1942, 1943 Praha; 1946, 1948, 1958, 1960 Brno. **Výber z tvorby:** Olga Perovská – Tygřík Vaska (1937), Stanislav Kovanda – Povídky z černých lesů (1940), Petr Denk – Co vypravoval starý Indián (1941), Ivan Turgeněv – Lovcovy zápisky (1945), Josef Pleva – Perníková chaloupka (1955), Josef Pleva – Malý Bobeš (1959). **Bibliografia:** Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, Ostrava 2010, s. 89.

EVA FRANTOVÁ-FRUHAUFOVÁ

* 1960 PRAHA

Česká maliarka, grafička, ilustrátorka, sochárka. Štúdium na UMPRUM v Praze u Miloslava Jágra a Jana Mikuly. **Výstavy:** 1983, 1989, 1990, 1994, 2002, 2003 Praha; 1985 Bologna; 1986 Japonsko; 1989 Švajčiarsko; 1999 Bratislava. **Ocenenia:** Zlatá stuha (1998, 2001). **Výber z tvorby:** Pavel Šrut – Americké pohádky (1993), František Jílek – Casanova (1996), Charles Perrault – Oslí kůže (1998), Grimmovy pohádky (2003), Velká kniha českých pohádek (2003).

RENÁTA FUČÍKOVÁ

* 3. 1. 1964 PRAHA

Česká ilustrátorka. **Výstavy:** 2011 Praha. **Ocenenia:** 2. miesto v súťaži Najkrásnejší kniha roku (1998), Zlatá stuha (2005, 2006). **Výber z tvorby:** Renáta Fučíková – Vyprávění ze Starého zákona (1997), Renáta Fučíková – Vyprávění z Nového zákona (1998), Alena Ježková – Staré pověsti české a moravské (2005), Alena Ježková – Karel IV. (2005), Renáta Štulcová – Růže a krokvice (2009).

MILOŠ HAJSKÝ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorovi.

MARIE HJULEROVÁ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorke.

VINCENT HLOŽNÍK

* 22. 10. 1919 SVEDERNÍK

† 10. 12. 1997 BRATISLAVA

Slovenský malíř, grafik, ilustrátor a sochár. Štúdium na UMPRUM v Praze u Františka Kyselů a Josefa Nováka. **Samostatné výstavy (výber):** 1942, 1943, 1948, 2014 Bratislava; 1957 Budapešť; 1958 Mexico City; 1958 Kyjev; 1958 Berlín; 1985 Praha; 1994 Košice; 1997 Žilina. Účast na celoštátnych a medzinárodných výstavách graphickej tvorby: Praha (1945, 1949, 1954, 1961, 1964, 1970, 1987), Budapešť (1950), Viedeň (1952, 1958), Brighton (1957), Sao Paulo (1959). **Ocenenia:** Cena Matice

slovenskej (1947, 1992), Cena David Bright Foundation Benátky (1958), Cena Cypriána Majerníka (1962), Slovenská cena za grafiku a knižnú ilustráciu (1963), Cena Fraňa Kráľa (1967), Grand Prix, Zlatá plaketa na bienále grafiky Varna (1981). **Výber z tvorby:** Charles Dickens – Oliver Twist (1958), Jonathan Swift – Gulliverove cesty (1959), Ladislav Novomeský – Vila Tereza (1963), Otfried Preussler – U nás v Kocourkově (1974), Dante Alighieri – Božská komédia (1982). **Bibliografia:** Radislav Matúšik, *Vincent Hložník: maľba a grafika 1941–1961*, Bratislava 1962. – Eva Šefčáková, *Grafická škola Vincenta Hložníka*, Bratislava 1968. – Ján Abelovský, *Vincent Hložník – súborné dielo*, Bratislava 1984. – Ján Abelovský – Pavol Breier – Ľudmila Mišurová – Marián Kulík, *Národný umelec: Vincent Hložník* (kat. vyst.), Východoslovenská galéria v Košiciach 1986. – Ľudovít Petránsky, *Vincent Hložník*, Bratislava 1997. – Pavel Breier, *Vincent Hložník (v mojich fotografiách a spomienkach)*, Bratislava 2005. – Milan Mazúr, *Vincent Hložník, život a dielo*, Žilina 2009.

ĽUDOVÍT ILEČKO

* 14. 10. 1910 BUDAPEŠŤ

† 2009

Slovenský kresliar a ilustrátor. Štúdium na AVU v Prahe u Josefa Loukoty a T. V. Šimona. **Samostatné výstavy:** Piešťany (2010). **Výber z tvorby:** Michail Alexandrovič Šolochov – Tichý Don (1950), Mária Jančová – Rozprávky starej matere (1953), Fraňo Kráľ – Jano (1963), Fraňo Kráľ – Čenkovej deti (1967), Karl

May – Púšťou (1969), Karl May – Šíp z Elamu (1971). **Bibliografia:** Eva Šefčáková, *Slovenská ilustrácia po roku 1945*, Bratislava 1973, s. 24.

DUŠAN KÁLLAY

* 19. 6. 1948 BRATISLAVA

Slovenský maliar, grafik a ilustrátor. Štúdium na VŠVU u Vincenta Hložníka. **Samostatné výstavy (výber):** 2009 Zagreb; 2009 Freising; 2009 Tokio; 2010 Shiga; 2010 Bologna; 2010 Rím; 2010 Ženeva; 2010 Jilemnice; 2010 Okaya. **Ocenenia (výber):** Zlaté jablko na BIB Bratislava (1973, 1975), Cena Hansa Christiana Andersena (1988), Cena UNICEF (1992), Grand Prix na VIPA vo Viedni (2009), Grand Prix de l'art philatelique Brusel (2011). **Výber z tvorby:** Lewis Carroll – Alica v krajine zázrakov (1981), Mischa Damjan – Dezember und seine Freunde (1986), Rozprávky z britských ostrovov – V ríši víl a škriatkov (1987), William Shakespeare – Kupec benátsky (1996). **Bibliografia:** Igor Švec, *Dušan Kállay: Ilustrace. Grafika*, Uherské Brod 1990. – Fedor Krriška, *Dušan Kállay*, Martin 1997. – Ivan Jančár, *Dušan Kállay - Magický svet*, Bratislava 2004.

JANA KISELOVÁ-SITEKOVÁ

* 24. 5. 1945 PREŠOV

Slovenská ilustrátorka, maliarka a grafička. Štúdium na VŠVU u Vincenta Hložníka. **Samostatné výstavy (výber):** 1969, 1983 Spišská Nová Ves; 1970 Poprad; 1973, 1981, 1995 Bratislava;

1998 Japonsko. Účast' na celoštátnych a medzinárodných výstavách grafickej tvorby: BIB Bratislava (1981, 1985, 1991, 1995), Tokio (1988), Paríž (1996). **Ocenenia (výber):** Cena vydavateľstva Mladé letá (1983, 1995), Cena Ľudovíta Fullu (1986), Plaketa BIB (1991, 2009), Najkrajšia kniha jesene (1994), Zlaté jablko BIB (1995, 2001), Najkrajšia kniha leta (2000, 2001), Najkrajšie knihy Slovenska (2013, 2015). **Výber z tvorby:** Terézia Baroková – Kvakulienka (1976), Sorche Nic Leodhas – Rabár a prsteň morskej panny (1979), Astrid Lindgren – Zbojníková dcéra Ronja (1989), Onderj Sliacky – Adam a Eva (1994), Erik Jakub Groch – Píšťalkár (2006), Marie Voříšková – Čarovné pero (2014). **Bibliografia:** Fedor Kriška, Jana Kiselová-Sitekova, in: Ľubica Kepštová, *Slovenská detská kniha*, Bratislava 2008, s. 76-79. – Matilda Kubová, *Tvorcovia detskej knihy*, Bratislava 1991, s. 75.

VIERA KOŠŤÁLOVÁ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorku.

ZDENKA KREJČOVÁ

* 3. 11. 1944 PRAHA

Česká maliarka a ilustrátorka. Štúdium na UMPRUM v Prahe u Karla Svobinského. **Samostatné výstavy:** 1978 Düsseldorf, 1979 Zürich; 1983, 1984 Brno. **Ocenenia:** Najkrásnejšia kniha roku (1976). **Výber z tvorby:** Ljuba Štiplová – Pohádky o remeslech (1973), Kamila Sojková – Tomik a Andulka (1974),

Markéta Zinnerová – Tajemství proutěného košíku (1978), Jurij German – Jak to tenkrát bylo (1981), Stanislav Rudolf – Malý vodní had (1984), František Honzák – Vietnamské pohádky (1991). **Bibliografia:** František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989. – Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, Ostrava 2010, s. 270.

ZUZANA LÖRINCZOVÁ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorku.

JAROSLAV LUKAVSKÝ

* 10. 3. 1924 PRAHA

† 12. 12. 1984 PRAHA

Český maliar, ilustrátor, grafik, tvorba návrhov poštových známok a bankoviek. Štúdium na AVU v Prahe u Vladimíra Silovského. **Samostatné výstavy:** 1964 Prostějov, Praha, Cheb, Olomouc. Účast' na medzinárodných výstavách: Amsterdam, Londýn, Barcelona, Helsinky, Berlín, Moskva. **Ocenenia:** bronzová medaila za grafiku na VI. celosvetovom festivale mládeže a študentstva v Moskve (1957), Státni cena Klementa Gottwalda (1971), Cena Antonína Zápotockého (koniec 70. rokov 20. storočia). **Výber z tvorby:** Charles Dickens – Zvony novoroční (1948), Václav Cibula – Tatry mého srdce (1963), Vlastislav Toman – Příklad bohů (1966), Farley Mowat – Hadí spirála (1968), Jules Verne – Škola robinsonů (1974), Ján Kozák – Čapí hnízdo (1981).

EVA MAJEROVÁ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorke.

LUDĚK MAŇÁSEK

* 11. 10. 1929 BĚLÁ POD BEZDĚZEM

† 9. 2. 2003 ÚSTÍ NAD LABEM

Český maliar a ilustrátor prevažne detských kníh. Štúdium na UMRUM v Prahe u Jiřího Trnky. **Samostatné výstavy:** 1999 Mladá Boleslav; 2013 Kosmonosy. **Výber z tvorby:** J. M. Le Prince de Beaumont – Kráska a zvíře (1969), Jan Pilář – Popelka (1977), Vladimír Stuchl – Dolů po Mississippi (1981), Oscar Wilde – Šťastný princ a jiné pohádky (1985), Rudyard Kipling – Pohádky (1996). **Bibliografia:** Jarka Zvěřinová, *Pohádkový Luděka Maňásek*, Kosmonosy, 2013.

JURAJ MARTIŠKA

* 2. 4. 1969 RUŽOMBEROK

Slovenský výtvarník a ilustrátor predovšetkým kníh pre deti. Štúdium na VŠVU v Bratislave u Ľudovíta Hološku a Jána Bergera. **Samostatné výstavy:** 2001 Bratislava; 2001 Dolný Kubín; 2005 Humenné. Účast' na celoštátnych a medzinárodných výstavách: BIB v Bratislave (1999, 2001, 2003, 2005, 2007), Bergen (1999), Teherán (1999), Belehrad (2001), Paríž (2002), Barreiro (2007). **Ocenenia:** Najkrajšie knihy Slovenska (2010, 2011, 2012), Cena Ľudovíta Fullu (2013), Najkrajšia detská kniha leta (2013), Najkrajšia detská kniha jari (2014). **Výber z tvorby:** Karl May –

Winnetou 4 (1997), Bruno Ferrero – Otče náš (2000), Carlo Collodi – Pinocchiove dobrodružstvá (2008), Pavol Dobšínský – Zakliata hora (2009), Markéta Lazárová – O medvedíkovi bez mena (2012), Vincent Šikula – Prázdniny so strýcom Rafaelom (2014). **Bibliografia:** Zuzana Gažíková, *Juraj Martiška* (kat. vyst.), Galéria Ľudovíta Fullu v Ružomberku, 2015.

VÁCLAV NÁHLÍČEK

* 1884

† 1948

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorovi.

JOSEF NOVÁK

* 7. 10. 1902 PRAHA

† 2. 7. 1987 PRAHA

Český maliar, grafik, ilustrátor, karikaturista, fotograf, pedagóg a kurátor. Štúdium na UMPRUM v Prahe. **Výber z tvorby:** Johan Fabricius – Plavčíci kapitána Bontekoea (1935), Ezopovy bajky (1944), Albert Vyskočil – Kryštof Kolumbus (1945), Mirko Pašek – Lovci perel (1945), Jaroslav Hašek – Povídky (1955), Karel May – Červenomodrý Matuzalém (1970).

EVŽÉNIE ORLOVOVÁ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorke.

MARKÉTA PRACHATICKÁ

* 4. 12. 1953 PRAHA

Česká výtvarníčka, kresliarka a ilustrátorka, autorka animovaných filmov a poštových známok. Štúdium až po roku 1989 na Camberwell College of Arts v Londýne. **Samostatné výstavy:** 2007 Hořice; 2016 Praha. Účasť na celoštátnych a medzinárodných výstavách grafickej tvorby: Bienále grafiky Brno (1977, 1980, 1984), Fiera del Libro Bologna (1982, 1983, 1984), Medzinárodná prehliadka ilustrácii Tokio (1983, 1984), Paríž (1983), I. bienále ilustrácií Barcelona (1984), Bienále ilustrácii Bratislava (1985), Bienále úžitkovej grafiky (1996, 2000). **Ocenenia (výber):** Premio Grafico Bologna (1984), Plaketa BIB Bratislava (1985), Najkrásnejší knihy roku (1984, 1989, 1999, 2001, 2005), Cena Spolku Hollar (2005). **Výber z tvorby:** Charle Perrault – Francouzské pohádky (1990), Kočičí král – anglické pohádky (2009), Bible svatá, aneb, Všecka svatá písma Starého i Nového zákona (2011). **Bibliografia:** Petr Pavliňák, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*, Ostrava 2010, s. 71–72.

FRANTIŠEK PRCHLÍK

* 27. 1. 1909 JINDŘICHŮV HRADEC

† 7. 9. 1965 PRAHA

Český maliar a grafik. Štúdium na AVU v Prahe u Vratislava Nechleby. **Samostatné výstavy:** 2009 Jindřichův Hradec. Účasť na kolektívnych výstavách 1941, 1952 Praha. **Výber z tvorby:** František Flos – V bažinách argentinských (1947) **Bibliografia:** Toman Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců, II. díl*, Ostrava 1993, s. 20.

TOMÁŠ PROFANT

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorovi.

ARTUŠ SCHEINER

* 28. 10 1863 BENEŠOV

† 20. 12. 1938 PRAHA

Český ilustrátor, maliar a kresliar. Samouk. **Výber z tvorby:** Václav Říha – Ruženka a Bobeš (1902), K. J. Erben – Zlatovláska a jiné pohádky (1915), Božena Nemcová – Pohádky (1923), Július Zeyer – Román o věrném přátelství Amisa a Amila (1928). **Bibliografia:** Toman Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců, II. díl*, Ostrava 1993, s. 39.

EVA SKÁLOVÁ

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorke.

JÁN ŠENKYŘÍK

Dostupné zdroje neuvádzajú žiadne informácie o ilustrátorovi.

KATARÍNA ŠEVELLOVÁ-ŠUTEKOVÁ

* 9. 1. 1948 NITRA

Slovenská maliarka a ilustrátorka prevažne detských kníh. Štúdium na VŠVU v Bratislave u Albína Brunovského.

Ocenenia: Plaketa BIB (1989), Najkrajšie knihy Slovenska (1994, 1996), Cena Ľudovíta Fullu (1995). **Výber z tvorby:** Charles Perrault – Rozprávky pani Husi (1974, 1983), Nataša Tanská – Puf a Muf (1983, 1984, 2000), Božena Němcová – O dvanástich mesiačikoch (1986), Božena Němcová – Martinko Kinkaš (1991), Karol Plicka – Zámok na horúcom mori (1994), Jozef Pavlovič – Zajkovia Majko a Kajko (2013). **Bibliografia:** Mária Števková, *Umenie pre deti*, Bratislava 1999, s. 88. – Barbara Brathová, *Slovak United Imagi Nations*, Bratislava 2009, s. 157–161. – Barbara Brathová, *Ocenení slovenskí ilustrátori na BIB 1967-2003 = Slovak illustrators awarded at BIB 1967-2003*, Bratislava 2004, s. 26.

KAREL ŠIMŮNEK

* 31. 8. 1869 BEROUN

† 19. 7. 1942 PRAHA

Český maliar, grafik, ilustrátor a scénograf. Štúdium maľby na AVU u Maximiliána Pirnera a Václava Brožíka, pokračoval na súkromnej škole F. Engelmüllera. **Výber z tvorby:** Karl May – Poklad ve Stříbrnem jazeře (1904), Ivan Klicpera – Jindra (1918), Karl May –

Olejový princ (1922), František Josef Andrlík – Pojádky z tajuplných světů (1926). **Bibliografia:** Toman Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců, II. díl*, Ostrava 1993, s. 43.

OTAKAR ŠTÁFL

* 30. 12. 1884 NĚMECKÝ BROD

† 14. 2. 1945 PRAHA

Český maliar a ilustrátor. Štúdium v krajinárskej škole Ferdinanda Engelmüllera. **Bibliografia:** Josef Vyhnalík, *Otakar Štáfl*, Havlíčkův Brod 1953. – Josef Vyhnalík, *Otakar Štáfl*, Havlíčkův Brod 1971.

KAMILA ŠTANCLOVÁ

* 26. 3. 1945 ZVOLEN

Slovenská maliarka, grafička a ilustrátorka. Štúdium na VŠVU u Vincenta Hložníka. **Samostatné výstavy (výber):** 1974 Praha; 1978 Solingen; 1979 Viedeň; 1985, 1998, 2009 Bratislava; 1986 Ausburg; 1989 Taipei; 2007 Kežmarok. **Ocenenia (výber):** Plaketa Premi Catalnia d'illustraci (1986), České a slovenské najkrajšie knihy (1990), Cena UNICEF (1995), Cena Ľudovíta Fullu (1998), Čestná listina IBBY (2008). **Výber z tvorby:** Hana Zelinová – Večer neprídem (1972), Alexandr Nikolajevič Afanasiev – Zlatá rybka (1977), Nodar Dumbadze – Vidím slnko (1979), Laura Devetachová – Panáčik v piesku (1984), Lyman Frank Baum – Čarodejník z krajiny Oz (1990), Pavol Dobšinský – Nebeská sláva (1993).

Bibliografia: Fedor Kriška, *Kamila Štanclová: Dni a sny*, Bratislava 2009.

JIŘÍ TRNKA

* 24. 2. 1912 PLZEŇ

† 30. 12. 1969 PRAHA

Český výtvarník, ilustrátor, spisovatel, scénarista, bábkar, kostýmový výtvarník a režisér animovaných filmů. Štúdium na UMPRUM v Praze. **Samostatné výstavy (výber):** 1943, 1945, 1955, 1979, 1983, 1999, 2002 Praha; 1959, 1969 Paříž; 1966 Zurich; 1967 Montreal; 1978 Londýn; 1981 Liberec; 1983, 1989 Ostrava; 2002 Plzeň. **Ocenenia (výber):** Cena Hansa Christiana Andersena (1968) **Výber z tvorby:** Jan Šnobl – Růže a smrt (1933), Josef Menzel – Míša Kulička v rodném lese (1939), Karel Jaromír Erben – Pohádky (1940), Wilhelm Hauff – Karavana (1941), Jan Karafiát – Broučci (1941), Bratia Grimmovci – Pohádky a legendy (1942), Václav Renč – Marnotratný syn (1942), Jiří Horák – České pohádky (1944), Václav Renč – Perníková Chaloupka (1944), Václav Trojan – Bajaja (1950), František Hrubín – Pohádky z tisíce a jedné noci (1956), Charles Perrault – Pohádky (1960), William Shakespeare – Sen noci svatojánské (1960), Alois Jirásek – Staré pověsti české (1961), William Shakespeare – Romeo a Julie (1964), Václav Trojan – Špalíček (1968), Karel Jaromír Erben – Mateřídoušky (1969). **Bibliografia:** Jaroslav Boček, *Jiří Trnka, historie díla a jeho tvůrce*, Praha 1963. – František Hrubín, *Jiří Trnka*, Praha 1971. – Luba Záborská – Rudolf Červenka – Jiří Kotalík, *Národní umělec Jiří Trnka* (kat.

vyst.), Národní galerie Praha 1977. – Anna Horváthová, *Národní umělec Jiří Trnka. Súborné dielo* (kat. vyst.), Slovenská národná galéria Bratislava, 1987. – Helená Chnojková, *Jiří Trnka*, Plzeň 1990. – L. H. Augustin, *Jiří Trnka*, Praha 2002.

DRAHOMÍR TRŠŤAN

* ?

† ?

Český ilustrátor. **Výber z tvorby:** Daniel Hevier – Aladár a Baltazár na kolotoči (1990), Zuzana Pospíšilová – Kouzelná třída (2010), Peter Stoličný – Ako sa sneženky takmer zbláznili (2013), Zuzana Pospíšilová – Zlobivé pohádky (2014), Václav Čtvrtek – Pohádkové příhody kominika Valenty (2016), Daniel Hevier – Buvibásničky (2016).

JOSEF VODRÁŽKA

* ?

† ?

Český ilustrátor. **Výber z tvorby:** Božena Němcová – Babička (1940), Božena Němcová – Pan učitel a jiné povídky (1941), Boris Kornilov – Jak se medvěd medu přejed (1970), Božena Němcová – Pohorská Vesnice (1973).

JÁN VRABEC

* 6. 8. 1959 TURČIANSKA ŠTIAVNICA

Slovenský grafik, ilustrátor a maliar. Štúdium Strednej umelecko-priemyselnej školy v Kremnici a Pedagogickej fakulty univerzity v Trnave. **Výber z tvorby:**

Pavol Dobšinský – Najkrajšie rozprávky o zlato Pavla Dobšinského (2004), Štefan Debnár – Rozprávky z lesa (2010), Anton Rákay – Kamaráti z hory pod Končistou (2011), Štefan Fedor – Kájov výlet (2012), Alica Náhlíková – Básničky do detskej izbičky (2013).

ZOZNAM OBRAZOVEJ PRÍLOHY

A: KATALÓG VYBRANÝCH ILUSTRÁCIÍ ANDERSENOVÝCH ROZPRÁVOK

1 Karel ŠIMŮNEK, *Čarovná truhlice* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. zvázok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

2 Karel ŠIMŮNEK, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. zvázok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

3 Karel ŠIMŮNEK, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. zvázok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

4 Karel ŠIMŮNEK, *Mořská ženka* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. zvázok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

5 Karel ŠIMŮNEK, *Povídka z písčín* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 4. zvázok, Ostatek pohádek a povídek*, Praha 1916. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

6 Karel ŠIMŮNEK, *Anna Bětka* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 4. zvázok, Ostatek pohádek a povídek*, Praha 1916. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

7 Karel ŠIMŮNEK, *Ledová panna* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. zvázok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

8 Karel ŠIMŮNEK, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. zvázok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

9 Karel ŠIMŮNEK, *Povídka o celém roce* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

10 Karel ŠIMŮNEK, *Špejlová polévka* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

11 Karel ŠIMŮNEK, *Dcera krále močálů* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 3. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší (pro vyšší stupeň chápavosti)*, Praha 1915. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

12 Karel ŠIMŮNEK, *Bezová matička* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

13 Artuš SCHEINER, *Pahorek škrítků* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

14 Artuš SCHEINER, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

15 Artuš SCHEINER, *Čarovna truhlice* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

16 Artuš SCHEINER, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

17 Artuš SCHEINER, *Bezová matička* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

18 Artuš SCHEINER, *Dcera krále močálů* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

19 Artuš SCHEINER, *Slavík* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

20 Artuš SCHEINER, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/scheiner20d1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

21 Evženie ORLOVOVÁ, *Malá mořská panna* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky I. diel*, Praha 1941. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

22 Evženie ORLOVOVÁ, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky I. diel*, Praha 1941. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

23 Miloš HAJSKÝ, *Velký Klaus a malý Klaus* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

24 Miloš HAJSKÝ, *Létací kufr* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

25 Miloš HAJSKÝ, *Přezůvky štěstěny* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

26 Miloš HAJSKÝ, *Stín* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993. Foto: autorka, 6. 2. 2018.

27 Cyril BOUDA, *Písař* – Hans Christian Andersen, *3 Pohádky*, Praha 1928. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

28 Cyril BOUDA, *Král, dáma a kluk* – Hans Christian Andersen, *3 Pohádky*, Praha 1928. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

29 Cyril BOUDA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

30 Cyril BOUDA, *Závod ve skoku* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

31 Cyril BOUDA, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.

- 32 Cyril BOUDA, *Sněhová královna*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 33 Cyril BOUDA, *Slavík*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 34 Cyril BOUDA, *Křesadlo*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 35 Cyril BOUDA, *Stín*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 36 Cyril BOUDA, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 37 Cyril BOUDA, *Motýl*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 38 Cyril BOUDA, *Běžči*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 39 Cyril BOUDA, *Pod vrbou*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 40 Cyril BOUDA, *Krásna*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 41 Cyril BOUDA, *Přezůvky štěstěny*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 42 Cyril BOUDA, *Křesadlo*** – Hans Christian Andersen, *Flétnové hodiny*, Praha 1969. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 43 Cyril BOUDA, *Pastýřka a kominiček*** – Hans Christian Andersen, *Flétnové hodiny*, Praha 1969. Zdroj: <http://www.daildeli.cz/boudaandersen1.html>, stiahnuté 11. 12. 2017.
- 44 Václav BOUKAL, *Slavík*** – Hans Christian Andersen, *Slavík*, Martin, 1957. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 45 Václav BOUKAL, *Statočný cínový vojačik*** – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Martin, 1957. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 46 Václav BOUKAL, *Statočný cínový vojačik*** – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Martin, 1957. Foto: autorka, 14. 11. 2017.

- 47 Václav BOUKAL, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Martin, 1957. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 48 Václav BOUKAL, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Martin, 1957. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 49 Otakar ŠTÁFL, *Divoké labutě*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941. Foto: autorka, 6. 2. 2018.
- 50 Otakar ŠTÁFL, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941. Foto: autorka, 6. 2. 2018.
- 51 Otakar ŠTÁFL, *Princezna na hrášku*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941. Foto: autorka, 6. 2. 2018.
- 52 Otakar ŠTÁFL, *Čáповé*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941. Foto: autorka, 6. 2. 2018.
- 53 Renáta FUČÍKOVÁ, *Křesadlo*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 54 Renáta FUČÍKOVÁ, *Křesadlo*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 55 Renáta FUČÍKOVÁ, *Pastýřka a kominiček*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 56 Renáta FUČÍKOVÁ, *Pastýřka a kominiček*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 57 Renáta FUČÍKOVÁ, *Iduščiny květiny*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 58 Renáta FUČÍKOVÁ, *Iduščiny květiny*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 59 Renáta FUČÍKOVÁ, *Děvčátko se sirkami*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 60 Renáta FUČÍKOVÁ, *Děvčátko se sirkami*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 61 Renáta FUČÍKOVÁ, *Slavík*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.

- 62 Renáta FUČÍKOVÁ, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 63 Renáta FUČÍKOVÁ, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 64 Renáta FUČÍKOVÁ, *Létající kufř*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 65 Renáta FUČÍKOVÁ, *Létající kufř*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 66 Renáta FUČÍKOVÁ, *Sněhová královna*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 67 Renáta FUČÍKOVÁ, *Sněhová královna*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 68 Luděk MAŇÁSEK, *Ošklivé káčátko*** – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčátko*, Praha 1998. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 69 Luděk MAŇÁSEK, *Ošklivé káčátko*** – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčátko*, Praha 1998. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 70 Luděk MAŇÁSEK, *Ošklivé káčátko*** – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčátko*, Praha 1998. Foto: autorka, 18. 12. 2017.
- 71 Jiří TRNKA, *Čarovná truhlice*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.
- 72 Jiří TRNKA, *Mořská ženka*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.
- 73 Jiří TRNKA, *Starý dům*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.
- 74 Jiří TRNKA, *Pastýřka a kominíček*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.
- 75 Jiří TRNKA, *Slavík*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.
- 76 Jiří TRNKA, *Křesadlo*** – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.

77 Jiří TRNKA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.

78 Jiří TRNKA, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.

79 Jiří TRNKA, *Malenka* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.

80 Jiří TRNKA, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957. Foto: autorka, 30. 10. 2017.

81 Miloslav DISMAN, *Statočný cínový vojačik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

82 Miloslav DISMAN, *Snehová kráľovná* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

83 Miloslav DISMAN, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

84 Miloslav DISMAN, *Posledný sen starého duba* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

85 Miloslav DISMAN, *Cisárove nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

86 Miloslav DISMAN, *Slávik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

87 Miloslav DISMAN, *Lietajúci kufor* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

88 Miloslav DISMAN, *Pastierka a kominárik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

89 Miloslav DISMAN, *Malá morská víla* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

90 Miloslav DISMAN, *Malá morská víla* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

91 Miloslav DISMAN, *Malá morská víla* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.

- 92 Miloslav DISMAN, *Princezná na hrášku*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 93 Miloslav DISMAN, *Priateľ na cestách*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 94 Miloslav DISMAN, *Snehová kráľovná*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 95 Miloslav DISMAN, *Hrdlo fľašky*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996. Foto: autorka, 12. 11. 2017.
- 96 Ján VRABEC, *Iduškiné kvety*** – Hans Christian Andersen, *Iduškiné kvety*, Bratislava 2009. Foto: autorka, 14. 12. 2017.
- 97 Ján VRABEC, *Iduškiné kvety*** – Hans Christian Andersen, *Iduškiné kvety*, Bratislava 2009. Foto: autorka, 14. 12. 2017.
- 98 Ján VRABEC, *Iduškiné kvety*** – Hans Christian Andersen, *Iduškiné kvety*, Bratislava 2009. Foto: autorka, 14. 12. 2017.
- 99 Vincent HLOŽNÍK, *Divoké labute*** – Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945. Foto: autorka, 2. 2. 2018.
- 100 Vincent HLOŽNÍK, *Divoké labute*** – Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945. Foto: autorka, 2. 2. 2018.
- 101 Vincent HLOŽNÍK, *Slávik*** – Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945. Foto: autorka, 2. 2. 2018.
- 102 Vincent HLOŽNÍK, *Cisárovo nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956. Foto: autorka, 5. 11. 2017.
- 103 Vincent HLOŽNÍK, *Divoké labute*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956. Foto: autorka, 5. 11. 2017.
- 104 Vincent HLOŽNÍK, *Statočný cínový vojačik*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956. Foto: autorka, 5. 11. 2017.
- 105 Vincent HLOŽNÍK, *Slávik*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956. Foto: autorka, 5. 11. 2017.
- 106 Vincent HLOŽNÍK, *V tom je rozdiel*** – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981. Foto: autorka, 5. 11. 2017.

107 Vincent HLOŽNÍK, *Mrzáčik* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981.
Foto: autorka, 5. 11. 2017.

108 Vincent HLOŽNÍK, *Príbeh roka* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981.
Foto: autorka, 5. 11. 2017.

109 Vincent HLOŽNÍK, *Bábkar* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981.
Foto: autorka, 5. 11. 2017.

110 Albín BRUNOVSKÝ, *Škaredé káčatko* – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Bratislava 1963. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

111 Albín BRUNOVSKÝ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Bratislava 1963. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

112 Albín BRUNOVSKÝ, *Kresadlo* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

113 Albín BRUNOVSKÝ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

114 Albín BRUNOVSKÝ, *Hlúpy Jano* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

115 Albín BRUNOVSKÝ, *Bazulienka* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

116 Albín BRUNOVSKÝ, *Hnojival* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

117 Albín BRUNOVSKÝ, *Malá morská panna* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

118 Albín BRUNOVSKÝ, *Stará lampa* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

119 Albín BRUNOVSKÝ, *Ktorá bola najkrajšia* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

120 Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

121 Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

- 122** Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ, *Princezná na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001. Foto: autorka, 15. 11. 2017.
- 123** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Vietor rozpráva o Valdemarovi Daaem a jeho dcérach* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 124** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Nemá kniha* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 125** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Posledný sen starého duba* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 126** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Kvapka vody* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 127** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Cisárove nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 128** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Dievčina, ktorá šliapla na chlieb* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 129** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Stará pouličná lampa* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 130** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Lietajúci kufor* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 131** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 132** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 133** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Olé zatvoročka* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 134** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Hľadaný Ole* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 135** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Domovníkov syn* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 136** Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Za tisíc rokov* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.

- 137 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Strieborniak*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 138 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Kresadlo*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 139 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Dievčatko so zápalkami*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 140 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Všetko kam patrí*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 141 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Kométa*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 142 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Tieň*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 143 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Nebola k ničomu*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 144 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Bazová matička*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 145 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Malá morská panna*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 146 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Cínový vojačik*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 147 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Stará lampa*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 148 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Hrdlo fľaše*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006. Foto: autorka, 16. 11. 2017.
- 149 Juraj MARTIŠKA, *Snehová kráľovná*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 150 Juraj MARTIŠKA, *Snehová kráľovná*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 151 Juraj MARTIŠKA, *Dievčatko so zápalkami*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.

- 152 Juraj MARTIŠKA, *Divé labute*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 153 Juraj MARTIŠKA, *Divé labute*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 154 Juraj MARTIŠKA, *Divé labute*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 155 Juraj MARTIŠKA, *Cisárove nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 156 Juraj MARTIŠKA, *Malá morská víla*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 157 Juraj MARTIŠKA, *Statočný cínový vojačik*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 158 Juraj MARTIŠKA, *Stará lampa*** – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008. Foto: autorka, 14. 11. 2017.
- 159 Dagmar BERKOVÁ, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčatko*, Praha 1974. Foto: autorka, 15. 11. 2017.
- 160 Dagmar BERKOVÁ, *Pastýřka a komíníček*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.
- 161 Dagmar BERKOVÁ, *Sněhová královna*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.
- 162 Dagmar BERKOVÁ, *Sněhová královna*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.
- 163 Dagmar BERKOVÁ, *Starý dům*** – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.
- 164 Markéta PRACHATICKÁ, *Zrcadlo*** – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.
- 165 Markéta PRACHATICKÁ, *Malenka*** – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.
- 166 Markéta PRACHATICKÁ, *Císařovy nové šaty*** – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979. Foto: autorka, 13. 11. 2017.

167 Markéta PRACHATICKÁ, *Zrcadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

168 Markéta PRACHATICKÁ, *Skokani* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

169/a Markéta PRACHATICKÁ, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

169/b Markéta PRACHATICKÁ, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

170/a Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

170/b Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

171 Markéta PRACHATICKÁ, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

172 Markéta PRACHATICKÁ, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

173 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

174 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

175 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

176 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

177 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005. Foto: autorka, 15. 11. 2017.

Obr. 1 Hans TEGNER, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky*, Praha 1922. Foto: autorka, 26. 3. 2018.

Obr. 2 Hans TEGNER, *Čáповé* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky*, Praha 1922. Foto: autorka, 26. 3. 2018.

Obr. 3 Hans TEGNER, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky*, Praha 1922. Foto: autorka, 26. 3. 2018.

Obr. 4 Renáta FUČÍKOVÁ, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004. Foto: autorka, 7. 2. 2018.

Obr. 5 Renáta FUČÍKOVÁ, *Malenka* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004. Foto: autorka, 7. 2. 2018.

Obr. 6 Renáta FUČÍKOVÁ, *Malá mořská panna* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004. Foto: autorka, 7. 2. 2018.

Obr. 7 Renáta FUČÍKOVÁ, *O staré lucerně* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004. Foto: autorka, 7. 2. 2018.

Obr. 8 Jiří TRNKA, *Císařův slavík*, 1948, bábkový film. Zdroj: <http://comebackcompany.com/project/the-puppet-master/program/the-emperors-ningtongale-cisaruv-slavik-1948>, stiahnuté 16. 1. 2018.

Obr. 9 Dušan KÁLLAY, *Stará pouličná lampa* – Ivan Jančár, *Dušan Kállay - Magický svet*, Bratislava 2004. Foto: autorka, 9. 3. 2018.

Obr. 10 Dušan KÁLLAY, *Kométa* – Ivan Jančár, *Dušan Kállay - Magický svet*, Bratislava 2004. Foto: autorka, 9. 3. 2018.

Obr. 11 Kamila ŠTANCLOVÁ, *Malá morská panna* – Fedor Kriška, *Kamila Štanclová: Dni a sny*, Bratislava 2009. Foto: autorka, 9. 3. 2018.

Obr. 12 Kamila ŠTANCLOVÁ, *Palculienka* – Fedor Kriška, *Kamila Štanclová: Dni a sny*, Bratislava 2009. Foto: autorka, 9. 3. 2018.

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

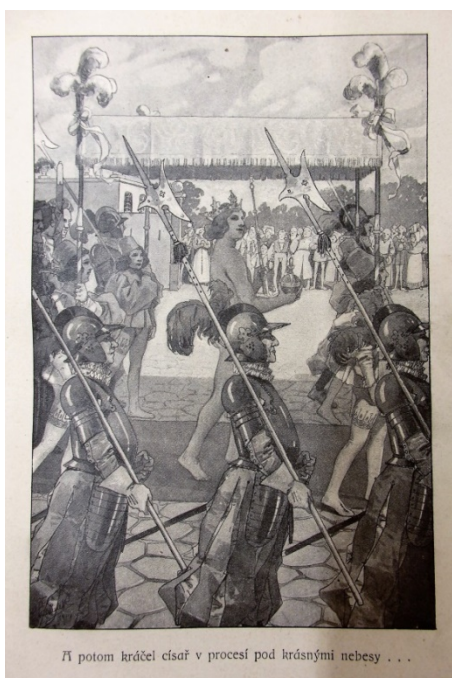
A: KATALÓG VYBRANÝCH ILUSTRÁCIÍ ANDERSENOVÝCH ROZPRÁVOK

1 Karel ŠIMŮNEK, *Čarovná truhlice* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. svazok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914

2 Karel ŠIMŮNEK, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. svazok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914

3 Karel ŠIMŮNEK, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. svazok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914

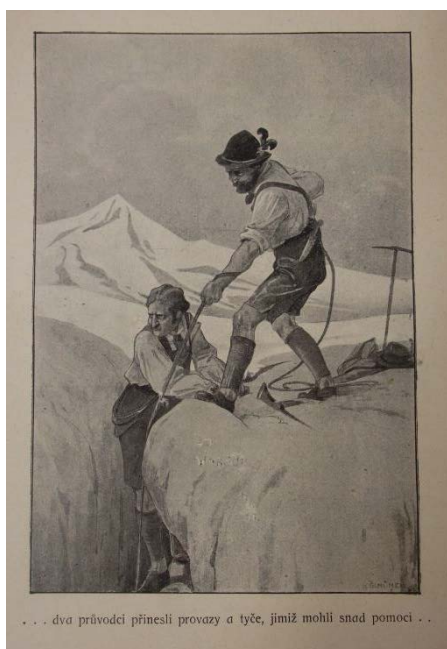
4 Karel ŠIMŮNEK, *Mořská ženka* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. svazok, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914

5 Karel ŠIMŮNEK, *Povídka z píšťin* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 4. svazek, Ostatek pohádek a povídek*, Praha 1916

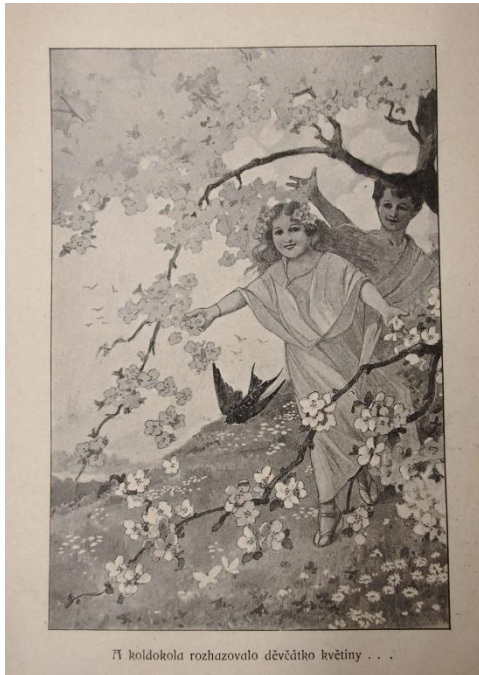
6 Karel ŠIMŮNEK, *Anna Bětka* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 4. svazek, Ostatek pohádek a povídek*, Praha 1916

7 Karel ŠIMŮNEK, *Ledová panna* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazek, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914

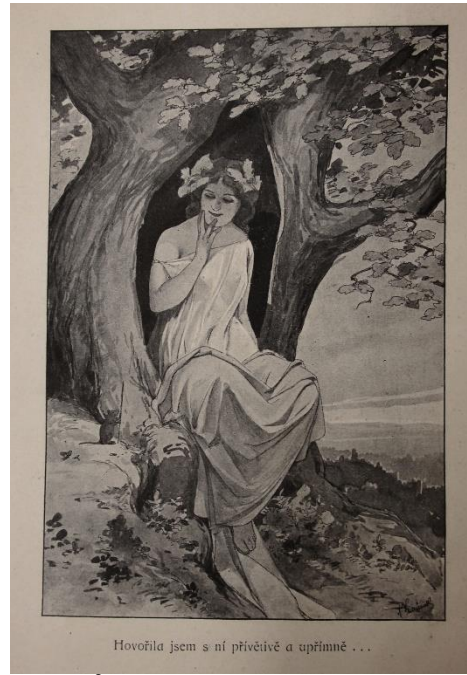

8 Karel ŠIMŮNEK, *Divoké labute* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 1. svazek, Pohádky a povídky pro děti*, Praha 1914

... holdokola rozhazovalo děvčátko květiny ...

9 Karel ŠIMŮNEK, *Povídka o celém roce* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914

Hovořila jsem s ní přívětivě a upřímně ...

10 Karel ŠIMŮNEK, *Špejlová polévka* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914

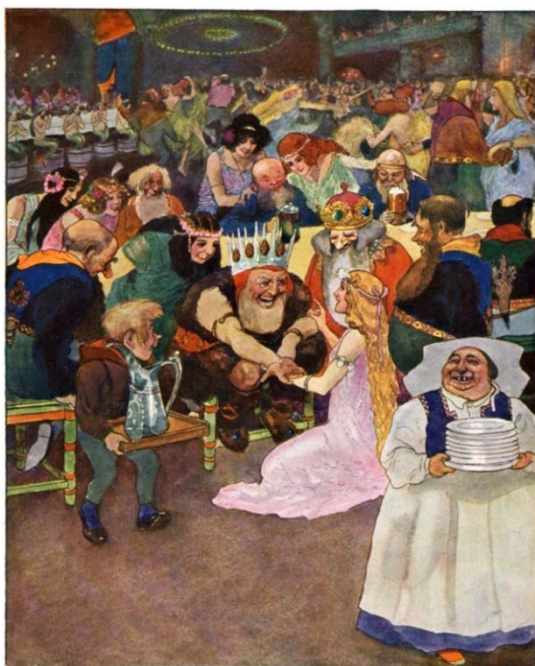
... dívala se do jasného vzduchu ...

11 Karel ŠIMŮNEK, *Dcera krále močálů* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 3. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší (pro vyšší stupeň chápavosti)*, Praha 1915

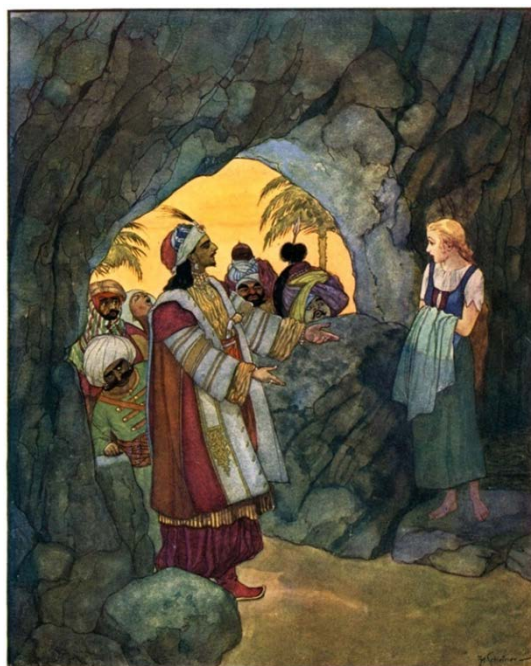

Z bezové matky stala se najednou malá, roztomilá hoříčka.

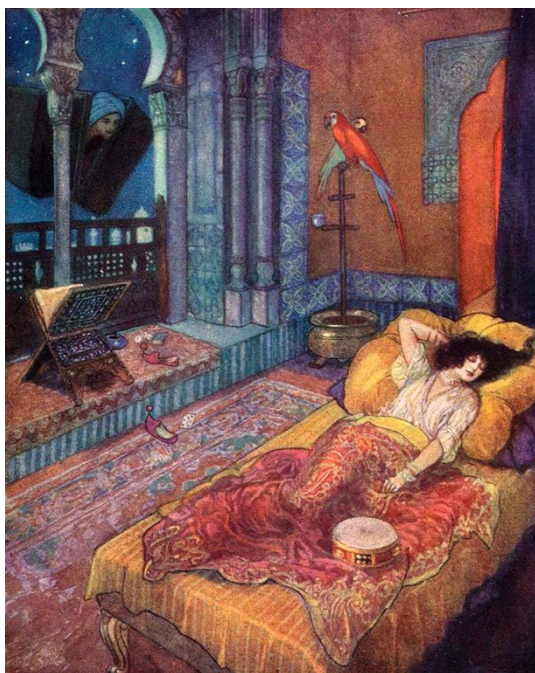
12 Karel ŠIMŮNEK, *Bezová matička* – Hans Christian Andersen, *Světové pohádky. H. Ch. Andersen Úplný soubor jeho pohádek a povídek, 2. svazok, Pohádky a povídky pro mládež dospělejší*, Praha 1914

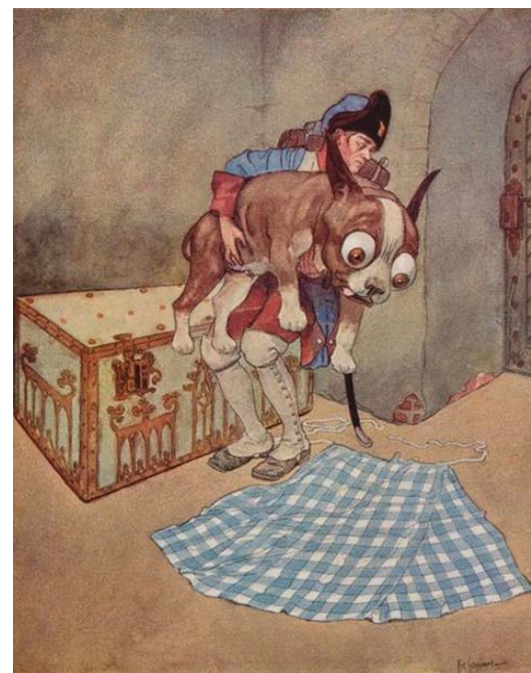
13 Artuš SCHEINER, *Pahorek škrítku* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

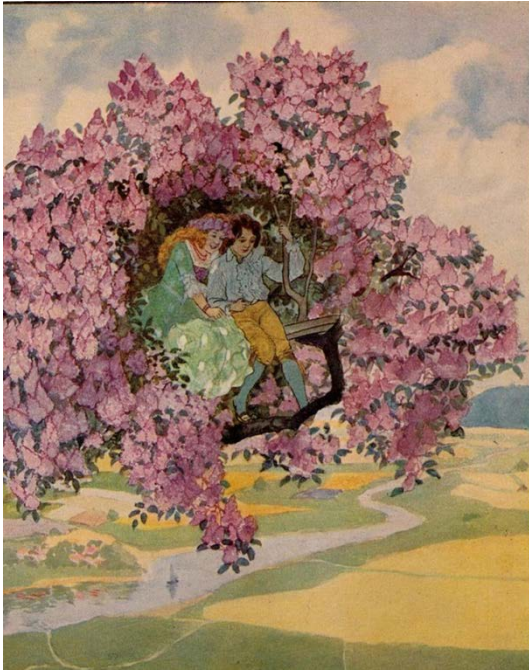
14 Artuš SCHEINER, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

15 Artuš SCHEINER, *Čarovná truhlice* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

16 Artuš SCHEINER, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

17 Artuš SCHEINER, *Bezová matička* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

18 Artuš SCHEINER, *Dcera krále močálů* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

19 Artuš SCHEINER, *Slavík* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

20 Artuš SCHEINER, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Vybrané Andersenovy pohádky*, Praha 1927

21 Evženie ORLOVOVÁ, *Malá mořská panna* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky I. díl*, Praha 1941

22 Evženie ORLOVOVÁ, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky I. díl*, Praha 1941

23 Miloš HAJSKÝ, *Velký Klaus a malý Klaus* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993

24 Miloš HAJSKÝ, *Létací kufř* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993

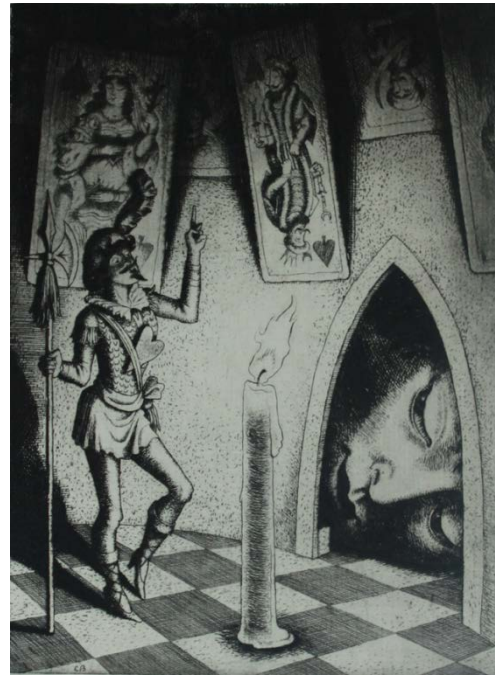
25 Miloš HAJSKÝ, *Přezůvky Štěstěny* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993

26 Miloš HAJSKÝ, *Stín* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1993

27 Cyril BOUDA, *Pisář* – Hans Christian Andersen, 3 *Pohádky*, Praha 1928

28 Cyril BOUDA, *Král, dáma a kluk* – Hans Christian Andersen, 3 *Pohádky*, Praha 1928

29 Cyril BOUDA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953

30 Cyril BOUDA, *Závod ve skoku* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953

31 Cyril BOUDA, *Ole zavřička* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953

32 Cyril BOUDA, *Sněhová královna* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953

33 Cyril BOUDA, *Slavík* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953.

34 Cyril BOUDA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953.

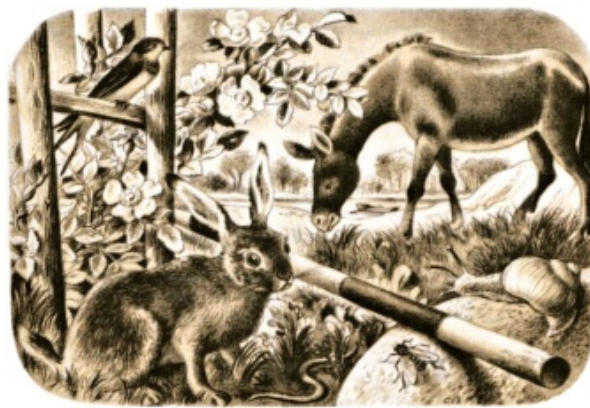
35 Cyril BOUDA, *Stín* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953

36 Cyril BOUDA, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky I.*, Praha 1953

37 Cyril BOUDA, *Motýl* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953

38 Cyril BOUDA, *Běžčí* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953

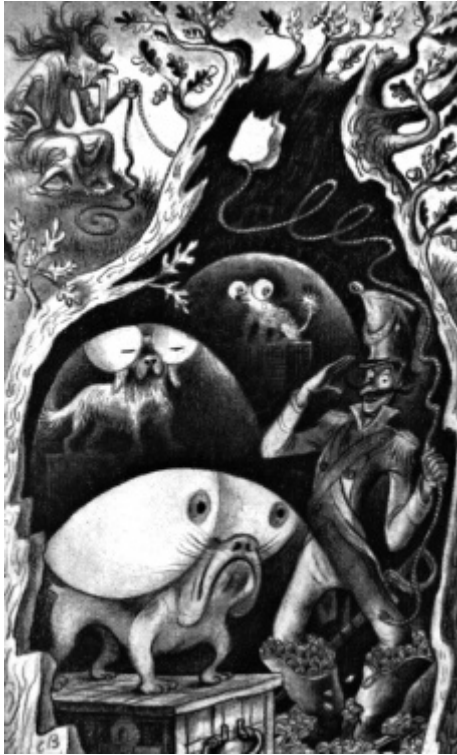
39 Cyril BOUDA, *Pod vrbou* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953

40 Cyril BOUDA, *Krásna* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953

41 Cyril BOUDA, *Přezůvky šťastěny* – Hans Christian Andersen, *Pohádky a povídky II.*, Praha 1953

42 Cyril BOUDA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Flétnové hodiny*, Praha 1969

43 Cyril BOUDA, *Pastýřka a komíníček* – Hans Christian Andersen, *Flétnové hodiny*, Praha 1969

44 Václav BOUKAL, *Slavík* – Hans Christian Andersen, *Slavík*, Martin, 1957

45 Václav BOUKAL, *Statočný cínový vojačik* – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Martin, 1957

46 Václav BOUKAL, *Statočný cínový vojačik* – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Martin, 1957

47 Václav BOUKAL, *Cisárovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Cisárovy nové šaty*, Martin, 1957

48 Václav BOUKAL, *Cisárovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Cisárovy nové šaty*, Martin, 1957

49 Otakar ŠTÁFL, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941.

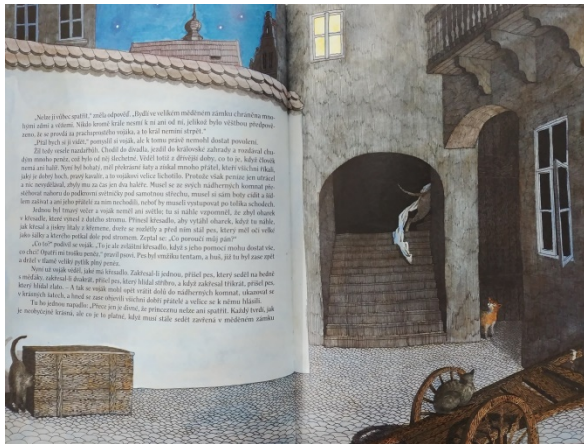
50 Otakar ŠTÁFL, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 19417

51 Otakar ŠTÁFL, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941

52 Otakar ŠTÁFL, *Čáponé* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1941

53 Renáta FUČÍKOVÁ, Křesadlo – Hans Christian Andersen, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Praha 1993

54 Renáta FUČÍKOVÁ, Křesadlo – Hans Christian Andersen, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Praha 1993

55 Renáta FUČÍKOVÁ, Pastýřka a kominíček – Hans Christian Andersen, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Praha 1993

56 Renáta FUČÍKOVÁ, Pastýřka a kominíček – Hans Christian Andersen, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Praha 1993

57 Renáta FUČÍKOVÁ, Iduščiny květiny – Hans Christian Andersen, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Praha 1993

58 Renáta FUČÍKOVÁ, Iduščiny květiny – Hans Christian Andersen, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Praha 1993

59 Renáta FUČÍKOVÁ, *Děvčátko se sirkami* – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993

60 Renáta FUČÍKOVÁ, *Děvčátko se sirkami* – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993

61 Renáta FUČÍKOVÁ, *Slavík* – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993

62 Renáta FUČÍKOVÁ, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993

63 Renáta FUČÍKOVÁ, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Pohádky Hanse Christiana Andersena*, Praha 1993

64 Renáta FUČÍKOVÁ, *Létající kufř* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000

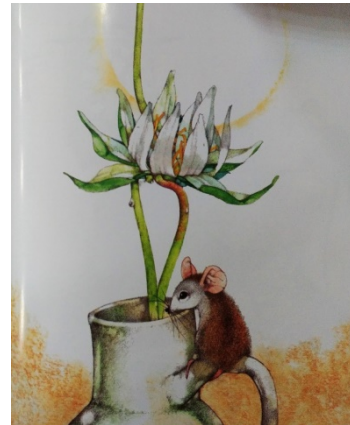
65 Renáta FUČÍKOVÁ, *Létající kufř* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000

66 Renáta FUČÍKOVÁ, *Sněhová královna* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000

67 Renáta FUČÍKOVÁ, *Sněhová královna* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna a jiné pohádky*, Praha 2000

68 Luděk MAŇÁSEK, *Ošklivé káčátko* – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčátko*, Praha 1998

69 Luděk MAŇÁSEK, *Ošklivé káčátko* – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčátko*, Praha 1998.

70 Luděk MAŇÁSEK, *Ošklivé káčátko* – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčátko*, Praha 1998

71 Jiří TRNKA, *Čarovná truhlice* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

72 Jiří TRNKA, *Mořská ženka* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

73 Jiří TRNKA, *Starý dům* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

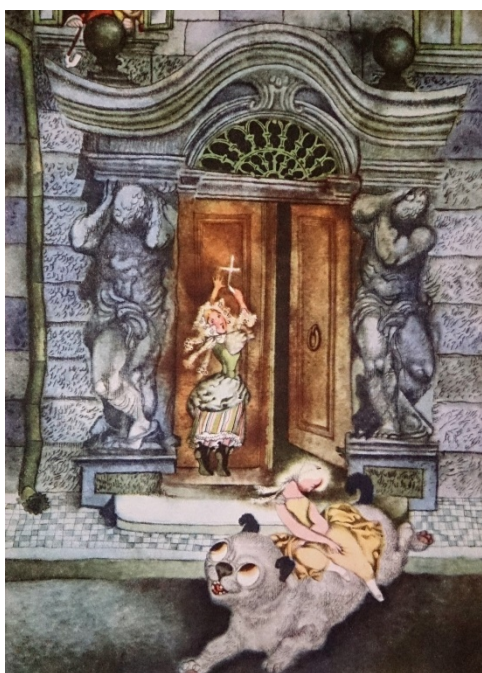
74 Jiří TRNKA, *Pastýřka a kominíček* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

75 Jiří TRNKA, *Slavík* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

76 Jiří TRNKA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

77 Jiří TRNKA, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

78 Jiří TRNKA, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

79 Jiří TRNKA, *Malenka* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

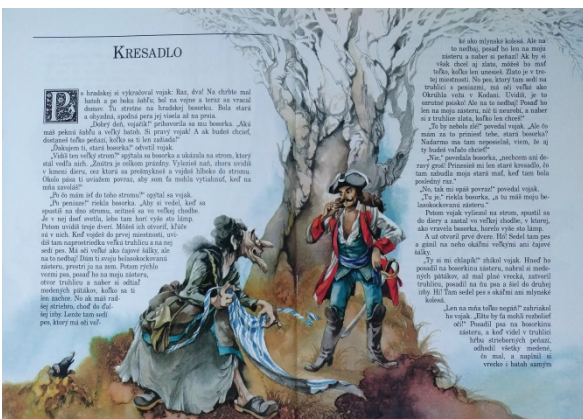
80 Jiří TRNKA, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Pohádky*, Praha 1957

81 Miloslav DISMAN, *Statočný cínový vojačík* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

82 Miloslav DISMAN, *Snehová kráľovná* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

83 Miloslav DISMAN, *Kresadlo* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

84 Miloslav DISMAN, *Posledný sen starého duba* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

85 Miloslav DISMAN, *Cisárovo nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

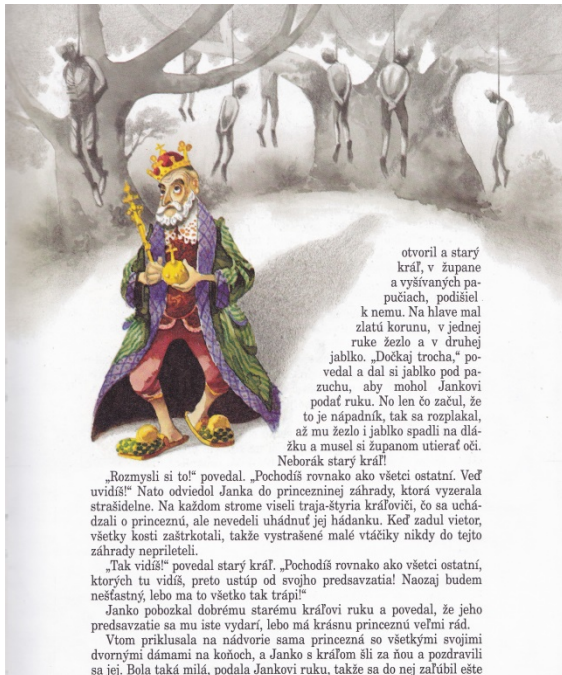
86 Miloslav DISMAN, *Slávik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

87 Miloslav DISMAN, *Lietajúci kufor* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

88 Miloslav DISMAN, *Pastierka a kominárnik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

otvoril a starý kráľ, v župane a vyšivaných pa-pučiach, podišiel k nemu. Na hlavu mal zlatú korunu, v jednej ruke žezlo a v druhej jablko. „Dočkaj trochu,“ povedal a dal si jablko pod pazuchu, aby mohol Jankovi podať ruku. No len čo začul, že to je nápadník, tak sa rozplakal, až mu žezlo i jablko spadli na dlážku a musel si županom utierať oči. Nebohrák starý kráľ!

„Rozmysli si to!“ povedal. „Pochodíš rovnako ako všetci ostatní. Veď uvidíš! Nato odvieď Janka do princeznej záhrady, ktorá vyzerala strašidelne. Na každom strome viseli traja-štyria kráľovci, čo sa uchádzali o princeznú, ale nevedeli uhádnuť jej hádanku. Keď zadul vietor, všetky kosti zaštrkotali, takže vystrašené malé vtáčiky nikdy do tejto záhrady nepreleteli.“

„Tak vidíš!“ povedal starý kráľ. „Pochodíš rovnako ako všetci ostatní, ktorých tu vidíš, preto ustúp od svojho predsavzatia! Naozaj budem nešťastný, lebo ma to všetko tak trápi!“

Janko pobožal dobrému starému kráľovi ruku a povedal, že jeho predsavzatie sa mu iste vydarí, lebo má krásnu princeznú veľmi rád.

Vtom priklusala na nádvorie sama princezná so všetkými svojimi dvornými dámami na koňoch, a Janko s kráľom šli za ňou a pozdravili sa jej. Bola taká milá, podala Jankovi ruku, takže sa do nej zaľubil ešte viac.

93 Miloslav DISMAN, *Práve na cestách* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

Keby sa strojila na diačo zlé, a zatiaľ chcela len veľké, či je tam malý Kay. Naozaj to bude on? Tak živo si spomínala na jeho múdre oči a dlhé vlasy. Jasne si vedela predstaviť, ako sa usmieval, keď sedávali doma pod ružami. Iste sa potešil, keď ju uvidí a keď počuje, akí dlhú cestu kvôli nemu prešiel. Ako len doma všetci žiaľili, že sa nevrátil. Ach, ako sa Gerda bála i tešila.

Už boli na schodoch. Na skríni horela malá lampka. Uprostred iz-bice stála vrana, krútila hlavou na všetky strany a pozorovala Gerdu, ktorá sa ukláňala, ako ju to stará mama naučila.

„Môj snúbenec mi o vás veľmi pekne rozprával, slečinka!“ povedala vrana. „Váš životopis, či ako sa tomu vraví, je veľmi smutný. Nech sa páči, vezmite lančúku, a ja pôjdem popredu. Pôjdem priamo, tak nikoho nestretne!“

„Zdá sa mi, že za nami niekto ide!“ povedala Gerda a vtom niečo popri nej našuchovalo. Vyzeralo to ako tieň na stene, cvádzajúce kone s vejcími hrivami, honci, páni a dámy na koňoch.

94 Miloslav DISMAN, *Snehová kráľovná* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

95 Miloslav DISMAN, *Hrdlo fľašky* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1996

96 Ján VRABEC, *Iduškinie kvety* – Hans Christian Andersen, *Iduškinie kvety*, Bratislava 2009

97 Ján VRABEC, *Iduškiné kvety* – Hans Christian Andersen, *Iduškiné kvety*, Bratislava 2009

98 Ján VRABEC, *Iduškiné kvety* – Hans Christian Andersen, *Iduškiné kvety*, Bratislava 2009.

99 Vincent HLOŽNÍK, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945

100 Vincent HLOŽNÍK, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945

101 Vincent HLOŽNÍK, *Slávik* – Hans Christian Andersen, *Andersenove rozprávky*, Žilina 1945

102 Vincent HLOŽNÍK, *Cisárove nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956

103 Vincent HLOŽNÍK, *Divoké labute* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956

104 Vincent HLOŽNÍK, *Statočný cínový vojačik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956

105 Vincent HLOŽNÍK, *Slávik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 1956

ka. Aby vietor neodvial ani jediný páper, ktorý tvorí čiastku jeho hmlistej kontúry, odtrhla a niesla kvietok veľmi opatrne a pozorne. Priniesla ho celý. A prv než vietor rozveje všetku tú pominuteľnú krásu, obdivovala jeho pôvabný tvar, jas a nezvyčajné usporiadanie.

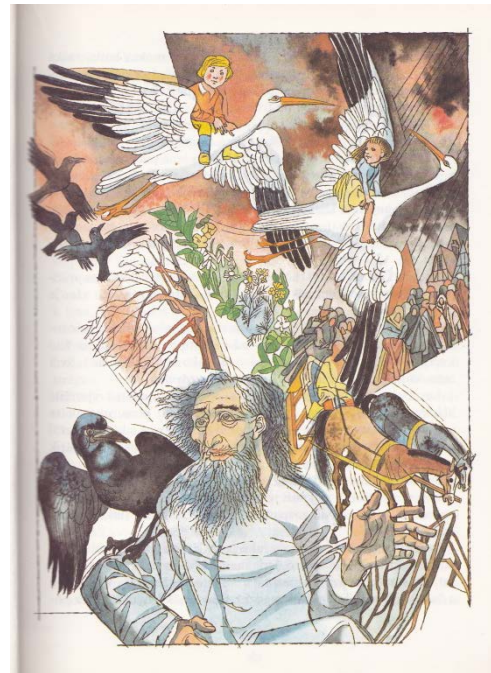
»Pozrite, aký krásny stvorila príroda tento kvietok!« povedala. »Namalujem ho spolu s jabloňovým konárikom. Vznesenú krásu jabloňového konárika vidia všetci, ale priam taký krásny je

»V tom je rozdiel!
19

106 Vincent HLOŽNÍK, *V tom je rozdiel* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981

107 Vincent HLOŽNÍK, *Mrzáčik* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981

108 Vincent HLOŽNÍK, *Príbeh roka* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981

109 Vincent HLOŽNÍK, *Bábkar* – Hans Christian Andersen, *Snežienka*, Bratislava 1981

110 Albín BRUNOVSKÝ, *Škaredé káčatko* – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Bratislava 1963

111 Albín BRUNOVSKÝ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Statočný cínový vojačik*, Bratislava 1963

112 Albín BRUNOVSKÝ, *Kresadlo* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

113 Albín BRUNOVSKÝ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

114 Albín BRUNOVSKÝ, *Hlúpy Jano* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

115 Albín BRUNOVSKÝ, *Bazulienka* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

116 Albín BRUNOVSKÝ, *Hnojival* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

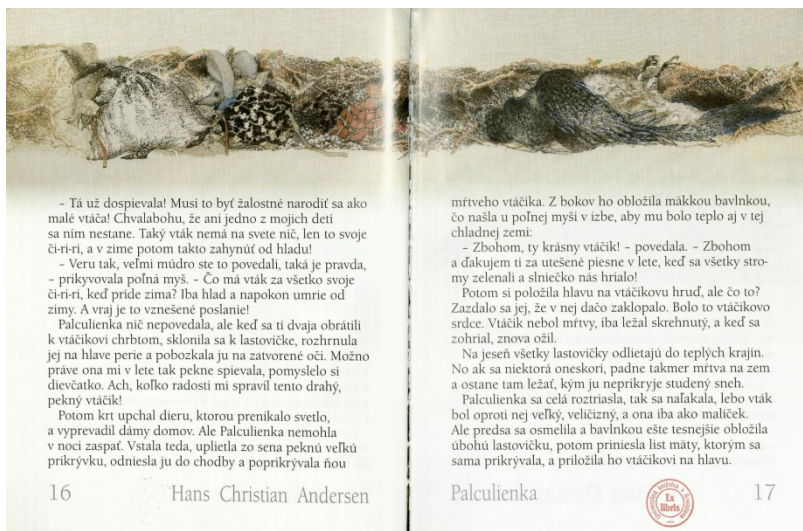
117 Albín BRUNOVSKÝ, *Malá morská panna* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

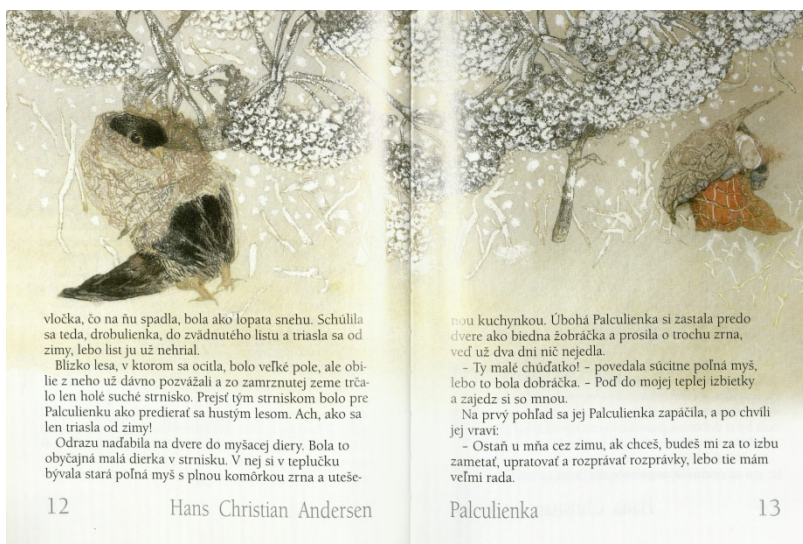
118 Albín BRUNOVSKÝ, *Stará lampa* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

119 Albín BRUNOVSKÝ, *Ktorá bola najkrajšia* – Hans Christian Andersen, *Malá morská panna*, Bratislava 1967

120 Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001

121 Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001

122 Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ, *Princezná na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Palculienka*, Bratislava 2001

123 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Vietor rozpráva o Valdemarovi Daaem a jeho dcérach* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

124 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Nemá kniha* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

125 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Posledný sen starého duba* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

126 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Kvapka vody* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

127 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Cisárove nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

128 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Dievčina, ktorá šliapla na chlieb* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

129 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Stará pouličná lampa* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

130 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Lietajúci kufor* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

131 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

132 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Palculienka* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

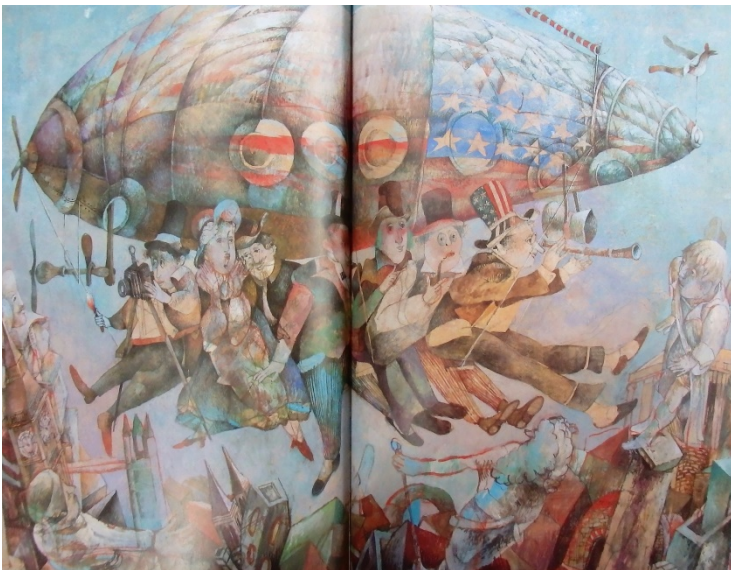
133 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Olé zatvoročka* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 1.*, Bratislava 2005

134 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Hľadaný Ole* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005

135 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Domovníkov syn* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005

136 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Za tisíc rokov* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005

137 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Strieborniak* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005

138 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Kresadlo* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005

139 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Dievčatko so zápalkami* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 2.*, Bratislava 2005

140 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Všetko kam patrí* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

141 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Kométa* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

142 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Tieň* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

143 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Nebola k ničomu* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

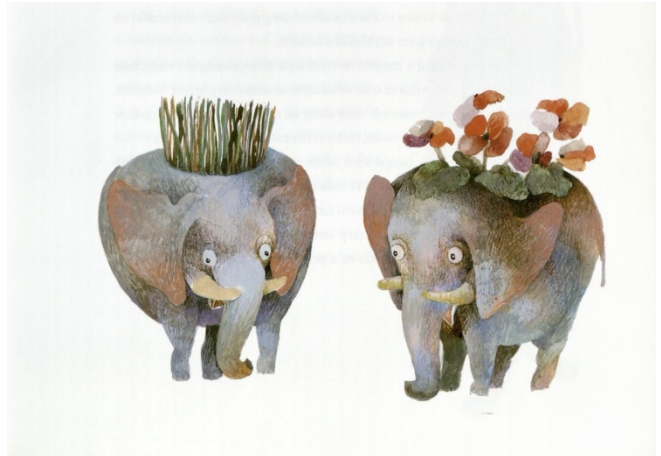
144 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Bazová matička* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

145 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Malá morská panna* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

146 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Cínový vojačik* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

147 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Stará lampa* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006

148 Dušan KÁLLAY – Kamila ŠTANCLOVÁ, *Hrdlo fľaše* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky 3.*, Bratislava 2006.
Foto: autorka, 16. 11. 2017.

149 Juraj MARTIŠKA, *Snehová kráľovná* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

150 Juraj MARTIŠKA, *Snehová kráľovná* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

151 Juraj MARTIŠKA, *Dievčatko so zápalkami* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

152 Juraj MARTIŠKA, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

153 Juraj MARTIŠKA, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

154 Juraj MARTIŠKA, *Divé labute* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

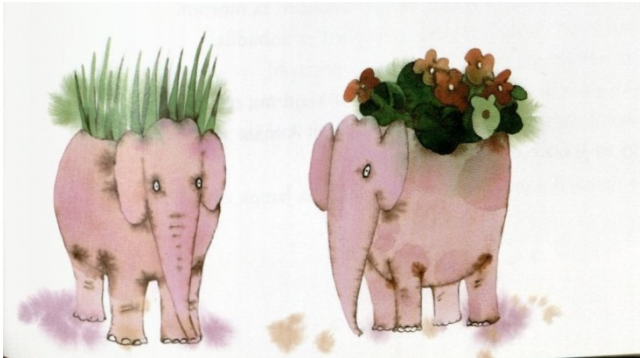
155 Juraj MARTIŠKA, *Cisárovo nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

156 Juraj MARTIŠKA, *Malá morská víla* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

157 Juraj MARTIŠKA, *Statočný cínový vojačík* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

158 Juraj MARTIŠKA, *Stará lampa* – Hans Christian Andersen, *Rozprávky*, Bratislava 2008

159 Dagmar BERKOVÁ, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Ošklivé káčatko*, Praha 1974

160 Dagmar BERKOVÁ, *Pastýřka a kominiček* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979

161 Dagmar BERKOVÁ, *Sněhová královna* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979

162 Dagmar BERKOVÁ, *Sněhová královna* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979

163 Dagmar BERKOVÁ, *Starý dům* – Hans Christian Andersen, *Sněhová královna*, Praha 1979

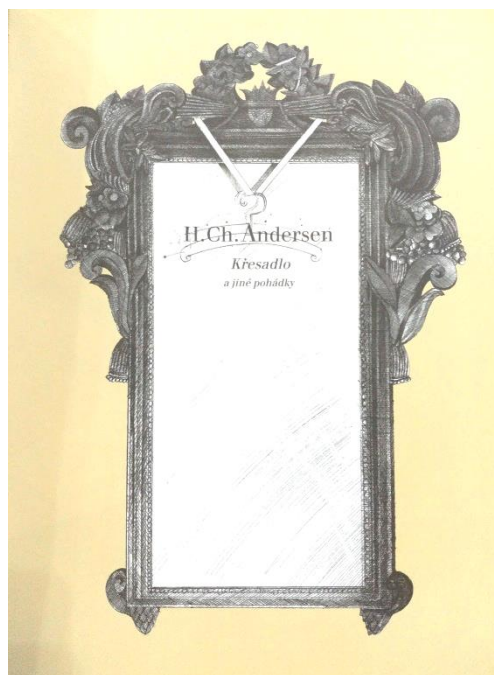
164 Markéta PRACHATICKÁ, *Zrcadlo* – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979

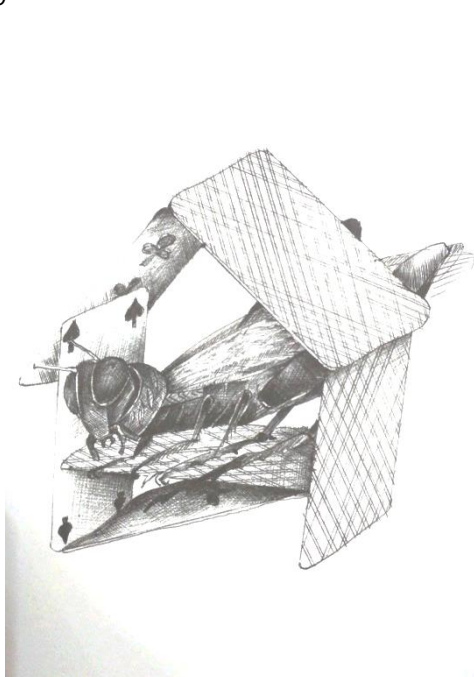
165 Markéta PRACHATICKÁ, *Malenka* – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979

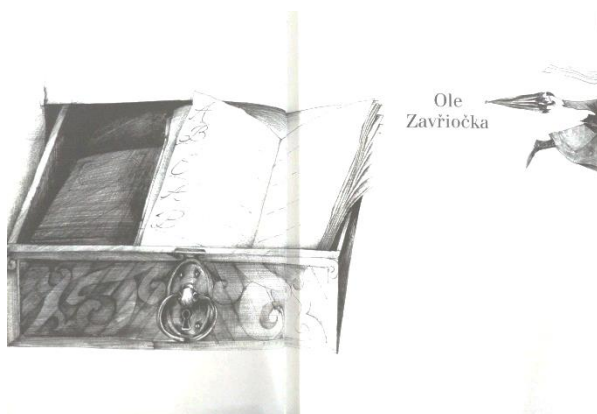
166 Markéta PRACHATICKÁ, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Císařovy nové šaty*, Praha 1979

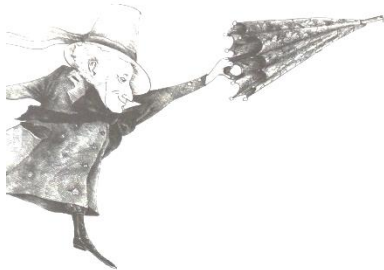
167 Markéta PRACHATICKÁ, *Zrcadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

168 Markéta PRACHATICKÁ, *Skokani* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

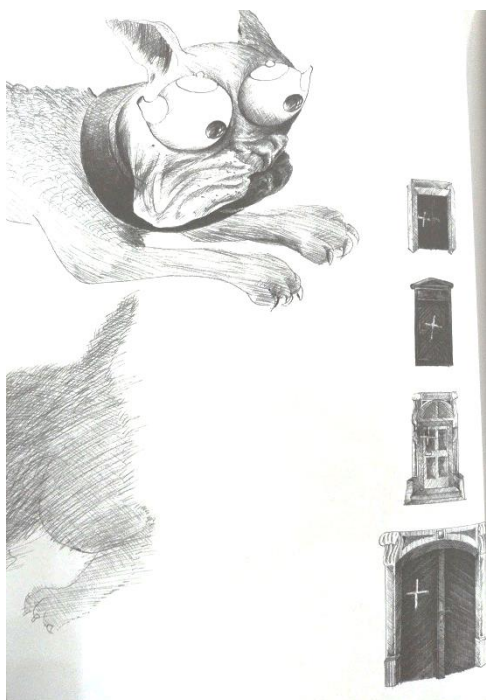
169/a Markéta PRACHATICKÁ, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

169/b Markéta PRACHATICKÁ, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

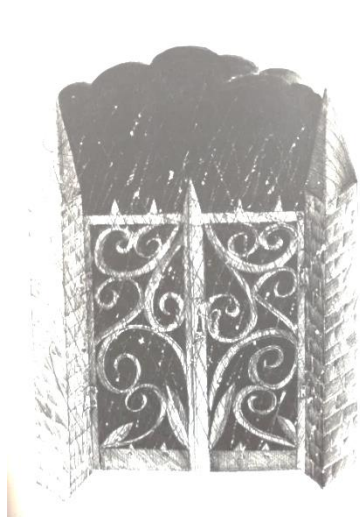
170/a Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

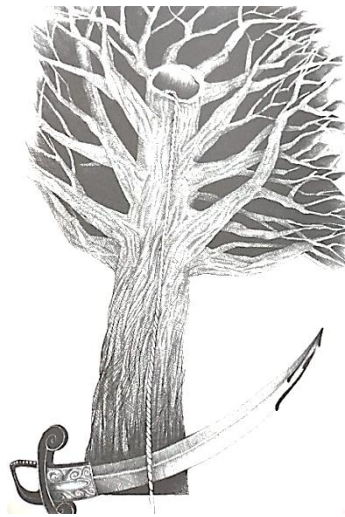
170/b Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

171 Markéta PRACHATICKÁ, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

172 Markéta PRACHATICKÁ, *Princezna na hrášku* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005.

173 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

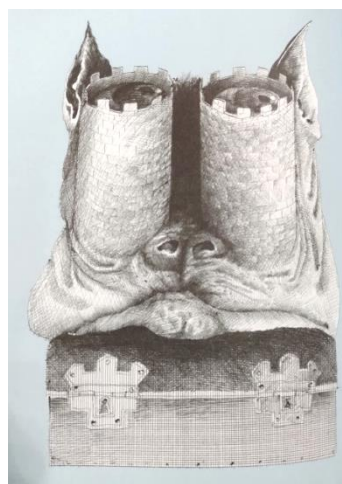
174 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

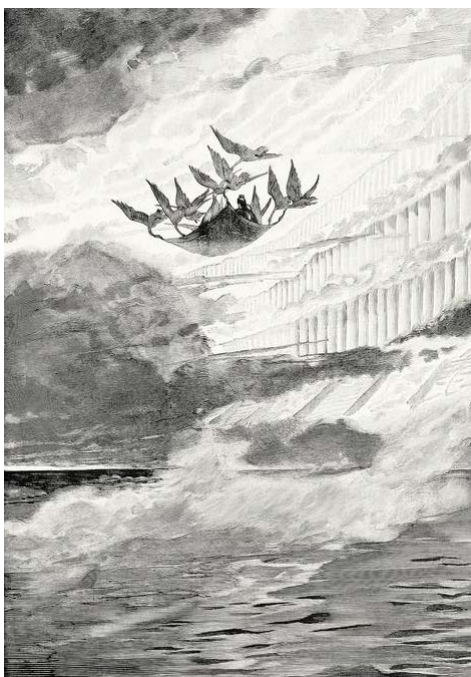
175 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

176 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

177 Markéta PRACHATICKÁ, *Křesadlo* – Hans Christian Andersen, *Křesadlo a další pohádky*, Praha 2005

Obr. 1 Hans TEGNER, *Divoké labutě* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky*, Praha 1922

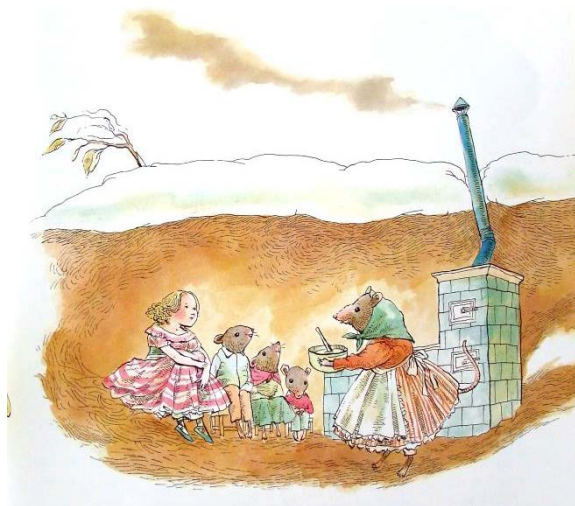
Obr. 2 Hans TEGNER, *Čáповé* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky*, Praha 1922

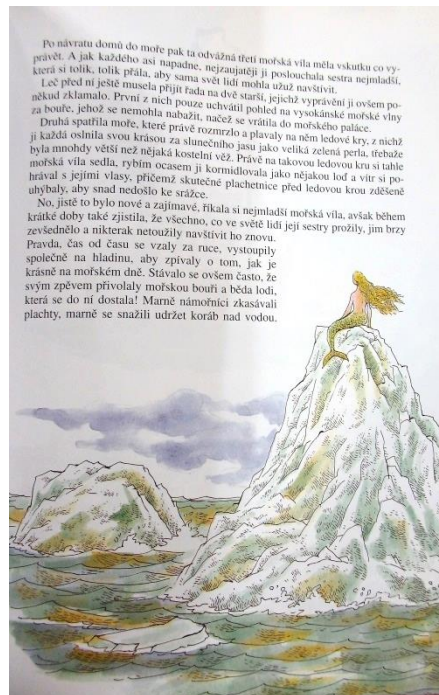
Obr. 3 Hans TEGNER, *Císařovy nové šaty* – Hans Christian Andersen, *Andersenovy pohádky*, Praha 1922

Obr. 4 Renáta FUČÍKOVÁ, *Ole zavřiočka* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004

Obr. 5 Renáta FUČÍKOVÁ, *Malenka* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004

Po návratu domů do moře pak ta odvážná třetí mořská víla měla vskutku co vyprávět. A jak každého asi napadne, nejzajímavější jí poslouchala sestra nejmladší. Leč před ní ještě musela přijít řada na dvě starší, jejichž vyprávění jí ovšem po- za bouře, jehož se nemohla nabážit, načez se vrátila do mořského paláce.

Druhá spatřila svou krásou za slunečního jasu jako velká zelená perla, třebaže mořská víla sedla, rybím ocasem jí komadlovala jako nějakou loď a vítr si po- ahybaly, aby snad nedošlo ke srážce.

No, jistě to bylo nové a zajímavé, říkala si nejmladší mořská víla, avšak během krátké doby také zjistila, že všechno, co ve světě lidí její sestry prožily, jim brzy Pravda, čas od času se vzaly za ruce, vystoupily společně na hladinu, aby zpívaly o tom, jak je krásné na mořském dně. Stávalo se ovšem často, že svým zpěvem přivolaly mořskou bouři a běda lodí, kteří se do ní dostala! Marně námořníci zkasávali plachty, marně se snažili udržet koráb nad vodou.

Obr. 6 Renáta FUČÍKOVÁ, *Malá mořská panna* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004

Ja byl tenkrát lampou právě uprostřed ge ulice, co vedla na náměstí před kniže- cím zámkem. Viděl jsem proto všechny slavné pohádky i veselky, pode mnou jez- dili ryzkem na koních knížecí posolové, hečely ekvipáže se vzácnými hosty. Bo- hužel také se tudy hnaly celé pluky voj- ska, když vypukla válka, a představte si, že jednou – bylo to právě třináctého v pátek – naši asistovali až na náměstí, pak zase pode mnou hnali nepřítelů opacným směrem a to celé se opakovalo sem a tam třináctkrát! Tehdy také můj železný sloupek, jehož si všímali oby- kle jen voříci, aby zavláhli některou zadní nohu a pokropili ho, se docísta ohnul, když do něho narazil obrněný ko- čár s nějakým generálem.

Mnohem příjemnější zážitky bývaly s komedianty, muzikanty a zpěváky, kteří ulici táhli na náměstí, aby tam ti první postavili na nějakou dobu církušový stan, neboli šapito, jak se správně po francouzsku říká. Ti druzí zase táhli do šantánu, který rovněž na náměstí býval, ale někteří chudší hráli a zpívali dům od domu, takže se bylo možné naučit za ta dlouhá léta spousty melodií a písní, co potom stejně upadly v zapomnění.

Ted však to nejtěležitější:

Lampář bydlel zrovna v nejbližším domě a byl vám to pohledný mladěec, když ho zámeční úředníci lampářem píse- mně jmenovali. Ve svém povolání si po- čínal vždy svědomitě – pokáždě do me- doléval včas olej, rozsvěcel mne a zhas- nal ve stanovené hodiny, čistil i natíral můj stojan či sířřku, takže zůstávalo vše po dlouhá léta jako nové. Krátkou dobu sice o mne příliš nedbal, jenže kdo by ne- odpustil zamilovaným?

Zprvu se mi to ovšem nikterak nelíbilo.

367

Obr. 8 Jiří TRNKA, *Cisářův slavík*, 1948, bábkový film.

Obr. 7 Renáta FUČÍKOVÁ, *O staré lucerně* – Hans Christian Andersen, *Nejkrásnější pohádky*, Praha 2004

Obr. 9 Dušan KÁLLAY, *Stará pouličná lampa* – Ivan Jančár, Dušan Kállay - *Magický svet*, Bratislava 2004

Obr. 10 Dušan KÁLLAY, *Kométa* – Ivan Jančár, Dušan Kállay - *Magický svet*, Bratislava 2004

Obr. 11 Kamila ŠTANCLOVÁ, *Malá morská panna* – Fedor Kriška, Kamila Štanclová: *Dni a sny*, Bratislava 2009

Obr. 12 Kamila ŠTANCLOVÁ, *Palculienka* – Fedor Kriška, Kamila Štanclová: *Dni a sny*, Bratislava 2009

ANOTÁCIA

Meno a priezvisko:	Bc. Zuzana Bokorová
Odbor:	Dějiny výtvarných umění
Inštitúcia:	Katedra dějin umění, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci
Vedúci práce:	prof. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D.
Rok:	2018

Názov práce:	České a slovenské ilustrácie rozprávok Hansa Christiana Andersena
Názov práce v angličtine:	Czech and Slovak illustrations of Hans Christian Andersen's fairy tales
Anotácia práce:	Diplomová práca je zameraná na českých a slovenských ilustrátorov, ktorí vytvorili obrazový sprievod k rozprávkam Hansa Christiana Andersena. V úvode ponúka prehľad premien ilustrácii v knihe pre deti od jej vzniku až po súčasnosť. Ďalej predstavuje osobnosť a tvorbu dánskeho spisovateľa. Ilustrácie najvýznamnejších ilustrátorov sú predstavené v samostatných podkapitolách, v ktorých je poukazované predovšetkým na ich individuálne prínosy či vzájomné nadväznosti.
Kľúčové slová:	ilustrácia, Hans Christian Andersen, rozprávky, slovenskí ilustrátori, českí ilustrátori
Anotácia práce v angličtine:	The Diploma thesis is focused on Czech and Slovak illustrators, that participated on illustrating Hans Christian Andersen's fairy tales. In the beginning it offers an overview of illustration changes in children's books from its origin to the present time. Then it reveals the personality and creations of the Danish writer. Illustrations from the most famous illustrators are presented in separate chapters where are their individual contributions and mutual connections pointed out.

Klíčové slová v angličtine:	ilustration, Hans Christian Andersen, fairy tails, Slovak illustrators, Czech illustrators
Počet strán:	171 strán (z toho textová časť 74 strán)
Počet znakov vrátane medzier:	170 714
Prílohy v práci:	obrazová príloha (46 strán), katalóg vydání Andersenových rozprávok v českom jazyku (9 strán), katalóg vydání Andersenových rozprávok v slovenskom jazyku (5 strán), medailóny českých a slovenských ilustrátorov Andersenových rozprávok (11 strán)
Jazyk práce:	slovenský jazyk